

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η Περιφερειακή Πολιτική μέσω του στόχου
«Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» -
Η περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου**

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ (marm 12021)

Επιβλέπων καθηγητής: δρ. Γεώργιος Φωτόπουλος

ΤΡΙΠΟΛΗ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2014

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον καθηγητή δρ.Γ.Φωτόπουλο για την καθοδήγησή του και τις καίριες παρατηρήσεις του. Επίσης, ευχαριστώ θερμά τη Δ/ση και το προσωπικό του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου για τη βοήθεια και την υπομονή τους κατά τη διάρκεια αναζήτησής μου στο αρχείο της υπηρεσίας. Τέλος, ευχαριστώ εκ των προτέρων τα μέλη της Τριμελούς Επιτροπής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για το χρόνο που διαθέτουν προς εξέταση της παρούσας.

*Αφιερώνεται στο σύζυγό μου Νίκο
και στα παιδιά μου Χρήστο & Ιωάννα,
για την υπομονή και τη συνεχή στήριξή τους
καθ'όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ABSTRACT.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.....	12
1.1. Έννοια της Περιφερειακής Πολιτικής.....	12
1.2. Ενιαία Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε.- Ιστορική αναδρομή.....	13
1.3. Προγρ. Περίοδος 2007-2013: Στόχοι και Χρηματοδοτικά Εργαλεία.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.....	19
2.1. Έννοια.....	19
2.2. Πώς ξεκίνησε η ιδέα.....	19
2.3. Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG.....	23
2.3.1. INTERREG I (1990-1993).....	23
2.3.2 INTERREG II (1994-1999).....	24
2.3.3.INTERREG III (2000-2006).....	24
2.4. ΣΤΟΧΟΣ 3: «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ».....	26
2.5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	28
2.5.1. Σύστημα Διαχείρισης.....	28
2.5.2. Οργανωτική δομή στην Ελλάδα.....	32
2.5.3. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ).....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΕΡΓΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ INTERREG ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	36
3.1. Προφίλ Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	36
3.2 Έργα Κοινοτικών πρωτοβουλιών INTERREG (Προγραμματική Περίοδος 2000-2006).....	38
3.2.1. ECOSIND.....	38
3.2.1. SISMA.....	40
3.2.3. MOONRISES.....	42

3.3. Έργα στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» (Προγραμματική Περίοδος 2007-2013).....	43
3.3.1 PROTECT.....	43
3.3.2. GUARDEN.....	45
3.3.3. FIREMED.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ INTERREG ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	52
4.1. Συμβολή προγραμμάτων και δυσκολίες εκτίμησης προστιθέμενης αξίας... ..	52
4.2. Ο ρόλος της συνεργασίας.....	56
4.3. Η δημιουργία γνώσης.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020.	60
5.1. Αλλαγές και νέος κανονισμός για την Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	60
5.2. Πόροι ΕΕΣ και προετοιμασία νέων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.	64
5.3. Προτάσεις για την ομαλή υλοποίηση των προγραμμάτων ΕΕΣ στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.....	66
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	78
Εικόνα 1: Χάρτης Επιλέξιμων Περιοχών INTERREG I.....	79
Εικόνα 2: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών INTERREG ΙΙΑ.....	80
Εικόνα 3: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREG ΙΙΑ.....	80
Εικόνα 4: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διακρατικής Συνεργασίας INTERREG ΙΙΒ.....	82
Εικόνα 5: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διασυνοριακής Εδαφικής Συνεργασίας 2007-2013	82
Εικόνα 6: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διακρατικής Εδαφικής Συνεργασίας 2007-2013	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 1 : Στόχοι και Χρηματοδοτικά Μέσα κατά τις Προγραμματικές περιόδους 2000-2006 και 2007-2013.....	85

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Φάσεις ωριμότητας εταιρικής συνεργασίας και χαρακτηριστικά εδαφικής συνεργασίας	86
ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π.ΣΤΟΧΟΥ «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	
Κανονισμός (ΕΕ) 1299/2013, L347, 20.12.2013	88

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», στα οποία ενσωματώθηκαν οι προγενέστερες «Κοινοτικές Πρωτοβουλίες», αποτελούν την αμεσότερη έκφραση της Πολιτικής Συνοχής που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς προωθούν τη συνεργασία, την ανταλλαγή εμπειριών, καλών πρακτικών και τεχνογνωσίας αλλά και τη χάραξη κοινών στρατηγικών μεταξύ Κρατών, Περιφερειών και αναπτυξιακών φορέων. Διμερή ή πολυμερή εταιρικά σχήματα διαμορφώνουν σχέδια δράσης σε τομείς όπως το περιβάλλον, η βιώσιμη ανάπτυξη, ο πολιτισμός, η απασχόληση κ.ά. σε μια προσπάθεια εξομάλυνσης των αντιθέσεων και ουσιαστικής σύγκλισης των κρατών-μελών μεταξύ τους αλλά και με γειτονικές χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εδαφική συνεργασία εκφράζεται μέσα από τρεις διαστάσεις: διασυνοριακή, διακρατική, και διαπεριφερειακή.

Η συμμετοχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε διακρατικά και διαπεριφερειακά έργα άνοιξε νέους ορίζοντες στη δημιουργία σχέσεων με αντίστοιχους φορείς της υπόλοιπης Ε.Ε. Ωστόσο, η υλοποίηση των έργων αυτών συνάντησε πολλά εμπόδια, κυρίως διοικητικά και θεσμικά, που δεν της επέτρεψαν ν'αφομοιώσει τα οφέλη τους.

Μέσα από σύγκριση των αξιολογήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθίσταται σαφές ότι η εδαφική συνεργασία έχει υψηλή προστιθέμενη αξία, αλλά δεν είναι εύκολα μετρήσιμη. Η Ε.Ε. προσπαθεί να το αλλάξει αυτό δίνοντας συγκεκριμένες κατευθύνσεις μέσω ειδικού κανονισμού για τα προγράμματα αυτά, ο οποίος εκδόθηκε μόλις πριν ένα μήνα και, συνεπώς, την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020 θα πρέπει η χώρα μας, αλλά και μεμονωμένα η Περιφέρεια Πελοποννήσου, να προσαρμοστεί και να προχωρήσει σε προτεινόμενες αλλαγές προκειμένου να αξιοποιήσει κατά το βέλτιστο τρόπο τις δυνατότητες που δίνονται μέσα από την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.

ABSTRACT

Operational programs under target "European Territorial Cooperation", which incorporated the earlier "Community Initiatives", are the most direct expression of cohesion policy applied by the European Union as they promote cooperation, exchange of experiences, good practices and expertise and also the definition of joint strategies between states, regions and development agencies. Bilateral or multilateral partnerships form action plans in areas such as the environment, sustainable development, culture, employment, etc. in an effort to fine contrasts and to achieve effective convergence of Member States among themselves and with neighboring countries outside the European Union. Territorial cooperation is expressed through three dimensions: cross-border, transnational and interregional.

The participation of the Peloponnese Region in transnational and interregional projects opened new horizons to establish relationships with counterparts in the rest of EU. However, the implementation of these projects met many obstacles, mainly administrative and institutional, which did not enable the region to take advantage of the benefits.

Through comparing the evaluations made at European level, it becomes clear that territorial cooperation has high added value, but is not easily measurable. The EU tries to change that by giving specific directions through specific regulation for these programs, adopted just a month ago and, therefore, the next programming period 2014-2020 our country, but also Peloponnese region individually has to adapt and to proceed with proposed changes to utilize optimally the capabilities provided through the European territorial cooperation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ταυτιστεί στη συνείδηση των πολιτών της με όρους όπως η σταθερότητα, η σύγκλιση, η συνοχή. Όροι που επαναλαμβάνονται και μερικές φορές θεωρούνται «κενοί» από την κοινή γνώμη, αλλά που στην πραγματικότητα κρύβουν πίσω τους διεργασίες, πολιτικές, συμφωνίες, κανονισμούς και, φυσικά, κατανομή πόρων, η ορθή εκμετάλλευση των οποίων αποτελεί μεγάλο στοίχημα για τα κράτη-μέλη αλλά και για όλο το εγχείρημα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Ο στόχος αυτός, όμως, δεν έχει μόνο οικονομική διάσταση αλλά και κοινωνικοπολιτική. Η αρμονική συνύπαρξη 500 εκατομμυρίων ανθρώπων κάτω από μια κοινή στέγη που ονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση, προϋποθέτει τη δημιουργία διαύλων επικοινωνίας, πολυεπίπεδης συνεργασίας και κοινής πορείας, ανεξαρτήτως έθνους, οικονομικού κύρους ή πολιτικής δύναμης.

Η Ε.Ε. μέσω της Περιφερειακής Πολιτικής (ή αλλιώς Πολιτικής Συνοχής), αποσκοπεί ακριβώς στο να συμβάλει στον περιορισμό των διαρθρωτικών ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών της Ε.Ε. και στην ισόρροπη ανάπτυξη της κοινοτικής επικράτειας¹. Όπως είναι φανερό, δεν εστιάζει απλά στη συνοχή των κρατών-μελών της αλλά των Περιφερειών της, αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες της καθεμιάς αλλά και τα κοινά χαρακτηριστικά τους μέσα στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο. Άλλωστε οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες και οι περιφέρειες της Ε.Ε. υπερβαίνουν όλο και περισσότερο τα στενά εθνικά και περιφερειακά σύνορα και απαιτούν την ανάληψη κοινής δράσης στο κατάλληλο εδαφικό επίπεδο.²

---

¹ http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/index_el.htm

² COM (2011) 611 final/2(Βρυξέλλες, 14.03.2012) Πρόταση «Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης»

Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε την Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε. κάτω από το πρίσμα των προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», ο οποίος αποτέλεσε έναν από τους 3 κύριους Στόχους της Πολιτικής Συνοχής, μαζί με τη Σύγκλιση και την Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Αφού αναφερθούμε, στο πρώτο κεφάλαιο, σε κάποια γενικά στοιχεία για την ιστορία, την έννοια και τα μέσα εφαρμογής της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε., στο δεύτερο κεφάλαιο θα σταθούμε στη γέννηση και εξέλιξη των προγραμμάτων Κοινοτικής Πρωτοβουλίας τα οποία την επόμενη προγραμματική περίοδο (2007-2013) αντικαταστάθηκαν από τα προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, αναλύοντας τον τρόπο διαχείρισης και υλοποίησής τους στην Ε.Ε. αλλά και στην Ελλάδα συγκεκριμένα.

Ακολούθως, στο κεφάλαιο 3, θα επικεντρώσουμε την έρευνά μας στην περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου, παραθέτοντας αναλυτικά στοιχεία από έργα στα οποία έχει συμμετάσχει από το 2000 μέχρι σήμερα. Κατόπιν θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε τις εμπειρίες που αποκομίστηκαν και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από τη συμμετοχή της σε έργα αυτής της κατηγορίας, καθώς και τα προβλήματα που αναδύθηκαν κατά την υλοποίησή τους.

Στο κεφάλαιο 4, μέσω βιβλιογραφικής επισκόπησης, θα αποπειραθούμε να εντοπίσουμε και να αξιολογήσουμε την προστιθέμενη αξία των προγραμμάτων Κοινοτικής πρωτοβουλίας και Εδαφικής Συνεργασίας, στην ενίσχυση των Περιφερειών της Ε.Ε., δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η συνεργασία και η δημιουργία γνώσης.

Τέλος, στο κεφάλαιο 5, θα εξετάσουμε τη θέση του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» στη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, κυρίως μέσα από το νέο κανονισμό, θα αναφερθούμε σε προτάσεις για την ορθή εφαρμογή του στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Τέλος, θα καταλήξουμε με τα γενικά συμπεράσματα και

την παράθεση στα παραρτήματα διαφόρων βοηθητικών πινάκων και χαρτών αποτύπωσης των επιλέξιμων περιοχών ανά πρόγραμμα, καθώς και του νέου κανονισμού για τα προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας.

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγινε με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση της φιλοσοφίας αλλά και του τρόπου εφαρμογής των προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας, τη μελέτη σκοπιμότητάς τους και τη διερεύνηση των επιπτώσεών τους στην Περιφερειακή συνοχή. Η έρευνα αυτή, σε συνδυασμό με την καταγραφή των σχετικών έργων σε επίπεδο Περιφέρειας Πελοποννήσου -η οποία πραγματοποιείται για πρώτη φορά- μου δίνει την ευκαιρία προσωπικά να εμβαθύνω στο αντικείμενο της επαγγελματικής μου ιδιότητας, ως μονίμου υπαλλήλου της Περιφέρειας Πελοποννήσου τα τελευταία 11 χρόνια και υπεύθυνης υλοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων από το 2004. Η συμμετοχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με τις διάφορες μορφές της την τελευταία δεκαετία, σε τέτοιου είδους έργα και το γεγονός ότι η στελέχωση αντίστοιχου τμήματος είναι ανύπαρκτη, με οδήγησε στη συγγραφή της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας η οποία ευελπιστώ να φανεί χρήσιμη σε επόμενες ενέργειες της Περιφέρειας αλλά και σε όποιον επιθυμεί να κατανοήσει τη σημασία της ύπαρξης αυτού του Στόχου της Πολιτικής Συνοχής, που θα συνεχίζει να αποτελεί πυλώνα της και για τα επόμενα χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

1.1. Έννοια της Περιφερειακής Πολιτικής

Μετά τη βιομηχανική επανάσταση, ο οικονομικός χάρτης της Ευρώπης άλλαξε ριζικά, καθώς πλέον οι οικονομικές δραστηριότητες συγκεντρώθηκαν στα αστικά κέντρα, στα μεγάλα λιμάνια, στις περιοχές με πηγές μεταλλευμάτων και άνθρακα. Οι πληθυσμοί ακολούθησαν τους επιχειρηματίες και το κράτος επίσης, φέρνοντας μαζί τις υποδομές, τις συλλογικές υπηρεσίες και τη διοικητική διάρθρωση που απαιτούνται για την ανάπτυξη των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Με την πάροδο των χρόνων, η ανομοιόμορφη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιοχών οδήγησε σε μεγάλες ανισότητες, τόσο ως προς την ποσότητα των υποδομών (μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, ενέργειας), όσο και ως προς την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων από την άποψη των γνώσεων και των προσόντων (Μούσης, 2011).

Στην προσπάθειά τους να ανατρέψουν αυτήν την ανομοιογένεια, οι κυβερνήσεις των κρατών εφάρμοσαν πολιτικές προσέλκυσης των πληθυσμών και των οικονομικών δραστηριοτήτων σε περιοχές εκτός των διοικητικών και βιομηχανικών κέντρων. Αυτή είναι και η έννοια της Περιφερειακής Πολιτικής, όπου δίνεται έμφαση στην ομοιόμορφη οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής, χρησιμοποιώντας διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η Περιφερειακή Πολιτική, όμως, για να έχει ουσιαστικό αντίκτυπο μέσα σε μια ευρύτερη κοινότητα κρατών, είναι προτιμότερο να ασκείται σε κοινή βάση και όχι μεμονωμένα από κάθε κράτος.

1.2. Ενιαία Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε.- Ιστορική αναδρομή

Ήταν το 1957 όταν στη Συνθήκη της Ρώμης ξεκινά να διαφαίνεται η πρόθεση των μελών της νεοσύστατης Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για κάποιας μορφής ενιαία Περιφερειακή Πολιτική, όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «...οι υπογράφοντες δηλώνουν αποφασισμένοι να θέσουν τις βάσεις μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των ευρωπαϊκών λαών... μεριμνώντας να ενισχύσουν την ενότητα των οικονομιών τους και να προωθήσουν την αρμονική τους ανάπτυξη, μειώνοντας τις υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων» (Προοίμιο της Συνθήκης της Ρώμης, 1957)³.

Μολαταύτα, η κοινωνική πολιτική παρέμενε ακόμη στη σκιά της οικονομικής πολιτικής και σταδιακά, μόλις το 1975, γεννήθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το οποίο μεταγενέστερα εξελίχθηκε στο σημαντικότερο από τα διαρθρωτικά όργανα της Ε.Ε. Η ουσιαστική απαρχή, όμως, της Κοινής Περιφερειακής Πολιτικής έγινε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986 όπου εν όψει της θέσπισης της ενιαίας αγοράς διευρύνονται οι αρμοδιότητες των κοινοτικών οργάνων και συντονίζονται τα διαρθρωτικά ταμεία και οι εθνικές πολιτικές –χωρίς φυσικά να υποκαθίστανται- προκειμένου να επιτευχθεί ώθηση στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές.

Το 1988 – στο πλαίσιο της διαδικασίας προσαρμογής μετά την προσχώρηση της Ελλάδας (1981), της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (1986)- ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής J.Delors διακηρύττει ότι θα προωθηθεί η εφαρμογή ενεργειών που θα στοχεύουν στην οικονομική και κοινωνική συνοχή των περιφερειών με την ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών σε βαθμό αντίστοιχο με εκείνον του σχεδίου Marshall. Έπειτα από αυτήν την πρόταση, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προχωρά σε αναδιάρθρωση των δαπανών του Κοινοτικού Προϋπολογισμού σε βάρος

---

³http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_el.htm

των πιστώσεων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και προς όφελος των δαπανών για τις Διαρθρωτικές Δράσεις.

Τα διαρθρωτικά ταμεία ενσωματώνονται σε μια ευρύτερη πολιτική συνοχής, η οποία θεσπίζει τις εξής βασικές αρχές:

- επικέντρωση στις φτωχότερες και λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες
- πολυετής προγραμματισμός
- στρατηγικός προσανατολισμός των επενδύσεων
- συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών εταίρων⁴

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), όπου και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα αντικαθίστανται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), εισάγονται τρεις καινοτομίες αναφορικά με την Περιφερειακή Πολιτική της: η Επιτροπή των Περιφερειών, το Ταμείο Συνοχής και η αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία η Ένωση δεν αναλαμβάνει δράση (εκτός από τους τομείς που εμπίπτουν στην αποκλειστική της αρμοδιότητα), παρά μόνο εφόσον η δράση αυτή είναι πιο αποτελεσματική από την αντίστοιχη δράση σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.⁵ Η Περιφερειακή Πολιτική εγκαθιδρύεται ως «κοινοτική» πολιτική και η διάσταση της συνοχής θα πρέπει να εμπεριέχεται πλέον σε όλες τις πολιτικές της Κοινότητας (Καστάνη & Σκαρμαγκά, 1997). Στην πενταετία 1994-1999 οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου Συνοχής διπλασιάζονται, αποτελώντας πλέον το 1/3 του προϋπολογισμού της Ε.Ε.

Οι πιο σημαντικές πτυχές για την περίοδο 2000-2006 είναι η τάση προς την απλοποίηση του σχεδίου και των διαδικασιών της πολιτικής συνοχής παράλληλα με την προετοιμασία για τη διεύρυνση. Με την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας (2000) και του Γκέτεμποργκ (2001) η στρατηγική της Ε.Ε. στρέφεται στην απασχόληση και σχεδιάζεται με γνώμονα την ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία και την αειφόρο

⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy

⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/glossary

ανάπτυξη. Το 2004 δέκα νέα μέλη εισέρχονται στην Ε.Ε., αυξάνοντας τον πληθυσμό της κατά 20%, όχι όμως και με ανάλογη άνοδο του ΑΕΠ (μόλις 5%). Αυτό είχε ως συνέπεια την αύξηση των ανισοτήτων ως προς το εισόδημα και την απασχόληση και την ένταξη των νέων επικρατειών στο υψηλότερο επίπεδο οικονομικής ενίσχυσης από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής⁶.

Κατά την περίοδο αυτή, εκτός από το Ταμείο Συνοχής, καθορίζονται και 3 Στόχοι προτεραιότητας:

Στόχος 1- Περιφέρειες με καθυστέρηση ανάπτυξης (ΑΕΠ/κάτοικο κάτω του 75% του Μ.Ο. της Ε.Ε.)

Στόχος 2- Περιοχές σε οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση

Στόχος 3 - Εκπαίδευση, κατάρτιση, απασχόληση (εκσυγχρονισμός των πολιτικών και συστημάτων).

Παράλληλα προς τους τρεις στόχους προτεραιότητας, για το χρονικό διάστημα 2000-2006 τα ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία επεμβαίνουν στο πλαίσιο τεσσάρων κοινοτικών πρωτοβουλιών:

- INTERREG: διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία που αποβλέπει στην τόνωση της ανάπτυξης και σε ισόρροπη και αρμονική διευθέτηση του ευρωπαϊκού εδάφους
- URBAN: οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των πόλεων που βρίσκονται σε κρίση, προκειμένου να προαχθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη
- LEADER: αγροτική ανάπτυξη
- EQUAL: διεθνική συνεργασία για την προαγωγή νέων πρακτικών καταπολέμησης των διακρίσεων και των ανισοτήτων κάθε είδους όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.⁷

⁶Panorama magazine, Ιούνιος 2008, τ.26, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L-2985 Λουξεμβούργο

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/country/overmap/gr/grec_el.htm

Τέλος, μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) έμφαση δίνεται στην Αγροτική Ανάπτυξη και την αναδιάρθρωση του τομέα της Αλιείας μέσω ενισχύσεων από το ΕΓΤΠΕ⁸-Εγγυήσεων και το ΧΜΠΑ⁹ σε περιοχές που δεν καλύπτονται από το Στόχο 1.

1.3. Προγραμματική Περίοδος 2007-2013: Στόχοι και Χρηματοδοτικά Εργαλεία

Οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας και το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς αποτελούν τα βασικά συστατικά της νέας κανονιστικής ρύθμισης που προσδίδουν μια στρατηγική διάσταση στη νέα πολιτική¹⁰. Η Πολιτική Συνοχής 2007-2013 αναδιοργανώνεται με βάση τρεις νέους στόχους προτεραιότητας: σύγκλιση, περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση και ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.

Περίπου 308 δισεκατομμύρια ευρώ (340 δις σε σημερινές τιμές) ή το 36% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για την υλοποίηση των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας στους τομείς της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η Σύγκλιση απορροφά το μεγαλύτερο μέρος (81,5%), ενώ το 16% των Διαρθρωτικών Ταμείων θα χρησιμοποιηθεί για προγράμματα καινοτομίας, αειφόρου ανάπτυξης και κατάρτισης μέσω της Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης (Στόχος 2). Το υπόλοιπο 2,5% αντιστοιχεί στην προώθηση της διακρατικής και περιφερειακής συνεργασίας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

Ο στόχος Σύγκλιση παραμένει σχεδόν ο ίδιος με την προηγούμενη περίοδο και αποσκοπεί στην επιτάχυνση της οικονομικής σύγκλισης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών. Ο στόχος αυτός θα διαδραματίσει

---

⁸ Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

⁹ Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

¹⁰ <http://www.kotios.gr/educational-material>

σημαντικότερο ρόλο, κυρίως στα νέα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν αποκλίσεις ανάπτυξης πρωτοφανείς για την Ε.Ε.¹¹

Ο στόχος 2 «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» καλύπτει τις περιοχές του λοιπού, εκτός Στόχου 1, ευρωπαϊκού χώρου. Ενισχύει την ανταγωνιστικότητα προωθώντας την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα, την κοινωνία της γνώσης, την προστασία του περιβάλλοντος. Μέσω εθνικών προγραμμάτων επικεντρώνεται στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και την ανάπτυξη αγορών εργασίας που είναι προσανατολισμένες στην κοινωνική ένταξη.

Διάδοχο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Interreg αποτελεί ο νέος Στόχος 3 «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», ο οποίος καλύπτεται εξ'ολοκλήρου από το ΕΤΠΑ και αποβλέπει στην ενδυνάμωση της συνεργασίας των μελών της Ε.Ε. σε τρία επίπεδα: διασυνοριακά, διακρατικά και διαπεριφερειακά. Για το στόχο αυτό θα μιλήσουμε αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο.

Η Πολιτική Συνοχής για το 2007-2013 είναι διαφορετική από την εκείνη της περιόδου 2000-2006 σε πολλά σημεία:

- Στρατηγική: οι πρωτοβουλίες σε επίπεδο ΕΕ, εθνικό και τοπικό κατευθύνονται από ένα κοινό έγγραφο που ονομάζεται «Κοινοτικοί Στρατηγικοί Προσανατολισμοί»
- Προτεραιότητες: δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη, στην απασχόληση και στην αποκέντρωση της ευθύνης
- Διαχείριση: απλοποιούνται περαιτέρω οι στόχοι και οι κανονισμοί, αλλάζουν οι κανόνες γεωγραφικής επιλεξιμότητας, συγχωνεύονται ταμεία και η οικονομική διαχείριση γίνεται πιο ευέλικτη.

Το Ταμείο Συνοχής δεν έχει πλέον ανεξάρτητη λειτουργία αλλά εντάσσεται στο στόχο Σύγκλιση και οι ίδιοι κανόνες διαχείρισης

---

¹¹ Ανώνυμος (Ιούνιος 2005). «Η Πολιτική Συνοχής στην περίοδο 2007-2013. Προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής», Παρατηρητήριο της Εγνατίας Οδού

εφαρμόζονται και στα τρία ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΣ). Το Interreg III εντάσσεται στο στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας ενώ τα προγράμματα URBAN και EQUAL ενσωματώνονται στους στόχους της σύγκλισης και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης.

Η κοινοτική πρωτοβουλία Leader+ και ο στόχος της Αγροτικής Ανάπτυξης, καθώς και τα αντίστοιχα ταμεία τους, δεν αποτελούν πλέον μέρος της πολιτικής συνοχής¹².

Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι το 2004 οι κύριοι δικαιούχοι της Πολιτικής Συνοχής ήταν τα δυτικοευρωπαϊκά έθνη Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ανατολική Γερμανία, Ιταλία και Ισπανία. Όμως στην Ευρώπη των 27 κρατών μελών, το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης μετατοπίστηκε προς τα ανατολικά¹³.

---

¹² Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 1 «Στόχοι και Χρηματοδοτικά Μέσα κατά τις Προγραμματικές περιόδους 2000-2006 και 2007-2013».

¹³ <http://www.eu4journalists.eu>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

2.1. Έννοια

Η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία είναι ένας από τους στόχους της πολιτικής για τη συνοχή και παρέχει ένα πλαίσιο για την εκτέλεση κοινών ενεργειών και ανταλλαγών πολιτικών μεταξύ των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων από διάφορα κράτη μέλη¹⁴. Έχει ιδιαίτερη αξία καθώς παρόμοια προβλήματα ανάμεσα σε περιοχές της Ε.Ε. μπορούν να αντιμετωπίζονται, σε μερικές περιπτώσεις, πιο αποτελεσματικά με τη συνεργασία των ενδιαφερομένων περιφερειών ή κρατών παρά μεμονωμένα. Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας είναι ο βασικός άξονας στον οποίο κινούνται τα επιμέρους προγράμματα, με παράλληλο σκοπό την ανάπτυξη των επωφελών διασυνοριακών σχέσεων και τη δημιουργία κοινής ευρωπαϊκής συνείδησης.

2.2. Πώς ξεκίνησε η ιδέα.

Η πρώτη μορφή διασυνοριακής συνεργασίας στην Ευρώπη εμφανίζεται το 1958 με τη δημιουργία της πρώτης Ευρωπεριφέρειας στα Γερμανο-ολλανδικά σύνορα, την EUREGIO. Πάνω στη δομή αυτή, προτείνεται για πρώτη φορά το 1965 στο Διεθνές Συνέδριο Περιφερειακού Προγραμματισμού στη Βασιλεία η δημιουργία μιας ένωσης συνοριακών περιφερειών και 6 χρόνια αργότερα ιδρύεται ο Σύνδεσμος Ευρωπαϊκών Συνοριακών Περιφερειών (Association of European Border Regions-AEBR).

Την ίδια εποχή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιλαμβάνεται ότι κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες

---

¹⁴ COM(2011)611 final/2 (14.3.2012) Βρυξέλλες

που βρίσκονται στα σύνορα ευρωπαϊκών κρατών, τις εμποδίζουν να ακολουθήσουν το ρυθμό της ανάπτυξης της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Κοινότητας, παρόλο που κάποιες από αυτές βρίσκονται στο κέντρο της.

Στα πλαίσια της αποτροπής της ανομοιογένειας αυτής και μετά τις εκθέσεις του δρ. Viktor von Malchus αναφορικά με τις μεθόδους και πρακτικές για μια διασυνοριακή συνεργασία στην Ευρώπη¹⁵ και την επίσκεψη εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην EUREGIO, η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής, Σχεδιασμού και Μεταφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αναθέτει στο μέλος του Horst Gerlach τη σύνταξη αναφοράς για την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί απέναντι στις συνοριακές περιφέρειες.

Στην αναφορά του Gerlach (1976), η οποία αποτέλεσε τον οδηγό για τον μετέπειτα κανονισμό, επισημαίνεται ότι ένα από τα βασικότερα εμπόδια που παρατηρήθηκαν ήταν οι οικονομίες συγκέντρωσης που δημιουργήθηκαν -ειδικά μετά τους πολέμους- με αποτέλεσμα οι περιοχές κοντά στα σύνορα να στερούνται πόρους, οικονομικούς ή ανθρώπινους. Ταυτόχρονα, οι ανεπαρκείς υποδομές σε αυτές τις περιοχές απομάκρυναν το ενδεχόμενο εγκατάστασης νέων βιομηχανιών ή άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, προκειμένου να αρθεί η οικονομική ανισορροπία. Επιπλέον, οι ελλείψεις σε αγαθά- εξαιτίας του υψηλού κόστους μεταφοράς ή των καθυστερήσεων- και οι ακατάλληλες υπηρεσίες των τοπικών μέσων μεταφοράς, απέτρεπαν τη βέλτιστη χρήση κεφαλαίου και εργασίας που παρέμεναν στις περιοχές αυτές. Αν στον κατάλογο των προβλημάτων προστεθούν και οι χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας, παιδείας και

---

¹⁵ Σύμφωνα με το Chronology of the Development of the Association of European Border Regions (<http://www.aebr.eu/pdf/100920%20Chronology%20EN.pdf>) τα συνοπτικά έγγραφα του Victor Frhr. von Malchus ήταν τα εξής: «Methods and Practical Aspects of Cross-Border Cooperation of European Border Regions (1971)», «Cross-border Regions in Europe» (1972).

πολιτισμού, τότε γίνεται εύκολα κατανοητό ότι οι περιοχές των συνόρων ήταν κάθε άλλο παρά ελκυστικές για τον πληθυσμό.

Αλλά και από κοινωνικής άποψης, οι συνθήκες στις συνοριακές περιφέρειες δεν ήταν ιδανικές, καθώς οι γραμμές των συνόρων μπορεί να ορίζουν την εθνική κυριαρχία των κρατών, αλλά οι λαοί αντιμετωπίζουν άμεσα ο ένας τον άλλο και μερικές φορές προκύπτουν προβλήματα κουλτούρας, νοοτροπίας και ίσως υπερεθνικισμού.

Προτάθηκε, λοιπόν, η σύσταση ενός νέου θεσμικού μηχανισμού για το συντονισμό της διασυνοριακής συνεργασίας των περιοχών γύρω από τα σύνορα, όπου η εθνική περιφερειακή πολιτική δεν είναι αρκετή εξαιτίας των γεωγραφικών ορίων που τίθενται κατά την εφαρμογή της. Η ουσία του συντονισμού είναι η αποφυγή ανταγωνισμού, σύγκρουσης ή αλληλεπικάλυψης των πολιτικών με την προώθηση της συνεργασίας, προκειμένου οι πολιτικές αυτές να γίνονται με μεγαλύτερη διαφάνεια, να αποτρέπουν κοινωνικές εντάσεις και να επιτυγχάνεται η βέλτιστη χρήση των πόρων.

Άλλωστε, τα διαρθρωτικά ταμεία προέβλεπαν ήδη στον κανονισμό τους την οικονομική ενίσχυση διασυνοριακών συνεργασιών, με την προϋπόθεση να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναπτυξιακού προγράμματος¹⁶. Και όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο Gerlach στην αναφορά του «δεν μπορούμε παρά να δώσουμε όση έμφαση αξίζει στη συμπληρωματική σχέση ανάμεσα στο ΕΤΠΑ και στο μηχανισμό διασυνοριακής συνεργασίας». Συστήνει, λοιπόν, τη δημιουργία Ευρωπαϊκών Κοινών Αρχών που θα βασίζονται στην εθελοντική σύμπραξη, θα είναι αυτοδιοικούμενες, μέλη τους θα είναι συνοριακές περιφέρειες και σκοπό θα έχουν την ανάπτυξη της συνεργασίας και ανταλλαγής απόψεων σε θέματα όπως οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και η προστασία του

---

¹⁶ Regulation (EEC) No. 724/75 of the Council of 18 March 1975, Art. 5 (1)(d) , OJ No. L 73, 21 .3.1975

περιβάλλοντος, οι έκτακτες ανάγκες, η προώθηση της επενδυτικής δραστηριότητας κλπ. προς όφελος όλων των εμπλεκομένων μερών.

Κατόπιν της αποδοχής από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της σχετικής ενδιάμεσης έκθεσης, στις 30 Σεπτεμβρίου του 1976, η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής, Σχεδιασμού και Μεταφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υιοθετεί την πρόταση ψηφίσματος του Gerlach.

Τη δεκαετία του '80 η ανάγκη να υποστηριχθούν ενέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο αναγνωρίζεται σταδιακά από αρκετούς, πλέον, Ευρωπαϊκούς φορείς. Η βασική ιδέα είναι η προετοιμασία των συνοριακών περιοχών για το άνοιγμα της Ενιαίας Αγοράς το 1992 με γνώμονα την οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας¹⁷.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει χρηματοδότηση σε έργα διασυνοριακής συνεργασίας για πρώτη φορά το 1989, όταν σε 14 ομάδες πιλοτικών έργων αποδίδονται 21 εκατομμύρια ευρώ¹⁸. Τα έργα αυτά σχεδιάστηκαν για να αντιμετωπίσουν δυσκολίες της διαρθρωτικής ανάπτυξης των μεθοριακών περιοχών από δύο απόψεις: αφενός το συνοριακό διαχωρισμό της Κοινότητας, όπου ο κοινωνικός και οικονομικός διαχωρισμός αποτρέπει τη συνεκτική διαχείριση των οικοσυστημάτων και αφετέρου, την πραγματική περιφερειακή θέση των παραμεθόριων περιοχών σε σχέση με τα αντίστοιχα εθνικά οικονομικά κέντρα.¹⁹.

---

¹⁷ <http://www.interact-eu.net/interreg>

¹⁸ Βάσει του Κανονισμού του ΕΤΠΑ 4253/88 αρ.10

¹⁹ Community initiative INTERREG II 1994-1999: An initial evaluation (January 2000) , European Commission Services

2.3. Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG

2.3.1. INTERREG I (1990-1993)

Μετά την εμπειρία των 14 πιλοτικών έργων που προηγήθηκαν, το 1990 η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υιοθετεί την Κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG I²⁰. Βασικοί στόχοι της είναι η ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ περιοχών που βρίσκονται κατά μήκος των εσωτερικών συνόρων και η προετοιμασία των περιοχών των εξωτερικών συνόρων της Κοινότητας για το νέο τους ρόλο στην Ενιαία Αγορά, μέσω συνεργειών με τρίτες χώρες. Επιλέξιμες περιοχές ήταν μεθοριακές περιοχές επιπέδου NUTS III και στόχου 1, 2 και 5β²¹. Εγκρίνονται 31 Επιχειρησιακά Προγράμματα, η χρηματοδότηση των οποίων ανέρχεται στα 1,082 εκατ. ευρώ (800 εκατ.ECU)²². Το ποσοστό ενίσχυσης από το ΕΤΠΑ κυμαίνεται από 50% μέχρι 75%, ανάλογα με τον στόχο που ανήκουν οι χρηματοδοτούμενες περιοχές.

Τα επιλέξιμα μέτρα αφορούν πολλούς τομείς και διαχωρίζονται σε εκείνα που αφορούν περιοχές κατά μήκος των εσωτερικών ή των εξωτερικών συνόρων. Κύριοι τομείς είναι το περιβάλλον, ο τουρισμός, η αγροτική ανάπτυξη, οι τηλεπικοινωνίες, η μεταφορά τεχνολογίας, το διασυνοριακό εμπόριο, η ανάπτυξη δικτύων οργανισμών και επιχειρήσεων, η διασυνοριακή συνεργασία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και ερευνητικών κέντρων και η κατάρτιση εργαζομένων οι οποίοι άμεσα ή έμμεσα επηρεάζονται από αλλαγές στις διασυνοριακές δραστηριότητες (π.χ. τελωνιακοί υπάλληλοι).

---

²⁰Commission of the European Communities (1990). Resolution on a Community initiative in favor of border areas (INTERREG programme)

²¹ Βλ. Παράρτημα I -Χάρτης Επιλέξιμων Περιοχών INTERREG I .

²² Info Technique "INTERREG" (ref:B-501.90) DG XVI

2.3.2 INTERREG II (1994-1999)

Τον Ιούνιο του 1994 η Κοινότητα προχωρά στην κατάρτιση των κατευθυντήριων γραμμών για το INTERREG II (1994-1999). Περίπου 2,6δισ ευρώ δεσμεύονται για τη διασυνοριακή συνεργασία, τη μεγαλύτερη από τις 13 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες²³, η οποία αναπτύσσεται μέσω 59 επιχειρησιακών προγραμμάτων. Οι προτεραιότητες είναι παρόμοιες με εκείνες της προηγούμενης περιόδου, όμως τώρα προωθείται όχι μόνο η διασυνοριακή αλλά και η διακρατική συνεργασία.

Μέσω των INTERREG II-B και INTERREG II-C ενισχύονται προγράμματα για την δημιουργία ενεργειακών δικτύων μεταξύ των μεσογειακών χωρών και προγράμματα για την πρόληψη από τις πλημμύρες και την ξηρασία, σε εθνικό επίπεδο. Η Κοινότητα χρηματοδοτεί για πρώτη φορά συνεργασία με μη κράτος-μέλος μέσω του χρηματοδοτικού μηχανισμού PHARE-CBC (από το 1994) και του TACIS-CBC (από το 1996), των προγραμμάτων PHARE και TACIS αντίστοιχα.

2.3.3.INTERREG III (2000-2006)

Με γνώμονα την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια, την περίοδο 2000-2006 το Κοινοβούλιο αποφασίζει να συγκεντρώσει τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες σε τέσσερις : INTERREGIII, LEADER, EQUAL και URBAN, με την Πρωτοβουλία INTERREG να είναι η μοναδική που θα περιλαμβάνει όλες τις μορφές διασυνοριακής (δέσμη Α), διακρατικής (δέσμη Β) και διαπεριφερειακής (δέσμη C) συνεργασίας. Σταδιακά, η ορολογία που χρησιμοποιείται για να ορίσει τους σκοπούς της περιφερειακής πολιτικής εστιάζεται όχι στο «διασυνοριακό» αλλά στο «διευρωπαϊκό» χαρακτήρα της εδαφικής συνεργασίας, οδηγώντας πλέον

---

²³ Community initiative INTERREG II 1994-1999:An initial evaluation (January 2000) , European Commission Services

στη θεώρηση της Ευρώπης περισσότερο ως ενιαίο χώρο, παρά ως σύνολο των επιμέρους κρατών (Casula, 2005). Πλέον δεν προτιμώνται σχέδια που αφορούν την ενίσχυση περιοχών με αναπτυξιακή υστέρηση, καθώς τέτοια είδους έργα χρηματοδοτούνται από τα προγράμματα του Στόχου 1 .

Για να εξασφαλιστεί ο διασυνοριακός/διακρατικός χαρακτήρας των έργων, σχηματίζονται Κοινές Διαχειριστικές Αρχές, Τεχνικές Γραμματείες και Επιτροπές Συντονισμού που αναλαμβάνουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων συνολικά. .

Την ίδια περίοδο οργανώνονται τα ακόλουθα δίκτυα συνεργασίας τα οποία καλύπτονται από τρία διαφορετικά προγράμματα και υποβάλλονται από τα κράτη μέλη:

- INTERACT: αφορά παροχή τεχνικής βοήθειας προς τους φορείς διαχείρισης προγραμμάτων συνεργασίας, λειτουργεί ως πλατφόρμα ανταλλαγής εμπειριών και δικτύωσης
- URBACT: προωθεί τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών αστικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της κοινής αντίληψης για μια ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη.
- ESPON: είναι το Δίκτυο Παρατήρησης για τον Ευρωπαϊκό Χώρο. Βασικός σκοπός του είναι η μελέτη της δυναμικής μέσα στην Ε.Ε. Εξετάζει τις τάσεις και τις προοπτικές καθώς και τον αντίκτυπο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής στην Ε.Ε. Παρέχει πληροφόρηση για τις ευρωπαϊκές περιφέρειες και πόλεις με στόχο να στηρίζει την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

2.4. ΣΤΟΧΟΣ 3: «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»

Οι μεγαλύτερες περιφερειακές διαφορές μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η επέκταση των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων της μετά τις διευρύνσεις του 2004 και του 2007 μεγάλωσαν τη σημασία της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας (Μούσης, 2011). Γι' αυτό η Ε.Ε. αναθεωρεί πλήρως την πολιτική συνοχής της το 2006 αλλάζοντας το καθεστώς της εδαφικής συνεργασίας η οποία για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 αναβαθμίζεται σε πλήρη στόχο, γεγονός που της προσδίδει μεγαλύτερη προβολή και ισχυρότερη νομική βάση.²⁴

Ο στόχος 3 «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» δρα συμπληρωματικά προς τους δύο άλλους στόχους, εφόσον οι επιλέξιμες περιφέρειές του είναι επίσης επιλέξιμες και για το στόχο «σύγκλιση» ή «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση». Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται στα 8,7 δις ευρώ, εκ των οποίων 210 εκατ. ευρώ ΕΤΠΑ αντιστοιχούν στην Ελλάδα. Συμπεριλαμβανομένης, λοιπόν, και της εθνικής συμμετοχής, σχεδόν 300 εκατομμύρια ευρώ κοινοτικών και εθνικών πόρων δίνονται στα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στην Ελλάδα.²⁵

Ο στόχος αυτός καλύπτει τρεις τύπους προγραμμάτων:

- 53 διασυνοριακά προγράμματα όπου επιλέξιμες είναι οι περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 κατά μήκος όλων των εσωτερικών και ορισμένων εξωτερικών χερσαίων συνόρων, κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων που χωρίζονται από μέγιστη απόσταση 150 km.²⁶ Αυτό σημαίνει ότι προβλέπεται ευρύτερη γεωγραφική κάλυψη σε σχέση με την πρώην πρωτοβουλία INTERREG, ιδίως όσον αφορά τη θάλασσα

²⁴ <http://www.kotios.gr/educational-material>

²⁵ www.espa.gr

²⁶ Βλ. Παράρτημα Ι -Χάρτη επιλέξιμων περιοχών Διασυνοριακής Συνεργασίας 2007-2013

συνεργασία. Ο προϋπολογισμός του ΕΤΠΑ για τα προγράμματα αυτής της κατηγορίας ισούται με 5,6δισ €.

- 13 διακρατικά προγράμματα με επιλέξιμες όλες τις περιφέρειες αλλά, σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή ορίζει 13 ζώνες συνεργασίας.²⁷ Το ΕΤΠΑ χορηγεί 1,8δισ €.
- 1 διαπεριφερειακό πρόγραμμα (INTERREG IVC) όπου όλη η επικράτεια της Ευρώπης παραμένει επιλέξιμη.

Εδώ περιλαμβάνονται και τα δίκτυα συνεργασίας και ανταλλαγής URBACT II, INTERACT II και ESPON και η συγχρηματοδότησή τους από το ΕΤΠΑ φθάνει τα 121 εκατ. €.²⁸

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα INTERREG IVC δημιουργείται μετά από σειρά διεργασιών και αξιολογήσεων των πρώην κοινοτικών πρωτοβουλιών που διεξήχθησαν από την επιτροπή προγραμματισμού με εκπροσώπους από τα κράτη-μέλη της ΕΕ, τη Νορβηγία και την Ελβετία αλλά και από εξωτερικούς συνεργάτες. Μέσω SWOT ανάλυσης και αναφορών για τη σύνδεση με τους στρατηγικούς στόχους της Λισαβόνας, διαφαίνεται η ανάγκη για σχεδιασμό δράσεων που να αποσκοπούν στον περιορισμό των συνεπειών από την επιταχυνόμενη παγκοσμιοποίηση, τις δημογραφικές αλλαγές και την κλιματική αλλαγή, τομείς που αποτελούν τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την Ε.Ε.

Αφενός αποδεικνύεται επιτακτική η ανάγκη να υπάρξει μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για την ανταγωνιστικότητα και συνεπώς για την επένδυση στην έρευνα και τεχνολογία, στην επιχειρηματική καινοτομία καθώς και στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών στις τηλεπικοινωνίες. Με αυτό το σκεπτικό δημιουργείται η προτεραιότητα 1 «Καινοτομία και οικονομία της γνώσης» της διαπεριφερειακής συνεργασίας του INTERREG IVC.

---

²⁷ Βλ. Παράρτημα Ι- Χάρτη επιλέξιμων περιοχών Διακρατικής Συνεργασίας 2007-2013

²⁸ www.espa.gr

Αφετέρου, αφού αναγνωρίζεται και η ανάγκη για αλλαγή του ενεργειακού μοντέλου και για μείωση των επιπτώσεων από το φαινόμενο του θερμοκηπίου, τα κράτη μέλη της Ε.Ε. οφείλουν να υιοθετήσουν τεχνολογίες βασισμένες στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, να μειώσουν την ατμοσφαιρική ρύπανση και να προωθήσουν τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων. Προκειμένου να ικανοποιηθούν αυτοί οι στόχοι ορίζεται από το INTERREG IVC η προτεραιότητα 2 «Περιβάλλον και πρόληψη κινδύνου»²⁹.

Η συνεργασία με τις χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προωθείται αρκετά και δεν ενισχύεται πλέον από τα διαρθρωτικά ταμεία, αλλά από δύο νέα μέσα: το Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονικών Σχέσεων και Εταιρικής Σχέσης (European Neighbourhood and Partnership Instrument-ENPI), μέσω του οποίου ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ των Κρατών-Μελών της ΕΕ και των Γειτνιάζουσων Χωρών στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA) που στόχο έχει την στήριξη της προενταξιακής πορείας των υποψήφιων και δυνητικά υποψηφίων προς ένταξη στην ΕΕ χωρών.

2.5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΛΛΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

2.5.1. Σύστημα Διαχείρισης

Περνώντας από το θεωρητικό στο πρακτικό επίπεδο, θα πρέπει να σταθούμε στο σύστημα διαχείρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων (Ε.Π.) του Στόχου 3, το οποίο διαφοροποιείται ελαφρά από το σύστημα διαχείρισης των Ε.Π. των άλλων δύο στόχων. Οι ιδιαιτερότητες προκύπτουν κυρίως από το γεγονός ότι τα συγκεκριμένα προγράμματα υλοποιούνται

---

²⁹ <http://www.interreg4c.eu/programme/programme-priorities>

από ομάδες συνήθως διοικητικά ανόμοιων φορέων, οι οποίοι προέρχονται και από διαφορετικές χώρες.

Επιπρόσθετα, μια βασική διαφορά είναι ότι τους αναπτυξιακούς στόχους και τις προτεραιότητες του Στόχου 3- σε επίπεδο Ε.Π.- τους ορίζει η Ε.Ε. και όχι κάθε κράτος μέλος. Υπογραμμίζεται, βέβαια, ότι εφαρμόζεται συνδυασμός κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας, αν και κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 τα κράτη μέλη αποκτούν μεγαλύτερα περιθώρια κινήσεων για τη διαχείριση των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Οι κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών είναι πλέον εθνικοί και όχι κοινοτικοί. Όμως, η μεγάλη αλλαγή αφορά τους κανόνες ελέγχου. Εάν το κράτος μέλος αποδείξει εξαρχής ότι το σύστημα ελέγχου του είναι αξιόπιστο, οι υποχρεώσεις του έναντι της Επιτροπής είναι λιγότερο σημαντικές, εφόσον η Επιτροπή εμπιστεύεται τη δήλωση αξιοπιστίας που συντάσσει ένας εθνικός οργανισμός ελέγχου.

Συνοπτικά, το σύστημα διαχείρισης έχει ως εξής:

Για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα συστήνεται η ανάλογη Διαχειριστική Αρχή (Δ.Α.), με έδρα η οποία αποφασίζεται από την Ε.Ε. Π.χ. η έδρα του SEE βρίσκεται στη Βουδαπέστη, του MED στη Μασσαλία, των διμερών Ελλάδα-Ιταλία, Ελλάδα-Βουλγαρία, Ελλάδα-Κύπρος στη Θεσσαλονίκη, του INTERREG IVC στη Lille κλπ.

Η Διαχειριστική Αρχή είναι υπεύθυνη για το συντονισμό των Ε.Π. και την υπογραφή της Σύμβασης Χρηματοδότησης (Subsidy Contract) με το Συντονιστή Εταίρο (Lead Partner) του κάθε έργου. Επικουρικά προς τη Δ.Α. και τις Αρχές Ελέγχου, λειτουργεί η Κοινή Τεχνική Γραμματεία (Joint Technical Secretariat-JTS)³⁰.

Κατά τη διάρκεια μιας προγραμματικής περιόδου, κάθε Δ.Α. δημοσιοποιεί προσκλήσεις (ο αριθμός τους εξαρτάται από το διαθέσιμο

---

³⁰ ΦΕΚ 415/12.04.2010 (ΥΠΑΣΥΔ Αρ. 14023/ΕΥΘΥ 521) για τη Διαχείριση Συστήματος και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»

ποσό) υποβολής προτάσεων ανά άξονα προτεραιότητας. Σε κάθε πρόσκληση (Call) θέτει ορισμένα κριτήρια, συγκεκριμένο προϋπολογισμό και δίνει κατευθύνσεις για το περιεχόμενο των προτάσεων.

Οι ενδιαφερόμενοι και επιλέξιμοι φορείς αναζητούν εταίρους δημιουργούν τα ανάλογα εταιρικά σχήματα, όπου ένας αναλαμβάνει το ρόλο του συντονιστή (Lead Partner). Το μέγεθος και το είδος των φορέων που απαρτίζουν τα εταιρικά σχήματα εξαρτάται από τις προϋποθέσεις που έχει θέσει το κάθε Ε.Π.

Μετά από εσωτερικές διεργασίες και διαβουλεύσεις, καταρτίζεται η τελική πρόταση η οποία περιλαμβάνει αναλυτική παρουσίαση του έργου που προτείνεται και των αποτελεσμάτων που αναμένονται, με συγκεκριμένη κατανομή ρόλων και πόρων στον κάθε συμμετέχοντα εταίρο και υποβάλλεται μέσα στην προβλεπόμενη προθεσμία στην JTS προς αξιολόγηση. Η JTS συγκεντρώνει όλες τις προτάσεις που αφορούν την κάθε πρόσκληση, βαθμολογεί την ποιότητά τους και ανάλογα με το διαθέσιμο προϋπολογισμό εγκρίνει μια σειρά έργων (projects).

Το κάθε έργο ξεκινά να εκτελείται μετά από την υπογραφή της Συμφωνίας Εταιρικής Συνεργασίας, όπου ορίζονται οι όροι συνεργασίας των εταίρων και της Σύμβασης Χρηματοδότησης με τη Δ.Α., όπου ορίζεται και το ποσοστό συγχρηματοδότησης του έργου από το ΕΤΠΑ (ή τα IPA και ENPI σε περίπτωση μη κρατών-μελών). Παράλληλα, κάθε εταίρος φροντίζει για την εξασφάλιση του ποσοστού της ίδιας συμμετοχής του στο έργο, που στην περίπτωση των κρατικών φορέων καλύπτεται από κρατική χρηματοδότηση. Για την εκτέλεση του έργου ορίζεται μια Επιτροπή Συντονισμού με εκπροσώπους των φορέων και επιμέρους ομάδες έργου, οι οποίες κατά τακτά χρονικά διαστήματα οργανώνουν συναντήσεις για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση της πορείας του έργου.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι με αυτόν τον τρόπο εκπληρώνεται ένας από τους βασικούς στόχους των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας που είναι η ανταλλαγή εμπειριών, τεχνογνωσίας και η δημιουργία

διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ ευρωπαϊκών, αλλά και γειτονικών προς την Ε.Ε., φορέων.

Κατά την υλοποίηση του έργου πραγματοποιούνται ενδιάμεσες εκθέσεις αναφοράς προς την JTS όπου περιγράφεται η πορεία του φυσικού αλλά και του οικονομικού αντικειμένου (δαπάνες). Η ΔΑ διαπιστώνει με τη συνδρομή του Οργάνου Ελέγχου κάθε φορέα, της Τεχνικής Γραμματείας και της Αρχής Πιστοποίησης την επιλεξιμότητα των πραγματοποιούμενων δαπανών, τη γενική απορροφητικότητα του έργου, την ικανοποίηση ορισμένων απαιτούμενων δεικτών αλλά και το ποσοστό υλοποίησης του αρχικού υποβληθέντος σχεδίου δράσεων και εκταμιεύει τα αντίστοιχα ποσά.

Πρέπει να επισημανθεί ότι ο κανονισμός του ΕΤΠΑ για το 2007-2013³¹ εισάγει μια καινοτομία σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο όσον αφορά την εκταμίευση της συγχρηματοδότησης στην ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία, η οποία συνίσταται στον ορισμό ενός «πρώτου δικαιούχου» των πόρων των Ταμείων, ο οποίος είναι υπεύθυνος να τους μεταφέρει στη συνέχεια στους άλλους δικαιούχους. Αυτό διευκολύνει την κοινή δημοσιονομική διαχείριση όταν εμπλέκονται περισσότερες περιφέρειες ή κράτη μέλη.

Το τελικό παραδοτέο κάθε έργου παραδίδεται στην αντίστοιχη Δ.Α., αξιολογείται και σε μερικές περιπτώσεις λαμβάνεται υπ' όψιν για τη σύνταξη νέων οδηγιών ή τη θέσπιση νέων κανονισμών στην Ε.Ε. , ανάλογα με τα αποτελέσματα και τις κατευθύνσεις που προτείνονται από τα εταιρικά σχήματα για διάφορα θέματα.

---

³¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 ΕΕ L 210 της 31.7.2006

2.5.2. Οργανωτική δομή στην Ελλάδα.

Συγκεκριμένα στη χώρα μας, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (Ε.Υ.Δ.) των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» αποτελεί τμήμα του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων κι έχει έδρα στη Θεσσαλονίκη. Είναι αρμόδια για δώδεκα (12) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Φιλοξενεί τη Διαχειριστική Αρχή πέντε (5) διμερών διασυνοριακών Προγραμμάτων, συγκεκριμένα:

- του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα-Βουλγαρία 2007-2013»,
- του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα-Ιταλία 2007-2013» και
- του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα-Κύπρος 2007-2013»,

που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ),

καθώς και

- του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013» και
- του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα-πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας 2007-2013»,

τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (IPA).

Παράλληλα, η ΕΥΔ λειτουργεί ως Εθνική Αρχή των υπολοίπων Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα. Πρόκειται για τρία (3) Προγράμματα πολυμερούς διασυνοριακής συνεργασίας (Αδριατική, που συγχρηματοδοτείται από το IPA, και Θαλάσσια Λεκάνη της Μεσογείου και Μαύρη Θάλασσα, που συγχρηματοδοτούνται από το ENPI), δύο διακρατικά Προγράμματα

(Μεσογειακός Χώρος – MED και Χώρος Νοτιοανατολική Ευρώπη – Southeast Europe), το διαπεριφερειακό Πρόγραμμα INTERREG IV C και το δίκτυο INTERACT, που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

2.5.3. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)

Ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)³² είναι ένα προαιρετικό εργαλείο που έχει στόχο την εξάλειψη των υφισταμένων εμποδίων για τη διασυνοριακή συνεργασία. Ο όμιλος αυτός θέτει σε εφαρμογή προγράμματα ή σχέδια διασυνοριακής συνεργασίας.

Υπάρχουν 4 τύποι ΕΟΕΣ:

- 1) Για την υλοποίηση προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ως Διαχειριστική Αρχή ή Κοινή Τεχνική Γραμματεία ενός Προγράμματος)
- 2) Για την υλοποίηση έργων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (διακρατικά/ διασυνοριακά/ διαπεριφερειακά).
- 3) Για την πραγματοποίηση άλλων χρηματοδοτούμενων από την Ε.Ε. προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας
- 4) Για την πραγματοποίηση προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας που δε χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.³³

Κύριο πλεονέκτημά του είναι η ευελιξία όσον αφορά τη λειτουργία του η οποία βασίζεται σε σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ των εθνικών, περιφερειακών, τοπικών διοικήσεων, οργανισμών δημοσίου δικαίου ή ενώσεων παρόμοιων φορέων ή οργανισμών.

Η ανάγκη για τη δημιουργία του προέκυψε από το γεγονός ότι μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-2006, ελάχιστα προγράμματα

³² Ιδρύθηκε με το άρ.159 εδ.3 της συνθήκης για την Ίδρυση της ΕΚ και ο κανονισμός του (ΕΚ)αριθ.1082/2006 τέθηκε σε εφαρμογή την 1.8.2007.

³³ Άρ.18 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 ΕΕ L 210 της 31.7.2006

τύγχαναν διαχείρισης απευθείας από ένα κοινό διαχειριστικό όργανο. Συνήθως γινόταν από περιφερειακά ή εθνικά ιδρύματα από μία ή περισσότερες συμμετέχουσες χώρες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση πολλών προβλημάτων στην υλοποίηση των έργων εδαφικής συνεργασίας, βασικά εξαιτίας των εθνικών νόμων και κανονισμών των συμμετεχόντων φορέων που συχνά δεν ταυτίζονταν.

Η ίδρυση ενός ΕΟΕΣ αποφασίζεται με πρωτοβουλία των μελών του. Τα μέλη αποφασίζουν εάν ο ΕΟΕΣ αποτελεί χωριστή νομική οντότητα ή εάν αναθέτουν τα καθήκοντά τους σε ένα από τα μέλη του.

Οι αρμοδιότητες του ΕΟΕΣ καθορίζονται σε υποχρεωτική σύμβαση συνεργασίας. Εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων του, ο ΕΟΕΣ ενεργεί εξ ονόματος και για λογαριασμό των μελών του. Έτσι, έχει νομική προσωπικότητα που αναγνωρίζεται στα νομικά πρόσωπα από τις εθνικές νομοθεσίες. Μπορεί, συνεπώς, να αγοράζει και να πωλεί περιουσιακά στοιχεία ή να απασχολεί προσωπικό.

Η σύμβαση ορίζει τα καθήκοντα, τη διάρκεια και τους όρους διάλυσης του ΕΟΕΣ. Περιορίζεται στον τομέα συνεργασίας που επιλέγουν τα μέλη του και προσδιορίζει τις ευθύνες τους. Το εφαρμοστέο δίκαιο για την ερμηνεία και εφαρμογή της σύμβασης είναι το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο ο ΕΟΕΣ έχει την καταστατική του έδρα. Τα μέλη συντάσσουν ετήσιο σχέδιο προϋπολογισμού, το οποίο αποτελεί αντικείμενο ετήσιας έκθεσης που πιστοποιείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Τα μέλη φέρουν οικονομική ευθύνη ανάλογη με τη συνεισφορά τους σε περίπτωση χρέους.

Ο κοινοτικός κανονισμός για τον ΕΟΕΣ αποτελεί καινοτομία από την άποψη ότι επιτρέπει την ίδρυση ένωσης μεταξύ οργανισμών περιφερειακής διοίκησης των διαφόρων κρατών μελών, χωρίς να είναι απαραίτητη η εκ των προτέρων υπογραφή μιας διεθνούς συμφωνίας που να επικυρώνεται από τα εθνικά κοινοβούλια. Εντούτοις, τα κράτη μέλη πρέπει να

συμφωνήσουν για τη συμμετοχή των δυνητικών μελών στην επικράτειά τους.

Από την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ.1082/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου έχουν συσταθεί 38 ΕΟΕΣ, σύμφωνα με το μητρώο της Επιτροπής των Περιφερειών. Στους υπάρχοντες ΕΟΕΣ συμμετέχουν περισσότερες από 650 τοπικές και περιφερειακές αρχές σε 19 κράτη μέλη. Η σχετική έκθεση παρακολούθησης που η Επιτροπή των Περιφερειών δημοσιεύει κάθε χρόνο, καταδεικνύει ότι οι περισσότεροι από τους ΕΟΕΣ εφαρμόζουν στρατηγικές δράσεις οικονομικής ανάπτυξης που συνδέονται άμεσα με τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας³⁴.

Στην Ελλάδα έχουν συσταθεί μέχρι σήμερα ο «ΕΟΕΣ αδελφοποιημένων πόλεων και περιοχών Μεσογείου –Αμφικτυονία»³⁵ με μέλη δήμους και πόλεις από την Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία και τη Γαλλία και ο «ΕΟΕΣ- Εύξεινη Πόλη: Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πόλεων για Βιώσιμη Ανάπτυξη»³⁶ με μέλη την Περιφέρεια Αττικής, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, δήμους από την Ελλάδα, την Κύπρο και τη Βουλγαρία.

---

³⁴ Απόφαση 5779/2013 της ΕτΠ. σχετικά με τη θέσπιση ετήσιου βραβείου για τους ΕΟΕΣ (www.cor.europa.eu/egtc.)

³⁵ www.amfiktyony.gr

³⁶ www.efxini.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΡΓΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ INTERREG ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

3.1. Προφίλ Περιφέρειας Πελοποννήσου

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου αποτελεί το νοτιότερο άκρο της χερσαίας Ευρώπης και μέχρι το 2011 ήταν μία από τις δεκατρείς Περιφέρειες της Ελλάδας οι οποίες διοικητικά ήταν υπεύθυνες για το συντονισμό των ΟΤΑ, τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεών τους και την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο με Περιφερειάρχη τον οποίο διορίζε η κυβέρνηση.

Μετά το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν.3852/2010), η Περιφέρεια Πελοποννήσου συνεχίζει διοικητικά να αποτελεί μία από τις δεκατρείς Περιφέρειες της Ελλάδας με χωρική αρμοδιότητα στις πέντε Περιφερειακές Ενότητες Αργολίδας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας και με 26 Δήμους να λειτουργούν στην εδαφική της επικράτεια. Όμως, η οργανωτική δομή της υπέστη αλλαγές με κυριότερη τη μετατροπή της σε ΟΤΑ β' βαθμού με αιρετό Περιφερειάρχη και Συμβούλιο. Αρκετές Διευθύνσεις (π.χ. Δ/ση Δασών, Δ/ση Υδάτων κ.ά.) πέρασαν στην αρμοδιότητα της νεοσυσταθείσας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτ.Ελλάδας και Ιονίου.

Όραμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου αποτελεί η «βελτίωση της Κοινωνικής Ευημερίας και Συνοχής μέσω της εξωστρεφούς βιώσιμης ανάπτυξης, με έμφαση στον πρωτογενή τομέα, με αναγνωρίσιμη Πολιτιστική και Περιβαλλοντολογική ταυτότητα μιας Ευρωπαϊκής Περιφέρειας με ενεργό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση»³⁷.

³⁷ Περιφέρεια Πελοποννήσου (Σεπτέμβριος 2012) «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Πελοποννήσου - Στρατηγικός Σχεδιασμός»

Ο Γενικός Στρατηγικός Αναπτυξιακός Στόχος της Περιφέρειας Πελοποννήσου, όπως είχε διατυπωθεί στο ΠΕΠ ΔΕΠΠΝ 2007-2013³⁸, είναι «η διεύρυνση της παραγωγικής της βάσης στο σύνολο της Περιφέρειας με την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειάς της, για την ανάδειξη και προώθηση κυρίως υψηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών και αγροτικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, και την εφαρμογή καινοτομιών».

Στον τομέα της εδαφικής συνεργασίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου ως εταίρος ξεκίνησε την ενεργό πορεία της με ένα διαπεριφερειακό και δύο διακρατικά έργα (για προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας δεν υπήρξε επιλέξιμη περιοχή) κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006, μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III. Όπως ήταν αναμενόμενο, τα πρώτα βήματα ήταν αρκετά μικρά και η απειρία σε τέτοιου είδους συνεργασίες, ακόμη και σε εθνικό επίπεδο, δεν έδωσε περιθώριο για πληθώρα έργων.

Κατά την περίοδο 2007-2013, η Περιφέρεια υπήρξε εταίρος σε δύο έργα του διακρατικού προγράμματος MED (σε σύνολο 144 έργων, εκ των οποίων τα 129 με Έλληνες εταίρους)³⁹ και επικεφαλής σε ένα έργο του διακρατικού προγράμματος South East Europe (σε σύνολο 122 έργων, εκ των οποίων τα 85 με Έλληνες εταίρους)⁴⁰.

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε τα έργα INTERREG και τα έργα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στα οποία συμμετείχε η ίδια η Περιφέρεια ως εταίρος ή συντονιστής εταίρος. Σημειώνεται ότι διακρατικά ή διαπεριφερειακά έργα πρώην νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, δήμων ή άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, δεν αποτελούν μέρος της παρούσας εργασίας.

³⁸ Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίου 2007-2013

³⁹ www.programmemed.eu/en/the-projects/project-database

⁴⁰ www.southeast-europe.net/en/projects/approved_projects

Οι πληροφορίες για τα παρακάτω έργα αντλήθηκαν από το αρχείο του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο οποίο ανατέθηκε η υλοποίησή τους.

3.2 Έργα Κοινοτικών πρωτοβουλιών INTERREG (Προγραμματική Περίοδος 2000-2006)

3.2.1. ECOSIND

Η πρώτη εμπειρία συμμετοχής της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε διαπεριφερειακό έργο υπήρξε το έργο με τίτλο «ECOSIND⁴¹: Βιομηχανικό Οικοσύστημα, μια Στρατηγική διαρκούς ανάπτυξης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στις Περιφέρειες» της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III-South. Το έργο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2003 και η διάρκειά του ήταν μέχρι τις 31/12/2006, με συνολικό προϋπολογισμό 5.663.862,00€ (Περιφέρεια Πελοποννήσου 1.237.668,00€) εκ των οποίων το 75% ήταν χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ.

Βασικοί εταίροι στο έργο ήταν τέσσερις προερχόμενοι από τρεις διαφορετικές χώρες:

- Ισπανία: Περιφέρεια Καταλονίας (Επικεφαλής),
- Ελλάδα: Περιφέρεια Πελοποννήσου,
- Ιταλία: Περιφέρεια Abruzzo, Περιφερειακή Αναπτυξιακή Εταιρία για την Προστασία του Περιβάλλοντος της Τοσκάνης.

Η ιδιαιτερότητα του ECOSIND ήταν ότι είχε δομή Επιχείρησης-Περιφερειακού Πλαισίου (Regional Framework Operation R.F.O.), που σημαίνει ότι κάθε εταίρος χρηματοδοτούσε φορείς δημοσίου χαρακτήρα της περιοχής του ώστε να συμμετέχουν, μαζί με αντίστοιχους φορείς από τις άλλες εμπλεκόμενες περιοχές («υποεταίροι»), σε μικρά διαπεριφερειακά υποέργα συναφή με τους στόχους του αρχικού εγκεκριμένου έργου. Ήταν

---

⁴¹ECOSIND: Ecosystème Industriel, une stratégie de développement durable des activités industrielles pour les régions (κωδ.έργου 1S0053R)

το μόνο RFO που είχε εγκριθεί στη νότια ζώνη ανάμεσα σε 11 άλλες υποψηφιότητες για χρηματοδότηση και το πρώτο που εφαρμοζόταν στην Ελλάδα.

Ο σκοπός του ήταν αρκετά μεγαλόπνοος και είχε να κάνει με την καθιέρωση μιας στρατηγικής διαρκούς βιομηχανικής ανάπτυξης στις περιοχές της Νότιας Ευρώπης. Η επιχείρηση ECOSIND στόχευε στη σημαντική μείωση της κατανάλωσης φυσικών πόρων και της παραγωγής αποβλήτων και εκπομπών ρύπων στη βιομηχανική δραστηριότητα με την ανάπτυξη της συνεταιριστικής διαχείρισης του περιβάλλοντος στις βιομηχανικές ζώνες. Μέσω των 13 υποέργων που εκπονήθηκαν, κατεγράφησαν εμπειρίες και διατυπώθηκαν προτάσεις σχετικά με την περιβαλλοντική διαχείριση υπαρχόντων βιομηχανικών δικτύων και με το σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξής τους.

Βασικότερο αποκύημα του έργου αποτέλεσε ένας χωροταξικός οδηγός με τίτλο «Οδηγός Συστάσεων για το Σχεδιασμό και τη Διαχείριση Βιομηχανικών Ζωνών Οικολογικής Βιομηχανίας». Επιπλέον, στα πλαίσια του έργου πραγματοποιήθηκε απεικόνιση σε χάρτες των βιομηχανικών ζωνών των εταίρων σε συνδυασμό με μία βάση περιβαλλοντικών δεδομένων με τη χρήση Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών (GIS), προκειμένου να λειτουργήσουν ως όργανο υποστήριξης κατά τη λήψη αποφάσεων σε θέματα εδαφικής διαχείρισης.

Με το πέρας του έργου πραγματοποιήθηκε σεμινάριο-ημερίδα στη Βαρκελώνη με σκοπό την επιρροή των αρμόδιων φορέων για τη χάραξη περιφερειακής ή εθνικής στρατηγικής στα πλαίσια της εφαρμογής της Βιομηχανικής Οικολογίας. Επίσης, σχεδιάστηκε η μορφή ενός διαπεριφερειακού μεταπτυχιακού προγράμματος με έδρα το Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης με το ίδιο θέμα (MECOSIND).

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου μέσω αυτού του έργου εγκατέστησε στην τότε Δ/ση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας ένα Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (GIS) όπου έδινε τη δυνατότητα να καταγράφονται τα

στοιχεία περιβαλλοντικών επιπτώσεων για κάθε βιομηχανική δραστηριότητα στην Περιφέρεια.

3.2.1. SISMA

Το πρώτο διακρατικό έργο στο οποίο συμμετείχε η Περιφέρεια Πελοποννήσου ήταν το έργο «SISMA⁴²: Ολοκληρωμένο Σύστημα Δράσεων για την προστασία ιστορικών κέντρων από το σεισμικό κίνδυνο» της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG IIIB (περιοχή CADSES-Central Adriatic Danubian South-Eastern European Space).

Το έργο εντασσόταν στην προτεραιότητα 4 του συγκεκριμένου προγράμματος «Προστασία περιβάλλοντος, Διαχείριση Πόρων και Πρόληψη Κινδύνου» και στο μέτρο 4.2 που αφορούσε στη «Διαχείριση κινδύνου και στην πρόληψη από φυσικές καταστροφές» με διάρκεια από 01/06/2004 έως 31/12/2006. Ο αρχικός συνολικός προϋπολογισμός ήταν 1.939.650,00€ και για την Περι.Πελ/σου ήταν 204.600,00€ από τα οποία το 75% αποτελούσε χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και το υπόλοιπο 15% την εθνική συμμετοχή μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Βασικός στόχος του ήταν να ξεκινήσει μια επιστημονική σύγκριση και ανταλλαγή μεθοδολογιών, εξελισσόμενων αλλά και ήδη εφαρμοσμένων, για την προστασία ιστορικών κέντρων πόλεων από σεισμικούς κινδύνους, με τον «πολίτη ως πρώτο διασώστη». Μέσω της συνεργασίας στελεχών της πολιτικής προστασίας των εταίρων και εξειδικευμένων γεωλόγων και σεισμολόγων, αναζητήθηκε η δημιουργία ενός πλάνου που θα προωθούσε την ευαισθητοποίηση και συνεργασία των ίδιων των πολιτών που κατοικούν και εργάζονται σε ιστορικά κέντρα, προκειμένου να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην προστασία της ανθρώπινης ζωής, της πολιτιστικής κληρονομιάς

---

⁴² SISMA: System Integrated for Security Management Activities to safeguard and protect historical centers from seismic risk (κωδ.έργου 3B035)

και των παραγωγικών δραστηριοτήτων της εν λόγω περιοχής, σε περίπτωση καταστροφικού σεισμού.

Το εταιρικό σχήμα αποτελείτο από δέκα φορείς από τέσσερις χώρες:

-Ιταλία: Περιφέρεια Umbria (Επικεφαλής), Περιφέρεια Marche, Περιφέρεια Abruzzo, Περιφέρεια Emilia Romagna, Γενική Δ/ση Πολιτικής Προστασίας Ιταλίας

-Ελλάδα: Περιφέρεια Πελοποννήσου, Νομαρχιακό ΚΕΚ Αθηνών, Δήμος Ομηρούπολης Χίου

-Σλοβακία: Γεωλογική Υπηρεσία της Σλοβακίας

-Σλοβενία: Περιβαλλοντική Υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Εδαφικής Διαχείρισης της Σλοβενίας (ως παρατηρητής)

Αξίζει να σημειωθεί ότι από ελληνικής πλευράς υπήρξε στενή συνεργασία με το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών και η περιοχή που επιλέχθηκε να ερευνηθεί στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, για τους σκοπούς του έργου, ήταν το ιστορικό κέντρο του Ναυπλίου.

Αποτέλεσμα του έργου, εκτός του επικοινωνιακού συστήματος που αναπτύχθηκε μεταξύ των εμπλεκόμενων εταίρων, ήταν η μια συνθετική έκθεση για διαδικασίες και εργαλεία συντονισμού υπηρεσιών και φορέων στα πλαίσια Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνου και η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου Οδηγού για την πληροφόρηση και την κατάρτιση του κοινού στα πλαίσια της αρχής «Πολίτης, ο πρώτος διασώστης». Παράλληλα, εκπονήθηκε έκθεση κοινής μεθοδολογίας εκτίμησης τρωτότητας ιστορικών αστικών κέντρων και θέσπισης κριτηρίων σεναρίου καταστροφής με βάση πιλοτικές εφαρμογές που πραγματοποιήθηκαν στις επιλεγμένες περιοχές των εταίρων. Επίσης, προτάθηκαν γενικές και ειδικές πολεοδομικές ρυθμίσεις σε ιστορικά κέντρα και πολιτισμικούς χώρους για την αντιμετώπιση σεισμικού κινδύνου.

Τέλος, κάθε φορέας που συμμετείχε είχε τη δυνατότητα να προτείνει στην αρμόδια αρχή Πολιτικής Προστασίας σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο να συμβουλευτεί τα αποτελέσματα του έργου SISMA ή και να

υιοθετήσει, εφόσον το θεσμικό πλαίσιο το επέτρεπε, μέρος των ρυθμίσεων και διαδικασιών που προτεινόταν στις αντίστοιχες εκθέσεις.

3.2.3. MOONRISES

Μετά από τη μικρή εμπειρία που είχε ήδη αποκτηθεί σε έργα του προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου τον Ιούνιο 2006 τίθεται επικεφαλής εταίρος στο έργο με τίτλο «MOONRISES⁴³- Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης για την Αξιολόγηση του Κινδύνου Ερημοποίησης» του διακρατικού προγράμματος INTERREG IIB- Archimed⁴⁴ κάτω από το μέτρο 3.3. «Διαχείριση, Πρόληψη και Μείωση των Φυσικών Κινδύνων: Ξηρασία, Ερημοποίηση, Πυρκαγιές, Σεισμοί κλπ.»

Στο εταιρικό σχήμα συμμετείχαν άλλες τρεις ελληνικές Περιφέρειες (Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κεντρικής Μακεδονίας) καθώς και δύο πανεπιστήμια, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Università degli Studi della Basilicata (Ιταλία). Ο προϋπολογισμός του έργου ανήλθε στο ποσό των 1.318.200,00€ (για την Περιφέρεια Πελοποννήσου 360.300,00€ με χρηματοδότηση κατά 75% από το ΕΤΠΑ) και η διάρκειά του αρχικά ήταν 19 μήνες αλλά κατόπιν παράτασης που δόθηκε το έργο έληξε έπειτα από 30 μήνες, ήτοι το Νοέμβριο του 2008 .

Αντικείμενο του έργου MOONRISES ήταν η παρακολούθηση, καταγραφή και πρόβλεψη των κινδύνων ερημοποίησης στις πιλοτικές περιοχές (για την Περιφέρεια Πελοποννήσου επιλέχθηκε ο νομός Αργολίδας) οι οποίες υφίσταντο τις αρνητικές συνέπειες της ερημοποίησης και της απαξίωσης φυσικών πηγών. Ο πυρήνας του έργου περιελάμβανε τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων με έξυπνα εργαλεία, την δημιουργία

---

⁴³ MOONRISES-Integrated Monitoring System For Desertification Risk Assessment (κωδ.έργου Α.1.183)

⁴⁴ Επιλέξιμα κράτη για την περιοχή Archimed ήταν η Ελλάδα, η Ιταλία, η Κύπρος και η Μάλτα.

μοντέλου εκτίμησης κινδύνου και του συστήματος Υποβοήθησης Λήψης Αποφάσεων καθώς και την παραγωγή Χαρτών Επικινδυνότητας. Τελικό παραδοτέο ήταν ένας Οδηγός για τη Διαχείριση και την ανάπτυξη Δράσεων Στρατηγικής για την αντιμετώπιση του κινδύνου ερημοποίησης.

3.3. Έργα στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» (Προγραμματική Περίοδος 2007-2013)

3.3.1 PROTECT

Από τον Ιούλιο του 2009, η Περιφέρεια Πελοποννήσου συμμετείχε στο έργο «PROTECT⁴⁵ - Ένα ολοκληρωμένο Μοντέλο Προστασίας των Μεσογειακών Δασών από τις Πυρκαγιές» του προγράμματος Εδαφικής Συνεργασίας MED. Η αναγκαιότητα του έργου PROTECT για την Περιφέρεια Πελοποννήσου προέκυψε έπειτα από τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007, που κατέστρεψαν σχεδόν 1,8 εκατ. στρέμματα γης, εκ των οποίων το 55% ήταν δάση και φυσικές εκτάσεις (WWF, 2007).

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου συνεργάστηκε για 3 χρόνια (μέχρι τον Ιούλιο του 2012) με τους εξής οκτώ εταίρους: Επαρχία της Macerata (Ιταλία-επικεφαλής), Επαρχιακή Διοίκηση της Malaga (Ισπανία), Εθνική Δασική Αρχή (Algarve Πορτογαλίας), Τμήμα Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος (Κύπρος), Πανεπιστήμιο του Camerino (Ιταλία), Πανεπιστήμιο του Algarve (Πορτογαλία), Πανεπιστήμιο της Provence (Γαλλία), Περιφέρεια Istria (Κροατία). Προϋπολογισμός του έργου ήταν 1.611.140,00 και συγκεκριμένα για την Περιφέρεια 174.600,00 (75% ERDF- 25% Εθνική συμμετοχή).

Σκοπός του έργου ήταν η σύσταση μιας διακρατικής πλατφόρμας με στόχο την ανταλλαγή, την ανάπτυξη και τη διάδοση μεθόδων και βέλτιστων πρακτικών για πιο αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση των

---

⁴⁵ PROTECT-An Integrated Model to Protect MEDiterranean Forests from Fire (κωδ.έργου 1G-MED08-387).

δασικών πυρκαγιών στη Μεσόγειο. Κατά τη διάρκεια του έργου PROTECT εκπονήθηκε ένα Σχέδιο Πρόληψης- μέσω της ανάπτυξης κοινών πρακτικών για τη χαρτογράφηση περιοχών υψηλού κινδύνου και την παρακολούθησή τους λαμβάνοντας υπόψη περισσότερους παράγοντες από ό,τι στο παρελθόν (π.χ. κλιματικές αλλαγές, τοπικά χαρακτηριστικά Μεσογειακού κλίματος)-, ένα Σχέδιο Διαχείρισης της Βιομάζας στα Δάση και ένα Σχέδιο Ευαισθητοποίησης των φορέων και του πληθυσμού σε περιοχές υψηλού κινδύνου πάνω σε θέματα περιβαλλοντικής συμπεριφοράς.

Το τελικό παραδοτέο του έργου ήταν ένα Ολοκληρωμένο Σύστημα Καθημερινής Πρόβλεψης Κινδύνων Εκδήλωσης Πυρκαγιάς, ένα εξειδικευμένο λογισμικό που αξιοποιούσε, αφενός, τις προγνώσεις του Αμερικανικού Συστήματος Πρόγνωσης GFS (Global Forecast Systems) και αφετέρου, τα καθημερινά στοιχεία των μετεωρολογικών σταθμών που βρίσκονται εγκατεστημένοι εντός των περιοχών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ως εταίροι. Αποτέλεσμα αυτού ήταν κάθε εδαφικός εταίρος (τοπικές αρχές, συνήθως η Πολιτική Προστασία) να λαμβάνει καθημερινά χάρτες επικινδυνότητας οι οποίοι προέρχονταν από το νέο μοντέλο πρόβλεψης που είχε εκπονηθεί από τους επιστημονικούς εταίρους του PROTECT.

Επιπρόσθετα, στα πλαίσια του έργου αυτού, η Περιφέρεια Πελοποννήσου πραγματοποίησε καθαρισμούς δασών, αναδασώσεις, ημερίδες ενημέρωσης καθώς και μια άσκηση προσομοίωσης πυρκαγιάς στο όρος Μαίναλο. Τα αποτελέσματα του PROTECT παρουσιάστηκαν σε Ευρωπαϊκό Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες τον Οκτώβριο 2012 παρουσία του προϊσταμένου του τομέα Δασών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Περιβάλλον.

3.3.2. GUARDEN

Το έργο «GuardEn⁴⁶: Μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την πρόληψη της ρύπανσης του εδάφους και την αποκατάσταση των μολυσμένων εδαφών» έχει ενταχθεί στο Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας της E.E South East Europe (4η Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων).

Η αναγκαιότητα για την υλοποίηση του έργου GuardEn προήλθε από τη διαπίστωση ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, οι «Prime Polluters» («Κυρίαρχοι Ρυπαίνοντες») είναι οι εταιρείες του πρωτογενούς (αγροκτήματα) και δευτερογενούς (τοπικές βιομηχανίες) τομέα, οι οποίες με τη δραστηριότητά τους απειλούν κυρίως τους υδάτινους πόρους και την ισορροπία του εδάφους.

Η ισχύουσα νομοθεσία είναι- στις περισσότερες περιπτώσεις- επαρκής, δεν είναι όμως αποτελεσματική, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις μπορεί να αγνοήσουν το πρόβλημα, προτιμώντας να πληρώσουν όλες τις σχετικές κυρώσεις εάν και εφόσον κληθούν να πληρώσουν. Επιπλέον, οι αρχές αντιμετωπίζουν προβλήματα στην επιβολή του νόμου και έτσι ο προληπτικός τους ρόλο παρεμποδίζεται σε μεγάλο βαθμό.

Επίσης, είναι κοινώς αποδεκτό ότι η αποκατάσταση του εδάφους, είναι συχνά μια ακριβή, εντατική διαδικασία που οι αρχές δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν, ειδικά αν οι εκτάσεις είναι μεγάλες. Η πρόληψη της ρύπανσης είναι πολύ πιο αποδοτική στρατηγική από πλευράς κόστους.

Στο πλαίσιο αυτό, το έργο GUARDEN ευελπιστεί να περιορίσει την υποβάθμιση της υγείας, της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού και των τοπικών «παραγωγικών φυσικών πόρων» (πρώτες ύλες, γεωργικά προϊόντα κλπ.) και υποστηρίζει ότι η λύση θα μπορούσε να είναι στα χέρια

---

⁴⁶ GUARDEN- **Guardians of Environment Framework: An Integrated Approach of Strategies for Prevention of Soil Pollution and Rehabilitation of Harmed Territories**” (κωδ.έργου SEE/D/0155/2.2/X-GUARDEN)

των ιθυνόντων (τοπικές επιχειρήσεις) οι οποίοι θα πρέπει να οδηγούνται προς μια κοινωνικά υπεύθυνη στάση και συμπεριφορά.

Οι ειδικοί στόχοι του προγράμματος συνοψίζονται ως εξής:

- α) Διαμόρφωση «Προτύπου Συστήματος GuardEn» με τον καθορισμό του προφίλ της “επιχείρησης GuardEn” και την ανάπτυξη ενός συνόλου μεθοδολογικών εργαλείων για την υποστήριξη των επιχειρήσεων να υιοθετήσουν το “Status του GuardEn (φύλακα του περιβάλλοντος)”
- β) Σχεδιασμός-Ανάπτυξη τοπικών μοντέλων συνεργασίας / Clusters νερού και εδάφους, για την πρόληψη της ρύπανσης και την αποκατάσταση του εδάφους, καθώς και ένα υποστηρικτικό Διακρατικό Δίκτυο Εμπειρογνομώνων (οργάνωση και λειτουργία του συστήματος, ο κώδικας δεοντολογίας)
- γ) «Οικοδόμηση Δυναμικού» (Capacity building) των τοπικών συστημάτων σε σχέση με το σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης της μόλυνσης του Εδάφους και των Υδάτινων Πόρων, γενικότερα δε προστασίας του Περιβάλλοντος.
- δ) Ευρεία δημοσιοποίηση, διάχυση και ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων, καθώς και πρόνοια για τη βιωσιμότητα και την περαιτέρω αξιοποίηση τους.

Οι συμμετέχοντες θα επωφεληθούν από τη διακρατική συνεργασία, η οποία θα εντοπίσει τις καλές πρακτικές, την τεχνογνωσία και κατάλληλες μελέτες περιπτώσεων από τις περιφέρειες για καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις, που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την παροχή κινήτρων και τη βελτίωση των επιδόσεων των λιγότερο εξυπηρετούμενων περιοχών.

Στο εταιρικό σχήμα του έργου εκπροσωπούνται οκτώ χώρες μέσω δεκαπέντε φορέων:

- Περιφέρεια Πελοποννήσου (επικεφαλής εταίρος),
- Αμερικανική Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης,
- Κέντρο Επιχείρησης και Καινοτομίας Αττικής (BIC of Attika),
- Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος,

- Γεωργικό Πανεπιστήμιο του Plovdiv (Βουλγαρία),
- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βουλγαρίας ,
- Πανεπιστήμιο του Szent István –Ινστιτούτο Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Τοπίου (Ουγγαρία)
- Επιμελητήριο της Potenza (Ιταλία),
- Αναπτυξιακή εταιρεία για τη γεωργία, τα δάση και τον αγροδιατροφικό τομέα -Veneto Agricoltura (Ιταλία)
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Συνεταιριστικών Σπουδών του Veneto (Ιταλία),
- Περιφερειακή Αναπτυξιακή για την πρόληψη και προστασία του Περιβάλλοντος της Περιφέρειας Veneto (Ιταλία)
- Ινστιτούτο Ανάπτυξης Βιολογικών Τροφίμων της Ρουμανίας,
- Γεωργικό και Δασικό Επιμελητήριο Σλοβενίας,
- Αναπτυξιακή εταιρεία Zadra (Κροατία),
- Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου- Τμήμα Γεωργίας (Σερβία).

Ο συνολικός προϋπολογισμός έργου ανέρχεται στα 2.031.572,00€ ενώ για την Περιφέρεια Πελοποννήσου προβλέπονται 304.000,00€. Το έργο ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2012 και αναμένεται να ολοκληρωθεί το Σεπτέμβριο του 2014.

3.3.3. FIREMED

Το πιο πρόσφατο έργο στο οποίο συμμετέχει η Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι το έργο «FIREMED⁴⁷: Καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία για την υποστήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων του ενεργειακού κλάδου στην περιοχή της Μεσογείου» του προγράμματος Εδαφικής Συνεργασίας MED. Ανήκει στον άξονα 1 «Ενίσχυση

⁴⁷ FIREMED: Innovative financial instruments to support energy sector SMEs in Med area (κωδ.έργου 1C-MED12-29)

καινοτομικών ικανοτήτων» και στο στόχο 1.2 «Ενίσχυση της στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ των παραγόντων οικονομικής ανάπτυξης και των δημόσιων αρχών».

Το έργο FIREMED έχει ως στόχο να προσεγγίσει τόσο τις Τοπικές Περιφερειακές Αρχές όσο και τους Οικονομικούς φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη στήριξη των ΜμΕ οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο της ενέργειας, προτείνοντας καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα για την εκπόνηση των Τοπικών Σχεδίων Ανάπτυξης, καινοτόμες υπηρεσίες, καθώς επίσης και τη βελτίωση της αντιστοιχίας ανάμεσα στην αναζήτηση των ΜμΕ για χρηματοοικονομικά μέσα και τους επενδυτές. Οι συμμετέχοντες φορείς θα εξετάσουν την οικονομική κατάσταση που επικρατεί σε αρκετές χώρες και την ανάγκη εξισορρόπησης της δημόσιας στήριξης του κλάδου της ενέργειας ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.

Πρωταρχικός στόχος είναι η κεφαλαιοποίηση προηγούμενων έργων, μελετών, αναλύσεων, σε ένα νέο μοντέλο σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020. Τα Τοπικά Σχέδια Ανάπτυξης και οι υπηρεσίες που θα παρασχεθούν θα εξετάσουν κυρίως την εκ των προτέρων αξιολόγηση των υφιστάμενων καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων που εφαρμόζονται στις ΜμΕ του τομέα της ενέργειας, σύμφωνα με την ανακοίνωση της ΕΕ προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (COM662-2011).

Ο προϋπολογισμός του έργου για την Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι 132.921,60€ και χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (κατά 75%) και από εθνικούς πόρους (κατά 25%), μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Το έργο ξεκίνησε από την 1η Μαΐου 2013 και θα διαρκέσει 26 μήνες.

Επικεφαλής εταίρος είναι ο Τομέας Έρευνας και Καινοτομίας της Περιφέρειας Veneto της Ιταλίας και, εκτός της Περιφέρειας Πελοποννήσου, συμμετέχουν και οι ακόλουθοι δεκατρείς φορείς:

- Εμπορικό, Γεωργικό και Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Βενετίας
- Αναπτυξιακή Εταιρία Finlombarda (Ιταλία)
- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βενετίας
- Αναπτυξιακή Εταιρία Καινοτομίας Ανδαλουσίας
- Ένωση Εμπορικών Επιμελητηρίων Ανδαλουσίας
- Επιμελητήριο Κυκλάδων
- Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο
- Ινστιτούτο Jožef Stefan Σλοβενίας
- Περιφέρεια Istria Κροατίας
- Ένωση Εμπορικών, Βιομηχανικών και Ναυτικών Επιμελητηρίων της Βαλένθια
- Σύνδεσμος Μεσογειακών Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων (Ισπανία)
- Αναπτυξιακή Εταιρία Ανάπτυξης & Καινοτομίας Περιφέρειας Rhône-Alpes
- Δήμος Podgorica (Μαυροβούνιο)

3.4. Εμπειρίες και Προβλήματα κατά την υλοποίηση των έργων

Η συμμετοχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε έργα των προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας άνοιξε νέους ορίζοντες στη δημιουργία σχέσεων με αντίστοιχους φορείς της υπόλοιπης Ε.Ε. Δόθηκε η δυνατότητα να έρθει σε πραγματική επαφή με δημόσιες υπηρεσίες, με Μ.Κ.Ο αλλά και με αρκετούς εξωτερικούς συνεργάτες που εδρεύουν σε ευρωπαϊκές χώρες και να ανταλλάξει τεχνογνωσία και απόψεις σε θέματα που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα.

Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκαν υψηλού επιπέδου μελέτες και εκπονήθηκαν Σχέδια μέσα από τα οποία προτείνονται ενέργειες ή ακόμη και λύσεις με ευρωπαϊκή διάσταση, σε θέματα κυρίως περιβάλλοντος και πρόληψης, που αποτελούν προτεραιότητα στην Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε.

Ωστόσο, η υλοποίηση των έργων αυτών δεν υπήρξε καθόλου εύκολη. Ακόμη και μετά από τόσα χρόνια εφαρμογής τους, παραμένουν αρκετά προβλήματα στην Ελλάδα που εμποδίζουν την απρόσκοπτη και αποτελεσματική συμμετοχή των Περιφερειών και άλλων φορέων δημοσίου χαρακτήρα σε προγράμματα εδαφικής συνεργασίας.

Μέσα από αυτήν την κατηγορία έργων αναδεικνύονται με πολύ ξεκάθαρο τρόπο οι αδυναμίες της δημόσιας διοίκησης στη χώρα μας και η έλλειψη σωστού προγραμματισμού και ορθής κατανομής πόρων – χρηματικών και ανθρώπινων - καθώς η σύγκριση με ανάλογα συστήματα ευρωπαϊκών εταίρων μας είναι άμεση και σε αρκετές περιπτώσεις απογοητευτική.

Σε κάποιον εξωτερικό παρατηρητή θα φαινόταν οξύμωρο το γεγονός ότι ενώ η Περιφέρεια, αλλά και γενικότερα η Ελλάδα, μαστίζεται από την οικονομική κρίση και την ανεργία κατ'επέκταση, κονδύλια που προορίζονται για την πληρωμή προσωπικού μέσω των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας παραμένουν αναπορρόφητα, καθώς υπάρχουν πολλοί περιορισμοί για την πληρωμή δημοσίων υπαλλήλων από πόρους εκτός του κρατικού προϋπολογισμού και απαγορευτικά χρονοβόρες διαδικασίες για τη σύναψη νέων συμβάσεων έργου για την εκτέλεση των προγραμμάτων.

Αυτός ο περιορισμός οδηγεί σε χαμηλή απορροφητικότητα των έργων από πλευράς Περιφέρειας και αποτελεί τροχοπέδη στην ορθή εκτέλεσή τους με συνέπεια να δυσχεραίνεται η ομαλή συνεργασία με τους λοιπούς εταίρους.

Επιπλέον, κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο δεν είχε προβλεφθεί η δυνατότητα προχρηματοδότησης των φορέων του ελληνικού δημοσίου για την εξόφληση των απαιτούμενων δαπανών τους στο έργο, καθώς τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας δεν εκταμιεύουν τη συγχρηματοδότησή τους αν οι δαπάνες των φορέων δεν είναι ήδη εξοφλημένες (σε αντίθεση με τα έργα του ΕΣΠΑ). Αποτέλεσμα ήταν τα έργα εδαφικής συνεργασίας να ανατίθενται σε Αναπτυξιακές Εταιρείες ή

στα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης τα οποία διέθεταν πόρους για να εκπληρώσουν αυτήν την υποχρέωση.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την έλλειψη χρηματικού κινήτρου για ένα μόνιμο δημόσιο υπάλληλο προκειμένου να εμπλακεί στην υλοποίηση έργων εδαφικής συνεργασίας αλλά και η εσωστρεφής νοοτροπία του, έχει ως αποτέλεσμα η τεχνογνωσία να παραμένει εκτός της υπηρεσίας, με εξωτερικούς συνεργάτες ουσιαστικά να αναλαμβάνουν το ρόλο του εταίρου και η Περιφέρεια να λειτουργεί μόνο εποπτικά. Συνακόλουθα, ο στόχος των έργων αυτών για ανταλλαγή εμπειριών πραγματοποιείται επιφανειακά και τα αποτελέσματά τους δεν αφομοιώνονται από υπαλλήλους και υπηρεσίες, ούτε χρησιμοποιούνται επαρκώς για τη χάραξη νέων στρατηγικών σε επίπεδο Περιφέρειας.

Οι προαναφερόμενες δυσχέρειες δεν οφείλονται, βέβαια, μόνο στην προβληματική χρηματοδότηση των έργων αλλά και στις διοικητικές δομές της Περιφέρειας και στο άστατο πολιτικό σκηνικό της χώρας. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι τα τελευταία δέκα χρόνια η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει αλλάξει πέντε φορές Περιφερειάρχη, γεγονός που εμποδίζει την ομαλή συνέχεια διακρατικών έργων που τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησής τους δεν μπορούν να προβλέψουν την πολιτική κατάσταση κάθε συμμετέχοντα εταίρου. Επιπλέον, σε κάθε τέτοια αλλαγή υπάρχουν και εσωτερικές διοικητικές ανακατανομές, οπότε η συνεπής παρακολούθηση αυτών των έργων καθίσταται αδύνατη και δευτερεύουσας σημασίας σε σύγκριση με τα τρέχοντα ζητήματα που έχει κάθε νέος Περιφερειάρχης να αντιμετωπίσει.

Αν λάβουμε υπόψη και το χαμηλό ποσοστό του προϋπολογισμού του Στόχου Εδαφική Συνεργασία σε σχέση με τους άλλους δύο Στόχους της Πολιτικής Συνοχής, είναι εύκολα αντιληπτό ότι προτεραιότητα από την ηγεσία δίνεται στην υλοποίηση έργων υποδομής και κάλυψης βασικών αναγκών των πολιτών και όχι σε συνέργειες για επίτευξη πιο μακροπρόθεσμων στόχων ή για χάραξη νέων κοινών στρατηγικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ INTERREG ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

4.1. Συμβολή προγραμμάτων και δυσκολίες εκτίμησης προστιθέμενης αξίας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει ως προστιθέμενη αξία «την αξία που προκύπτει από την Κοινοτική ενίσχυση η οποία είναι πρόσθετη σε αυτή που θα εξασφαλιζόταν από εθνικές και περιφερειακές αρχές και από τον ιδιωτικό τομέα»⁴⁸. Είναι γεγονός ότι πολλά έργα δε θα είχαν πραγματοποιηθεί αν δεν υπήρχε η χρηματοδότηση από τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας ή απλά θα είχαν γίνει σε άλλη κλίμακα.⁴⁹

Η ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία έχει σαφή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία: διασφαλίζοντας ότι τα σύνορα δεν αποτελούν φραγμούς, προωθώντας τη νέα αντίληψη των διευρυμένων περιφερειών, βοηθώντας στην επίλυση κοινών προβλημάτων, διευκολύνοντας την ανταλλαγή ιδεών και την από κοινού αξιοποίηση πόρων και ενθαρρύνοντας την ανάληψη στρατηγικής δράσης για την επίτευξη κοινών στόχων. Είναι φανερό ότι αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την οικοδόμηση ενός κοινού ευρωπαϊκού χώρου και ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.⁵⁰

Επιπλέον, «η συνεργασία μπορεί να εξασφαλίσει ότι η λύση σ'ένα συγκεκριμένο πρόβλημα καθίσταται αποτελεσματικότερη λόγω των

⁴⁸ Commission of the European Communities. 2001. Community Value Added: Definition and Evaluation Criteria, Brussels: CEC, DG Regio. Unpublished paper

⁴⁹ INTERACT (2005) A Study of the Mid Term Evaluations of INTERREG Programmes for the Programming Period 2000 until 2006, Vienna

⁵⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/index_el.cfm

οικονομιών κλίμακας και της επίτευξης κρίσιμης μάζας (δημιουργία συσπειρώσεων για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας)». ⁵¹

Άλλο ένα στοιχείο που δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην αξία της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας είναι ότι μέσω του προτεινόμενου συντονισμού των τομεακών πολιτικών, ενεργειών και επενδύσεων σε διασυνοριακή και διακρατική κλίμακα, δύναται να βελτιωθεί η διακυβέρνηση της Ε.Ε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι θαλάσσιες λεκάνες και οι παράκτιες περιοχές, όπου ο συντονισμός των πολιτικών και η διακρατική δράση είναι απολύτως απαραίτητες για την υποστήριξη της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της διαχείρισης με βάση το οικοσύστημα. ⁵²

Στη σημερινή εποχή όπου η παγκοσμιοποίηση έχει διαμορφώσει πολλών τύπων διασυνδέσεις και δίκτυα, τα σχήματα χωρικής συνεργασίας με διεθνή διάσταση έρχονται να προστεθούν στους παραδοσιακούς φορείς όπως το κράτος, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές κλπ. προσφέροντας τη δυνατότητα αντιμετώπισης ενός περιφερειακού ζητήματος σ'ένα υψηλότερο επίπεδο χωρικού σχεδιασμού το οποίο δεν περιορίζεται στα σύνορα ενός κράτους. Μ'αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η δημιουργία ολοκληρωμένων στρατηγικών οραμάτων που δεν προέρχονται πλέον από την κορυφή αλλά από τη βάση του κοινωνικο-πολιτικού συστήματος, υιοθετώντας μια bottom-up προσέγγιση στην επίλυση κοινών προβλημάτων.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι το INTERREG συνέβαλε σημαντικά στη διάχυση της ιδέας περί εδαφικής συνεργασίας στο διασυνοριακό, διεθνικό και διαπεριφερειακό επίπεδο αλλά και στην «ευρωπαϊκοποίηση» του χωρικού σχεδιασμού (Τοπάλογλου, 2011). Επιπλέον αποτέλεσε ένα διεθνικό πλαίσιο μεταφοράς και ανταλλαγής πρακτικών και πολιτικών με εθελοντικό χαρακτήρα συμμετοχής, επιχειρώντας να συμβάλει στην κατανόηση και υιοθέτηση νέων μορφών πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και

---

⁵¹COM (2011) 611 final/2 Βρυξέλλες

⁵² Το ίδιο.

κοινωνικοποίησης της γνώσης. Όταν, λοιπόν, αναφερόμαστε σε «εθελοντικό» χαρακτήρα, δεν υπονοείται η εμπλοκή χωρίς κάποιο όφελος για το φορέα, αλλά η επιλογή του να συμμετέχει σε μια συμφωνία μεταξύ μη ομοειδών φορέων όπου μέσω ομαδικής δουλειάς καθορίζονται οι όροι της συνεργασίας, τίθενται οι κοινοί στόχοι αλλά και εμπλουτίζονται οι πρότερες εμπειρίες.

Ωστόσο, ενώ το θέμα της χάραξης των αποδοτικότερων περιφερειακών πολιτικών έχει απασχολήσει εκτεταμένα την επιστημονική κοινότητα, ελάχιστη είναι η αναφορά στη συμβολή των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας στην περιφερειακή ανάπτυξη. Είναι γεγονός ότι δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς αν υπάρχει και πόσο έντονη είναι η συσχέτιση μεταξύ των συνεργασιών αυτών και της ανάπτυξης των εμπλεκόμενων περιφερειών. Έχουν εκπονηθεί επιμέρους αξιολογήσεις προγραμμάτων, αλλά εκλείπει η ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη επιστημονική έρευνα που θα μελετήσει τη σχέση περιφερειακής ανάπτυξης και αριθμού, είδους και ποιότητας εδαφικών συνεργιών. Μόνο μέσω του Παρατηρητηρίου ESPON πραγματοποιούνται κάποιες μικρής κλίμακας μελέτες, όπως π.χ. το 2013 όπου εξήχθη το συμπέρασμα ότι η συμβολή των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας στον τομέα της απασχόλησης είναι αμελητέα.⁵³

Την περασμένη δεκαετία υπήρξε αρκετή πίεση από την Ε.Ε. ώστε τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας να παρέχουν αποτελέσματα που θα συμβάλουν στις αναπτυξιακές στρατηγικές της. Γι'αυτό το λόγο, την περίοδο 2000-2006, όπου εφαρμόστηκε το INTERREG III, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισήγαγε ένα νέο σύστημα δεικτών για την παρακολούθηση του φυσικού αντικειμένου και όρισε υποχρεωτική την αξιολόγηση των προγραμμάτων σε τρεις φάσεις: εκ των προτέρων, ενδιάμεσα και εκ των υστέρων, χωρίς όμως επαρκή καθοδήγηση και με αρκετή καθυστέρηση.

---

⁵³ ESPON (2013), European Territorial Co-operation as a Factor of Growth, Jobs and Quality of life

Το βασικότερο στοιχείο, όμως, που προκύπτει μέσω των ενδιάμεσων και εκ των υστέρων εκθέσεων αξιολόγησης των INTERREG⁵⁴ είναι ότι τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας δεν εστιάζονται σε περιορισμένο αριθμό θεμάτων προτεραιότητας, αλλά προβλέπουν γενικότερες μορφές στρατηγικής παρέμβασης, καθιστώντας δύσκολη την επίτευξη άμεσα αναγνωρίσιμων αποτελεσμάτων.

Αν προσθέσει κανείς και το γεγονός ότι οι περισσότεροι στόχοι των προγραμμάτων ήταν άυλοι (π.χ. «η προώθηση της διαπεριφερειακής συνεργασίας», «η διάχυση των εμπειριών περιφερειακά») ή ότι τα αποτελέσματά τους είναι έμμεσα και μακροπρόθεσμα (π.χ. «δημιουργία δικτύων συνεργασίας», «αλλαγές σε πολιτικές και οργανωτικές δομές»), είναι επόμενο ότι η εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας τους και του άμεσου αντικτύπου τους στην περιφερειακή ανάπτυξη καθίσταται πολύ δύσκολη.

Με άλλα λόγια, οι ενέργειες που περιλαμβάνουν, στην ορολογία των προγραμμάτων, ορίζονται ως “soft” σε αντίθεση με την πλειοψηφία των υπολοίπων χρηματοδοτούμενων έργων των διαρθρωτικών ταμείων που αφορούν έργα και μελέτες συγκεκριμένου και άμεσα αντιληπτού αντικειμένου π.χ. έργα υποδομής, περιβαλλοντικά, κοινωνικά κλπ. Επομένως, η αξιολόγησή τους με το ίδιο σύστημα δεικτών και εκθέσεων που εφαρμόζεται γενικά στα Διαρθρωτικά Ταμεία δεν είναι απολύτως ενδεικτική της αποτελεσματικότητάς τους.

Άλλωστε, η έννοια των δεικτών φυσικού αντικειμένου υπήρξε ασαφής και η χρήση τους για συγκρίσεις σχεδόν αδύνατη, καθώς στα περισσότερα προγράμματα απουσιάζουν οι τιμές βάσης προκειμένου να διαπιστωθεί η πρόοδος ή μη σε συγκεκριμένους τομείς. Παράλληλα, όροι όπως π.χ. «καλές πρακτικές» επιδέχονται πολλές ερμηνείες, δημιουργώντας

---

⁵⁴ 1)Panteia and Partners, (2010) Ex Post Evaluation of the INTERREG III Community Initiative funded by the ERDF

2) INTERACT (2005) A Study of the Mid Term Evaluations of INTERREG Programmes for the Programming Period 2000 until 2006, Vienna

δυσκολία στην σύγκριση μεταξύ των έργων και στην πραγματική αποτύπωση της επιρροής τους στη χάραξη διεθνικών σχέσεων και νέων πολιτικών.

4.2. Ο ρόλος της συνεργασίας

Μια άλλη πρόκληση που ανακύπτει από την ειδική φύση των INTERREG είναι το πώς μπορεί να αξιολογηθεί ο βαθμός και η ένταση της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών φορέων σε διαφορετικά κράτη (Colomb, 2007). Ο αντίκτυπος της συνεργασίας στο εσωτερικό κάθε συμμετέχοντα ή κάθε περιοχής εξαρτάται από πολλούς, ανομοιογενείς παράγοντες και η αποτύπωση ενός μέσου όρου ίσως δεν αντιπροσωπεύει τις επιμέρους γνωστικές μεταβολές.

Βασικός ανασταλτικός παράγοντας είναι οι διαφορές στις διοικητικές δομές μεταξύ των φορέων. Είναι λογικό ότι σχήματα που αποτελούνται από εταίρους των οποίων οι διοικητικές πρακτικές προσομοιάζουν, τείνουν να συνεργάζονται αποδοτικότερα (Bachtler et al., 2005). Σε αντίθετη περίπτωση, είναι αρκετά χρονοβόρο να κατανοηθεί ο τρόπος λειτουργίας κάθε οργανισμού και η συνεργασία δυσχεραίνεται.

Αυτό το κενό είναι αρκετά έντονο σε περιπτώσεις που οι φορείς προέρχονται από πρώην κομμουνιστικές χώρες, όπου η φιλοσοφία της Ε.Ε. δεν έχουν εμπεδωθεί ακόμη και χρειάζεται χρόνο για να αναπτυχθεί κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

Ένα από τα κυριότερα εμπόδια, επίσης, για την ομαλή συνεργασία είναι η γλώσσα και η κουλτούρα. Είναι πράγματι δύσκολο να επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι σε ένα σχήμα που δυσκολεύεται να τους ορίσει επακριβώς εξαιτίας της διαφορετικής γλώσσας. Ακόμη και αν οι συμμετέχοντες επικοινωνούν μέσω της επίσημης γλώσσας του προγράμματος (π.χ. Αγγλικά, Γαλλικά κ.λ.π), η διαδικασία μεταφράσεων απαραίτητων

εγγράφων ή η διαφορετική ερμηνεία κάποιων συγκεκριμένων όρων μπορεί να αποτελέσουν τροχοπέδη στην υλοποίηση ενός προγράμματος.

Επιπλέον, εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης τους, η υλοποίηση προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας απαιτεί τεχνογνωσία πάνω σε ζητήματα διαχείρισης και παρακολούθησής τους από έμπειρα στελέχη. Η απαιτούμενη εξειδίκευση δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί μέσα σε φορείς- ειδικά του δημοσίου- όπου οι αλλαγές είναι συχνές ή οι συνθήκες δουλειάς δυσμενείς (π.χ.πολλά αντικείμενα- ανεπαρκής στελέχωση). Όπως γίνεται αντιληπτό, χρειάζεται χρόνος για να αποκτηθεί η ανάλογη εμπειρία προκειμένου η διεθνής συνεργασία να μη δημιουργεί άγχος στα στελέχη και να μπορούν να αποκομίσουν τα βέλτιστα από την ευκαιρία αυτή.

Ο Arno van der Zwet (2013), σε εισήγησή του στο συνέδριο του UACES⁵⁵ υποστηρίζει ότι η ωριμότητα της συνεργασίας πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπ'όψιν στην αξιολόγηση οποιωνδήποτε αποτελεσμάτων που μπορεί να αναμένονται από έργα εδαφικής συνεργασίας και τη διακρίνει σε τρεις φάσεις: τη νέα, τη σταθεροποιημένη και την ενσωματωμένη. Αναλύοντας τη «διαδικασία ωριμότητας», προτείνει ένα πλαίσιο στο οποίο ορίζονται τα κύρια χαρακτηριστικά της εδαφικής συνεργασίας- κίνητρο, βαθμός, ένταση, δομές διακυβέρνησης και θεματολογία- ως μεταβλητές εξαρτημένες από τη φάση ωριμότητας που βρίσκεται η εταιρική συνεργασία⁵⁶.

Βέβαια, κάθε πρόγραμμα, έργο ή περιφέρεια μπορεί να βρίσκεται σε διαφορετική φάση ωρίμανσης της συνεργασίας για κάθε διαφορετικό χαρακτηριστικό. Με άλλα λόγια, μπορεί ένα πρόγραμμα π.χ. να έχει αρκετά δυνατές διοικητικές δομές αλλά την ίδια στιγμή η θεματολογία που προωθεί να είναι χαμηλού στρατηγικού ενδιαφέροντος.

---

⁵⁵ UACES: University Association for Contemporary European Studies

⁵⁶Βλ.Παράρτημα Ι- Πίνακας 2: Φάσεις ωριμότητας εταιρικής συνεργασίας και χαρακτηριστικά εδαφικής συνεργασίας

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το κίνητρο, όπου έχει διαπιστωθεί διαφορά μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης (Scott, 2013). Στη Δυτική Ευρώπη οι διακρατικές συνεργασίες έχουν πλέον ενσωματωθεί στην πολιτική πρακτική και ακόμη και σε περίπτωση διακοπής της χρηματοδότησης από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα, συνήθως συνεχίζουν στην υλοποίηση των αρχικών στόχων τους. Αντίθετα, στην Ανατολική Ευρώπη έχει παρατηρηθεί ότι οι συνεργασίες- που είναι πρόσφατη πρακτική δηλ. βρίσκονται στην πρώιμη φάση ωριμότητας- δημιουργούνται μόνο για να υπάρξει η πρόσβαση στην Κοινοτική ενίσχυση και σε περίπτωση αποδέσμευσης των πιστώσεων από την Ε.Ε., ως επί το πλείστον παύουν να υφίστανται.

Συνακόλουθα, διαπιστώνεται ότι λιγότερο ώριμα ως προς τη συνεργασία προγράμματα αφορούν και θέματα μικρότερης στρατηγικής σημασίας (Dühr et al, 2007). Συνήθως επιλέγονται θέματα πολιτισμού και τουρισμού και καθώς τα προγράμματα εδραιώνονται και οι συνεργασίες ωριμάζουν, η θεματολογία αποκτά πιο τολμηρό χαρακτήρα δίνοντας έμφαση στην εναρμόνιση με τις προτεραιότητες της Ε.Ε.

4.3. Η δημιουργία γνώσης

Στην προσπάθεια να αναλύσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να δημιουργηθεί επιπλέον γνώση μέσα από τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας, οι Bohme κ.ά. (2003) διακρίνουν ένα πλαίσιο τριών επιπέδων.

Στο πρώτο επίπεδο εντοπίζεται η γνώση που παράγεται στο φορέα που συμμετέχει στο εταιρικό σχήμα και υλοποιεί ένα έργο. Σε αυτήν τη βαθμίδα είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ανταλλάσσονται εμπειρίες μεταξύ των ατόμων που ενεργούν εκπροσωπώντας τους συμμετέχοντες φορείς, καθώς βρίσκονται σε άμεση επαφή και σχεδόν καθημερινή επικοινωνία με συνεχή και αμφίπλευρη ροή πληροφοριών. Η διαδικασία αυτή συμβάλλει στην αλλαγή και υιοθέτηση νέων πρακτικών, σε

περιορισμένο βαθμό όμως αν η μεταφορά της τεχνογνωσίας σταματά σε αυτό το επίπεδο. Συμβαίνει πολύ συχνά η εκτέλεση των έργων να πραγματοποιείται από μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων του οργανισμού και τα παραγόμενα αποτελέσματα, καθώς και οι πολύτιμες εμπειρίες που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης, να μη διαχέονται σωστά -ή και καθόλου- στον οργανισμό και ειδικά στα υψηλόβαθμα στελέχη ή πολιτικά πρόσωπα που έχουν την αρμοδιότητα να λαμβάνουν αποφάσεις.

Σε περίπτωση που τελικά η γνώση ξεπεράσει το εσωτερικό ενός οργανισμού, τότε μεταφέρεται στο δεύτερο επίπεδο του περιφερειακού ή εθνικού πλαισίου. Αυτή η διαδικασία μπορεί να αποβεί πολύ ωφέλιμη έχοντας αντίκτυπο από τη μεταβολή δομών και πρακτικών ως και τη χάραξη νέας περιφερειακής ή εθνικής στρατηγικής σε κάποιο ζήτημα, πλησιάζοντας περισσότερο στον αντικειμενικό στόχο των προγραμμάτων αυτών.

Στο τρίτο επίπεδο βρίσκεται η παραγωγή γνώσης σε διεθνικό πλαίσιο, όπου σε περίπτωση που διαχέεται επιτυχώς εκπληρώνεται ο βασικός στόχος των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας. Ο σχεδιασμός των χωρικών πολιτικών επηρεάζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν περαιτέρω δίκτυα που δημιουργούν με τη σειρά τους νέα γνώση.

Στην ανάλυση αυτή, βέβαια, εξετάζονται οι δυνατότητες που ανοίγονται από τη μεταφορά της γνώσης για ανάπτυξη, αλλά το ερώτημα κατά πόσο η συνεργασία οδηγεί σε μια διαδικασία αλλαγών και μετασχηματισμών στην πράξη, παραμένει ανοικτό (Τοπάλογλου, 2011). Επίσης, δε σημαίνει ότι «οποιαδήποτε αλλαγή είναι εκ προοιμίου θετική, επιθυμητή ή αναγκαία» (Τοπάλογλου, 2011) και είναι στην κρίση του φορέα ή της περιφέρειας ή του κράτους να επιλέξει την τεχνογνωσία που δύναται να αφομοιώσει χωρίς αντίθετα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΛΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020.

5.1. Αλλαγές και νέος κανονισμός για την Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία

Η Πολιτική Συνοχής, την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020, καλείται να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο βοηθώντας την Ε.Ε. και τις Περιφέρειές της να βγουν από την κρίση και να πλησιάσουν τους στόχους που έχει θέσει η στρατηγική «Ευρώπη 2020»: την αύξηση της απασχόλησης, την επένδυση στην έρευνα και καινοτομία, την ενεργειακή βιωσιμότητα, την ενίσχυση της εκπαίδευσης, τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και γενικότερα στη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών για μια ανάπτυξη πιο έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί να επιτύχουν τους στόχους της στρατηγικής "Ευρώπη 2020", τους οποίους έχουν μετατρέψει σε εθνικούς στόχους και σε πολιτικές τόνωσης της ανάπτυξης. Αλλά μόνο με το συντονισμό και την ορθή στόχευση των προσπαθειών που αναλαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο μπορούν να προκύψουν τα επιθυμητά αποτελέσματα για την ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2011⁵⁷, εγκρίνοντας το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, πρότεινε πολλές σημαντικές αλλαγές στον τρόπο που σχεδιάζεται και εφαρμόζεται η πολιτική για τη συνοχή. Στις 2.12.2013 εξέδωσε τον τελικό κανονισμό⁵⁸, βασικά χαρακτηριστικά του οποίου είναι η συγκέντρωση των πόρων σε μικρότερο

---

⁵⁷ COM(2011) 500 final (Βρυξέλλες, 29.06.2011)

⁵⁸ Κανονισμός (ΕΕ, Euratom) αριθ. 1311/2013, L347, 20.12.2013

αριθμό προτεραιοτήτων, η εστίαση στα αποτελέσματα και η απλούστευση των διαδικασιών εφαρμογής και ελέγχου.

Η αναγνώριση της σπουδαιότητας της εδαφικής διάστασης βρίσκεται στο επίκεντρο των διαρθρωτικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Τοπάλογλου. 2011). Άλλωστε, οι κύριες πολιτικές κατευθύνσεις για τη μελλοντική πολιτική συνοχής εφαρμόζονται και στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας.

Δίνοντας προτεραιότητα στην επονομαζόμενη «συνεργασία δεύτερης γενιάς» ή αλλιώς «έξυπνης συνεργασίας»⁵⁹, η διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία στους τομείς όπως η υγεία, οι μεταφορές κλπ. σχεδιάζεται με γνώμονα τις στρατηγικές προτεραιότητες όπως η έρευνα, η καινοτομία ή η αειφόρος ανάπτυξη.

Με αυτό το σκεπτικό, στις 14.03.2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε πρόταση κανονισμού⁶⁰ με τις γενικές διατάξεις που διέπουν την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία και περιλαμβάνει την ευθυγράμμιση με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Η συγκεκριμένη πρόταση διαμορφώθηκε μετά από μια σειρά εκθέσεων αξιολόγησης των προηγούμενων προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας, κοινοβουλευτικών εκθέσεων και δημόσιων διαβουλεύσεων με τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες και άλλους εμπλεκόμενους φορείς.

Όλες οι παραπάνω συνεισφορές ανέδειξαν την προστιθέμενη αξία των προγραμμάτων αυτών και συνηγόρησαν στη συνέχιση και ενίσχυσή τους ως πυλώνα της πολιτικής συνοχής. Υπογράμμισαν, επίσης, την ανάγκη για καλύτερη στρατηγική στοχοθέτηση των προγραμμάτων ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας. Πρότειναν ακόμη και την πλήρη ενσωμάτωση των πτυχών συνεργασίας στα περιφερειακά προγράμματα, χωρίς την ανάγκη για

---

⁵⁹ Από πρακτικά 1st Congress on Smart Cooperation :25-26 June 2012, A Coruña, Spain Strategic document on Smart cooperation, Territorial Cooperation fostering European integration: Cities and Regions linking across borders Association of European Border Regions (AEBR)

⁶⁰ COM (2011) 611 final/2(Βρυξέλλες, 14.03.2012)

ξεχωριστά προγράμματα συνεργασίας. Παράλληλα, όμως, τόνισαν και την ανάγκη για ειδική νομοθετική ρύθμιση, προκειμένου να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη και αποτελεσματική εφαρμογή τους και να μη χάνονται ευκαιρίες συνεργασίας, εξαιτίας του πολύμορφου νομοθετικού πλαισίου μεταξύ των εταίρων.

Ως αποτέλεσμα των διεργασιών αυτών, το Δεκέμβριο του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε επίσημο κανονισμό⁶¹ με τον οποίο θεσπίζει το πεδίο εφαρμογής του ΕΤΠΑ σε σχέση με τον στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας. Επιπρόσθετα, καθορίζει τους χρηματοδοτικούς πόρους που είναι διαθέσιμοι για κάθε πτυχή και τα κριτήρια διάθεσής τους στα κράτη μέλη. Περιλαμβάνει τη συνέχιση του μηχανισμού για τη μεταβίβαση των πόρων για δραστηριότητες συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης, που θα υποστηριχθεί από τον χρηματοδοτικό μηχανισμό Ευρωπαϊκής Γειτονίας (ENI)⁶² και από τον μηχανισμό προενταξιακής βοήθειας (IPA II).

Με τον κανονισμό αυτό εισάγονται διατάξεις⁶³ για τη θεματική συγκέντρωση και τις επενδυτικές προτεραιότητες, οι οποίες εντάσσονται στο συνολικό πλαίσιο βελτίωσης της στρατηγικής εστίασης των προγραμμάτων και του προσανατολισμού των αποτελεσμάτων τους. Στα προγράμματα μπορεί να επιλέγεται περιορισμένος αριθμός προτεραιοτήτων από έναν θεματικό κατάλογο επιλογών⁶⁴ με αντίστοιχες επενδυτικές προτεραιότητες, εξασφαλίζοντας παρεμβάσεις στις οποίες η συνεργασία θα επιφέρει τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Επιπλέον, τα κριτήρια επιλογής καθορίστηκαν με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση θα δίνεται σε πράγματι κοινές πράξεις⁶⁵. Οι δράσεις που θα επιλέγονται στο πλαίσιο διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας θα

⁶¹ Βλ. Παράρτημα II- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1299/2013, L347, 20.12.2013.

⁶² Από 01.01.2014 ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (ENPI) αντικαθίσταται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας (ENI).

⁶³ ΕΕ 1299/2013 αρ. 6, παρ.1 «Θεματική Συγκέντρωση»

⁶⁴ ΕΕ 1301/2013 αρ.9 «Θεματικοί στόχοι»

⁶⁵ ΕΕ 1299/2013 αρ. 12, «Επιλογή των πράξεων»

πρέπει να υλοποιούνται από δικαιούχους δύο τουλάχιστον χωρών, εκ των οποίων ένας δικαιούχος θα πρέπει να είναι από κράτος-μέλος, ενώ στο πλαίσιο της διαπεριφερειακής συνεργασίας θα πρέπει να υλοποιούνται από δικαιούχους τριών τουλάχιστον χωρών, εκ των οποίων οι δύο θα πρέπει να είναι από κράτη-μέλη⁶⁶.

Ως προς τη χωρική διάσταση, στην περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 εμφανίστηκαν νέες μορφές εδαφικής συνεργασίας για την αντιμετώπιση των μακροπεριφερειακών προκλήσεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισε δύο μακροπεριφερειακές στρατηγικές, για τη Βαλτική Θάλασσα και για την περιοχή του Δούναβη αντίστοιχα. Λόγω της πιθανής αλληλοεπικάλυψης μεταξύ των υφιστάμενων και των μελλοντικών μακροπεριφερειών, θαλάσσιων λεκανών και περιοχών εφαρμογής διακρατικών προγραμμάτων, ο κανονισμός προβλέπει ρητώς ότι η διακρατική συνεργασία μπορεί επίσης να υποστηρίζει την ανάπτυξη και την εφαρμογή μακροπεριφερειακών στρατηγικών και προγραμμάτων για τις θαλάσσιες λεκάνες⁶⁷ (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ).

Από διαχειριστικής άποψης, μέσω του κανονισμού, διαφαίνεται η προσπάθεια της Επιτροπής να απλουστεύσει τις διαδικασίες εφαρμογής των προγραμμάτων μειώνοντας τον αριθμό των εμπλεκόμενων αρχών και αποσαφηνίζοντας το ρόλο τους. Οι απαιτήσεις, όσον αφορά το περιεχόμενο των προγραμμάτων συνεργασίας και οι εκθέσεις εφαρμογής τους, έγιναν πιο ακριβείς έτσι ώστε να μειωθεί η διοικητική επιβάρυνση για τις αρχές που είναι αρμόδιες για τα προγράμματα. Καθορίστηκαν κοινοί δείκτες για να περιγράφονται καλύτερα οι επιδόσεις και για να βελτιωθεί ο συνολικός προσανατολισμός όσον αφορά τα αποτελέσματα⁶⁸.

⁶⁶ Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2014) Γενική Γραμματεία Επενδύσεων-ΕΣΠΑ 885/ΕΥΣΣΑΑΠ 74/10.01.2014 3^η εγκύκλιος για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 (www.espa.gr)

⁶⁷ ΕΕ 1299/2013 αρ.2 παρ.2, αρ.3 παρ.3& αρ.8 παρ.3 εδάφ. (δ)

⁶⁸ ΕΕ 1299/2013 αρ.16 «Δείκτες για το στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας»

Ο κανονισμός προβλέπει μεγαλύτερη εναρμόνιση των κανόνων επιλεξιμότητας, οι οποίοι θα καθορίζονται είτε σε επίπεδο ΕΕ είτε από την επιτροπή παρακολούθησης για το πρόγραμμα συνολικά. Η Επιτροπή δεσμεύεται να θεσπίσει ειδικούς κανόνες σχετικά με την επιλεξιμότητα δαπανών όσον αφορά τα έξοδα προσωπικού, γραφείων και διοικητικά έξοδα, έξοδα ταξιδίων και διαμονής, εξωτερικών εμπειρογνομόνων και υπηρεσιών και έξοδα εξοπλισμού. Εθνικοί κανόνες θα εφαρμόζονται μόνο αν δεν υπάρχουν κοινοί κανόνες⁶⁹. Μ'αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται ανακολουθίες μεταξύ διαφορετικών κανονισμών και διευκολύνονται οι συμμετέχοντες να υλοποιήσουν τις πράξεις χωρίς σημαντικές καθυστερήσεις.

Τέλος, άλλο ένα νέο στοιχείο είναι ο κατ'αποκοπή υπολογισμός των δαπανών προσωπικού έως ποσοστό 20% επί των λοιπών άμεσων δαπανών⁷⁰, γεγονός που διευκολύνει αρκετά τη διαδικασία πληρωμής αυτής της κατηγορίας.

5.2. Πόροι Εδαφικής Συνεργασίας και προετοιμασία νέων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Οι πόροι που προβλέπονται για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 αποτελούν το 2,75% του συνολικού προϋπολογισμού για την πολιτική συνοχής δηλαδή είναι ελαφρώς αυξημένοι σε σχέση με τους αντίστοιχους της προηγούμενης περιόδου (2,5%). Σε πραγματικά ποσά οι πόροι που θα διατεθούν για το Στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία είναι συνολικά 8.948.259.330€ και κατανέμονται ως εξής:

- α) 74,05% δηλ. συνολικά 6.626.631.760€ για τη διασυνοριακή συνεργασία·
- β) 20,36% δηλ. συνολικά 1.821.627.570€ για τη διακρατική συνεργασία·
- γ) 5,59% δηλ. συνολικά 500.000.000€ για τη διαπεριφερειακή συνεργασία.

⁶⁹ ΕΕ 1299/2013 αρ.18 «Γενικοί κανόνες σχετικά με την επιλεξιμότητα των δαπανών»

⁷⁰ ΕΕ 1299/2013 αρ.19 «Δαπάνες προσωπικού»

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την «κοινοβουλευτική έκθεση σχετικά με το στόχο 3»⁷¹, τα μέλη του Κοινοβουλίου στην πρότασή τους για ενίσχυση της εδαφικής συνεργασίας, υποστήριζαν ότι ο αντίστοιχος προϋπολογισμός θα έπρεπε να φτάνει τουλάχιστον στο 7% του προϋπολογισμού για την πολιτική συνοχής και η Επιτροπή στην πρότασή της για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο⁷² προέβλεπε 11,7 δις ευρώ δηλ. το 3,1% του συνολικού προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με την 3^η εγκύκλιο για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020⁷³, μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2014 θα πρέπει να υποβληθούν τα πρώτα σχέδια για τα ΕΠ και περίπου τρεις μήνες αργότερα προβλέπεται η Επίσημη υποβολή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι πρώτες ανοικτές προσκλήσεις για υποβολή έργων θα πρέπει να αναμένονται στις αρχές του 2015.

Ειδικές επιτροπές έχουν συσταθεί για την προετοιμασία των ΕΠ και ήδη πραγματοποιείται δημόσια διαβούλευση σχεδόν για όλα τα προγράμματα που απευθύνεται σε εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, σε οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, σε Μ.Κ.Ο, σε περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ. Έπειτα από τον καθορισμό των γενικών κατευθύνσεων, οι φορείς καλούνται να συγκεκριμενοποιήσουν τους στόχους κάθε προγράμματος και να θέσουν τους ειδικότερους όρους για την υλοποίησή τους. Π.χ. το πρόγραμμα INTERREG ΕΥΡΩΠΗ προσκαλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να καταθέσουν τις απόψεις και προτάσεις τους μέχρι το Μάρτιο του 2014 μέσω του πλαισίου που έχει μέχρι τώρα τεθεί και το οποίο επικεντρώνεται σε τέσσερις θεματικούς στόχους:

1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ

⁷¹ 2010/2155(INI), 23.06.2011, Βρυξέλλες

⁷² COM(2011) 500 final, Βρυξέλλες, 29.06.2011

⁷³ Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2014) 885/ΕΥΣΣΑΑΠ 74/10.01.2014

3.Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς

4.Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων.

Το πρόγραμμα θα χρηματοδοτεί τη συνεργασία για έργα που αφορούν τους τέσσερις επιδιωκόμενους θεματικούς στόχους. Θα καλύπτει το σύνολο της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Νορβηγίας και της Ελβετίας και θα χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) με προϋπολογισμό ύψους 359 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014-2020.⁷⁴

5.3. Προτάσεις για την ομαλή υλοποίηση των προγραμμάτων ΕΕΣ στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Η επόμενη προγραμματική περίοδος 2014-2020, πέρα από το γεγονός ότι είναι αποφασιστικής σημασίας για την Ελλάδα καθώς βρισκόμαστε εν μέσω οικονομικής κρίσης, αποτελεί την ευκαιρία για τη χώρα μας να αναδείξει τα δυνατά της σημεία και να επωφεληθεί τα μέγιστα από τις δυνατότητες που παρέχει η Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. για την περίοδο αυτή. Τα προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας ενισχύουν την ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών, αλλά καθώς βασίζονται στην εθελοντική συμμετοχή, απαιτείται η ενεργοποίηση των μηχανισμών εκείνων που θα δώσουν ώθηση για την ορθή αξιοποίησή τους.

Σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει να υπάρξει η πολιτική βούληση ώστε να ξεπεραστούν οι ύφαλοι των διοικητικών προβλημάτων και να διευκολυνθούν οι διαδικασίες υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών. Ένα κοινό πρόβλημα των δημοσίων φορέων στην Ελλάδα, όπως έχουμε προαναφέρει, είναι η δυσκολία εμπλοκής μονίμων υπαλλήλων στις ομάδες έργου, το οποίο γεννά πλήθος δυσχερειών για την ομαλή πορεία των έργων

⁷⁴ <http://cor.europa.eu>

εδαφικής συνεργασίας. Μια ειδική ρύθμιση για αυτές τις περιπτώσεις θα έδινε το πράσινο φως για περισσότερες συνεργασίες και παράλληλα θα ωφελούσε το κράτος, καθώς μέρος του μισθού των εμπλεκόμενων υπαλλήλων θα μπορούσε να καταβάλλεται απευθείας από την Ε.Ε., ελαφραίνοντας τον κρατικό προϋπολογισμό.

Παράλληλα, το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, ως αρμόδιος φορέας, θα ήταν σκόπιμο να προχωρήσει σε ενέργειες μεγαλύτερης δημοσιότητας και ενημέρωσης των ενδιαφερομένων μερών αλλά και του ευρύτερου κοινού για την αναγκαιότητα της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, όπως έχει κάνει μέχρι σήμερα με άλλα προγράμματα όπως τα ΠΕΠ, το ΕΣΠΑ, τα Leader κλπ. Μέσω της πληροφόρησης αυτής, θα μπορέσουν να ενεργοποιηθούν περισσότεροι και πολυεπίπεδοι σχηματισμοί και να εξοικειωθούν με την έννοια της αποκεντρωμένης πρωτοβουλίας και της ευρωπαϊκής ταυτότητάς τους, καθώς υπάρχουν φορείς που δε γνωρίζουν καν ότι είναι επιλέξιμοι να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους συνεργασίες.

Επιπρόσθετα, με τη συνδρομή της Διαχειριστικής Αρχής των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας, θα πρέπει να διοργανώνονται συχνά σεμινάρια, ημερίδες και συναντήσεις εργασίας με Δήμους, Περιφέρειες και άλλους δικαιούχους, ώστε να δίνονται οι σωστές κατευθύνσεις και να αποσαφηνίζονται ζητήματα που αναστέλλουν την ομαλή πορεία των έργων.

Σε περιφερειακό επίπεδο και συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, προκειμένου να αποφευχθούν προηγούμενα λάθη και να καταστεί δυνατή μια πληρέστερη αξιοποίηση των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας, είναι απαραίτητο να επανεξεταστεί η πρακτική που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο στόχο αυτό.

Το πρώτο βήμα που προτείνεται είναι η δημιουργία ειδικού γραφείου υλοποίησης διακρατικών και διαπεριφερειακών προγραμμάτων,

στελεχωμένο από υπαλλήλους διαφόρων ειδικοτήτων και διευθύνσεων, οι οποίοι θα πρέπει να επιμορφωθούν ανάλογα. Σκοπός του τμήματος θα είναι η διερεύνηση και εύρεση των κατάλληλων προγραμμάτων που θα συνάδουν με τις προτεραιότητες και θα ικανοποιούν τους στόχους που θέτει η Περιφέρεια στο επιχειρησιακό της πρόγραμμα, η εύρεση εταίρων, η υποβολή προτάσεων, η υλοποίηση των εγκεκριμένων έργων, η παρακολούθηση τους μετά τη λήξη τους και η σύνδεση παλαιών και νέων έργων καθώς και η διάχυση των αποτελεσμάτων τους στις ενδιαφερόμενες υπηρεσίες και το ευρύ κοινό.

Η σύνδεση με το επιχειρησιακό πρόγραμμα, όπως προαναφέρθηκε, και η στοχευμένη συμμετοχή σε έργα εδαφικής συνεργασίας είναι εκ των ων ουκ άνευ προϋποθέσεις προκειμένου να υπάρξει πραγματική προστιθέμενη αξία και να μπορέσει η Περιφέρεια να εκμεταλλευτεί τα όποια αποτελέσματα ως εργαλεία για την ανάπτυξή της. Πρέπει να αποφευχθεί η συμμετοχή σε έργα στα οποία η ίδια δεν έχει θέσει επακριβώς τί αναμένει, ποιές προτεραιότητές της εξυπηρετεί και πόσο κοστολογεί τις ενέργειες που αναλαμβάνει.

Κατά συνέπεια, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η συγκατάθεση και η ενεργή συμμετοχή του Περιφερειακού Συμβουλίου στην επιλογή και υλοποίηση των έργων εδαφικής συνεργασίας, προκειμένου να υπάρχει πλήρης ενημέρωση, διαφάνεια αλλά και πολιτική δέσμευση για τη μετέπειτα στήριξη και την ορθή αξιοποίησή των έργων αυτών. Θα πρέπει να καταστεί σαφές στο σώμα του Π.Σ. ότι τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας αποτελούν σπουδαίο εργαλείο άσκησης περιφερειακής πολιτικής και ανοίγουν το δρόμο για άμεση συνεργασία με περιφέρειες και φορείς από τα λοιπά κράτη μέλη της Ε.Ε.. Δεν είναι απλά ένας χρηματοδοτικός μηχανισμός, ούτε αυτοσκοπός η απορροφητικότητα των πόρων αλλά η αποδοτική διαχείρισή τους.

Μια άλλη πρόταση, που όπως φαίνεται και από τον νέο κανονισμό προωθείται πλέον αρκετά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι η διερεύνηση

της πιθανότητας συμμετοχής της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε έναν ΕΟΕΣ ή ακόμη και η δημιουργία ενός νέου ΕΟΕΣ με πρωτοβουλία της ίδιας της Περιφέρειας. Συλλέγοντας πληροφορίες από τους ήδη υπάρχοντες ομίλους και το Υπουργείο Ανταγωνιστικότητας, μπορεί να εξετάσει τα θετικά στοιχεία και τις πρακτικές δυσκολίες σ'ένα τέτοιο εγχείρημα και να προχωρήσει στις ανάλογες ενέργειες.

Τέλος, η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχοντας και ως στόχο την εξωστρέφεια, σκόπιμο θα ήταν να συμμετέχει με πολιτικά πρόσωπα αλλά και με υπαλλήλους της σε ευρωπαϊκές ημερίδες και workshops⁷⁵ που αφορούν σε προγράμματα ή έργα Εδαφικής Συνεργασίας. Μ'αυτόν τον τρόπο θα έχει άμεση ενημέρωση για τις σχετικές εξελίξεις, θα μπορεί να δημιουργήσει διαπροσωπικές επαφές και σχέσεις εμπιστοσύνης με τα κέντρα αποφάσεων και ελέγχου- όπως οι Διαχειριστικές Αρχές και οι Επιτροπές Παρακολούθησης- και να αποκτήσει ένα πιο δυναμικό ευρωπαϊκό προφίλ, διευρύνοντας τον κύκλο των πιθανών εταίρων της για μελλοντικές συνεργασίες.

---

⁷⁵ π.χ. «OPEN DAYS- European Week of Regions and Cities» που διοργανώνεται κάθε χρόνο στις Βρυξέλλες

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την παρούσα εργασία επιχειρήθηκε η διερεύνηση της Περιφερειακής Πολιτικής μέσω του στόχου Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και σε τοπικό, πιο συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Η γέννηση αλλά και η εξέλιξη των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας τα τελευταία 20-25 χρόνια, κατέδειξε την ιδιαίτερη βαρύτητα που δόθηκε από όλες τις πολιτικές ηγεσίες για ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιοχών στην Ε.Ε., ιδιαίτερα των περιοχών στα εσωτερικά και εξωτερικά σύνορά της, οι οποίες- ως επί το πλείστον- παρουσίαζαν οικονομική και κοινωνική υστέρηση.

Με το πέρασμα των χρόνων και με αφορμή τη συνεχόμενη διεύρυνση της Ε.Ε. , η έννοια της εδαφικής συνοχής εντάχθηκε δυναμικά σε όλες τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής και νέες συνεργασίες με βάση γεωπολιτικά και περιβαλλοντικά κριτήρια εμφανίστηκαν. Διαμορφώθηκαν πολυάριθμα διασυνοριακά, διακρατικά και διαπεριφερειακά προγράμματα με σκοπό την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών μεταξύ διαφόρων περιοχών, χωρίς να βασίζονται στην παραδοσιακή μορφή κρατικής παρέμβασης αλλά προωθώντας τη συνεργασία μέσω της bottom-up προσέγγισης, δηλαδή δίνοντας την ευκαιρία για πρωτοβουλία και ενεργό ρόλο σε περιφερειακούς και άλλους κοινωνικούς φορείς.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου, μη όντας συνοριακή περιοχή, έχει συμμετάσχει σε μικρό αριθμό έργων διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, κυρίως περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Η υλοποίηση των έργων αυτών θεωρήθηκε επιτυχής με βάση τις αξιολογήσεις που τα ακολούθησαν αλλά, όπως αναπτύξαμε, δεν υπήρξε εύκολη εξαιτίας κυρίως διοικητικών δυσχερειών και έλλειψης σωστού προγραμματισμού και συντονισμού. Επιπλέον, δεν υπήρξε συνέχεια των έργων αυτών, ούτε ουσιαστική αξιοποίηση και αφομοίωση των αποτελεσμάτων τους, οπότε η αξιολόγησή

τους είναι ελλιπής και η πραγματική προστιθέμενη αξία τους τίθενται υπό αμφισβήτηση.

Γενικότερα, όπως είδαμε, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας είναι η ανάλυση της συμβολής τους στην περιφερειακή ανάπτυξη. Πολλοί δείκτες και αναφορές έχουν θεσπιστεί για τη μέτρηση της προστιθέμενης αξίας τους αλλά είναι δύσκολο να εντοπιστεί με απτό τρόπο και να μετρηθεί ο πραγματικός αντίκτυπος στην κοινωνικοοικονομική εξέλιξη μιας περιφέρειας. Για παράδειγμα, πώς μπορεί να εκτιμηθεί αν μέσω των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας κάποια κοινά προβλήματα που επηρεάζουν την ανάπτυξη, αντιμετωπίζονται αποτελεσματικότερα σε σχέση με την υπόθεση της μη συνεργασίας; Σε ποιό βαθμό νέοι, μη κρατικοί σχηματισμοί μπορούν να συμβάλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, οι οποίοι χωρίς αυτά τα προγράμματα δε θα είχαν ρόλο; (Τοπάλογλου, 2011)

Προς το παρόν, απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα δεν μπορούν να δοθούν, αν και από τους νέους κανονισμούς που εξέδωσε η Ε.Ε. για την υποστήριξη του στόχου εδαφικής συνεργασίας και τα διαρθρωτικά ταμεία κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, επιχειρείται ξεκάθαρα η αναθεώρηση του κυρίαρχου μοντέλου αξιολόγησης με δημιουργία κοινών δεικτών και η εστίαση σε πιο συγκεκριμένους στόχους, ώστε να εξασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα και η αλληλεπίδραση με τα λοιπά επιχειρησιακά προγράμματα.

Μολονότι η ποσοτική μέτρηση της αποδοτικότητας των προγραμμάτων αυτών καθίσταται δύσκολη, κυρίως λόγω της άυλης φύσης των στόχων τους, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη συνεισφορά τους στην παραγωγή νέας γνώσης, την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών και στη δημιουργία στενότερων σχέσεων μεταξύ φορέων αλλά και πολιτών στην Ε.Ε. Άλλωστε, αυτοί οι παράγοντες μπορεί να οδηγήσουν τις περιφέρειες σε «γνωσιακή σύγκλιση» (Colomb, 2007), η οποία είναι τόσο απαραίτητη όσο και η οικονομική σύγκλιση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται την Πολιτική Συνοχής περισσότερο από ποτέ στην ιστορία της και η εδαφική συνεργασία αποτελεί το πιο πρόσφορο εργαλείο για την αποτελεσματική άσκησή της. Με τις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές, τόσο σε τοπικό επίπεδο στην Περιφέρειά μας όσο και σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι δυνατή μια νέα θεώρηση της Ευρώπης των Περιφερειών η οποία θα αναπτύσσεται ομοιόμορφα με γνώμονα την ευημερία των πολιτών κάθε γωνιάς της.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Bachtler, J., Taylor, S. & Olenjiczak, K. (2005) A Study of the Mid Term Evaluations of INTERREG programmes for the programming period 2000 until 2006. Vienna: Interact Programme Secretariat ([http://www.interreg.no/IREG/Intern.nsf/FilA/D0B5FC7279543FD8C12577E00030A19A/\\$FILE/Mid_Term_Evaluation_Study.pdf](http://www.interreg.no/IREG/Intern.nsf/FilA/D0B5FC7279543FD8C12577E00030A19A/$FILE/Mid_Term_Evaluation_Study.pdf))
- Bohme, K., Jossierand, F., Ingi Haraldsson, P., Bachtler, J. & Polverari, L. (2003) Trans-national Nordic-Scottish Co-operation: Lessons for Policy and Practice, Nordregio Working Paper 2003:3 . Stockholm :Nordic Research Institute Nordregio. ([http://www.interreg.no/IREG/Intern.nsf/FilA/29C7ACCF838D2F82C12577340065C1C1/\\$FILE/Trans-national_Nordic-Scottish_Co-operation.pdf](http://www.interreg.no/IREG/Intern.nsf/FilA/29C7ACCF838D2F82C12577340065C1C1/$FILE/Trans-national_Nordic-Scottish_Co-operation.pdf))
- Casula, C. (2005) Territorial identities and institutional building: strengths and weaknesses of EU policies for territorial cooperation in Southern regions , Journal of Southern Europe and the Balkans Online, 7:3, p.335-349 (<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14613190500345516?journalCode=cjsb19#.Uud719JYns0>)
- Colomb C. (2007) The added Value of Transnational Cooperation:Towards a New Framework for Evaluating Learning and Policy Change. Planning Practice & Research, Vol.22 No.3, p.347-372 (<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02697450701666712?journalCode=cppr20#.Uud8v9JYns0>)
- Commission of the European Communities (2001). Community Value Added: Definition and Evaluation Criteria, Brussels: CEC, DG Regio. Unpublished paper
- Commission of the European Communities (1990). Resolution on a Community initiative in favor of border areas (INTERREG programme) Minutes of the sitting of Friday, 15 June 1990 Doc. A3-139/90, O.J. C175, Vol.33, 16.07.1990 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1990:175:FULL:EN:PDF>)
- Commission of the European Communities (1990). Info Technique “INTERREG” (ref:B-501.90) DG XVI Regional Policy.

- (http://admin.interact-eu.net/downloads/2463/Commission_Information_TechnicalFiche_on_INTERREG_Community_initiatives_.pdf)
- Conference of European Cross-border and Interregional City Networks (CECICN) (2012), Strategic document on Smart cooperation, Territorial Cooperation fostering European integration: Cities and Regions linking across borders. 1st Congress on Smart Cooperation. A Coruña, Spain 25-26/6.
(<http://www.ubc.net/plik,3412.html>)
- Dühr, S., Nadin, V. and Colomb, C. (eds.) (2010). European Spatial Planning and Territorial Cooperation, Abingdon: Routledge.
(<http://www.google.gr/books>)
- ESPON (2013), TERCO European Territorial Co-operation as a Factor of Growth, Jobs and Quality of life Final Report Version 31/12/2012.
(http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/TERCO/Final_Report/TERCO_FR_MainReport_Dec2012.pdf)
- European Commission Services (2000) Community initiative INTERREG II 1994-1999:An initial evaluation.
(http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/intereg_en.pdf)
- Gerlach H. (1976), Report on behalf of the Committee on Regional Policy, Regional Planning and Transport on the motion for a resolution tabled by Mr GERLACH, Mr MITTERDORFER and Mr WIELDRAAIJER on the Community's regional policy as regards the regions at the Community's internal frontiers (Doc.355/76), European Parliament Working Documents
(<http://aei.pitt.edu/5251/1/5251.pdf>)
- Panteia and Partners, (2010) Ex Post Evaluation of the INTERREG III Community Initiative funded by the ERDF (No. 2008. CE.16.0. AT.016 - Final Report)
(http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2006/interreg_final_report_23062010.pdf)
- Scott, J. (2013). Territorial Cohesion, Cross-border Co-operation, EU's Political Identity, σ.73-84 στο KOVACS, I., SCOTT, J. & GAL, Z. (eds.) *Territorial Cohesion in Europe*. Pecs: Harthmedia Ltd.)
(http://www.rkk.hu/rkk/conference/2013/DTI70/book/territorial_cohesion.pdf)

- Van der Zwet, A. (2013). Growing Pains: a Maturation Framework for European Territorial Cooperation. Working paper presented at UACES conference Cohesion through Cooperation: The Conceptual Evolution of Territorial Cohesion. Leeds UK, 2-4/9
(http://www.uaces.org/documents/papers/1301/van_der_zwet2.pdf)
- WWF Ελλάς (2007). Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο. Αθήνα
(http://www.wwf.gr/storage/additional/FIRE_report_Peloponnisos.pdf)
- Ανώνυμος (2008). 2000-2006 Προς μια επιτυχημένη διεύρυνση. Panorama magazine τ.26, σ.18. Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L-2985 Λουξεμβούργο
(http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag26/mag26_el.pdf)
- Ανώνυμος (2005). Η Πολιτική Συνοχής στην περίοδο 2007-2013. Προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Παρατηρητήριο της Εγνατίας Οδού
(http://observatory.egnatia.gr/reports/2007_2013.pdf)
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση ΔΕΠΙΝ (2007). ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίου 2007-2013. Αθήνα
(http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_DEPIN.pdf)
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2010/2155(INI), 23.06.2011 Έκθεση σχετικά με το στόχο 3: μια πρόκληση για την εδαφική συνεργασία—η μελλοντική ατζέντα της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας
(<http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1157758&t=d&l=en>)
- Καστάνη Κ. & Σκαραμαγκά Β. (1997) Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Από την ΕΟΚ στην ΕΕ. Αθήνα : Εκδόσεις Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης «Ιερόνυμος Πίντος»
- Μούσης Ν. (2011) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
- Περιφέρεια Πελοποννήσου (2012). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Πελοποννήσου – Στρατηγικός Σχεδιασμός. Τρίπολη
(<http://ppel.gov.gr/wp-content/uploads/2012/09/ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ-ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.pdf>)
- Τοπάλογλου Λ., (2011) Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές Εδαφικής Συνεργασίας και οι επιπτώσεις τους στην ανάπτυξη και στις χωρικές πολιτικές.

(http://www.prd.uth.gr/sites/GS_RSAI/CONFERENCE_MAY2011_SITE/PAPERS_MAY2011_PDF_CD/TOPALOGLOU_L_63.pdf)

Φωτόπουλος Γ. Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική- Σημειώσεις βασισμένες στο έργο των Armstrong, H., and Taylor, J., 2000, *Regional Economics and Policy* Blackwell: Oxford

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Κανονισμός (ΕΕ, Euratom) 1311/2013, L347, 20.12.2013 Για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020.

(http://www.espa.gr/elibrary/Kanonismos_1311_2013%20%ΠΔΠ.pdf)

Κανονισμός (ΕΕ) 1301/2013, L347, 20.12.2013. Σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006

(http://www.espa.gr/elibrary/EC1301_ERDF_20122013_L347.pdf)

Κανονισμός (ΕΕ) 1299/2013, L347, 20.12.2013. Περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

(http://www.espa.gr/elibrary/EC1299_ETC_20122013_L347.pdf)

Κανονισμός (ΕΚ) 1083/2006, L210, 31.7.2006 Περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού(ΕΚ) αριθ. 1260/1999

(http://www.edulll.gr/wp-content/uploads/2011/03/1_21020060731e100250078.pdf)

Κανονισμός (ΕΚ) 1082/2006, L210, 31.07.2006. Για τον Ευρωπαϊκό όμιλο Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)

(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0019:0024:EL:PDF>)

Κανονισμός του ΕΤΠΑ 4253/88, L374, 31.12.1988 Για διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31988R4254:EL:HTML>)

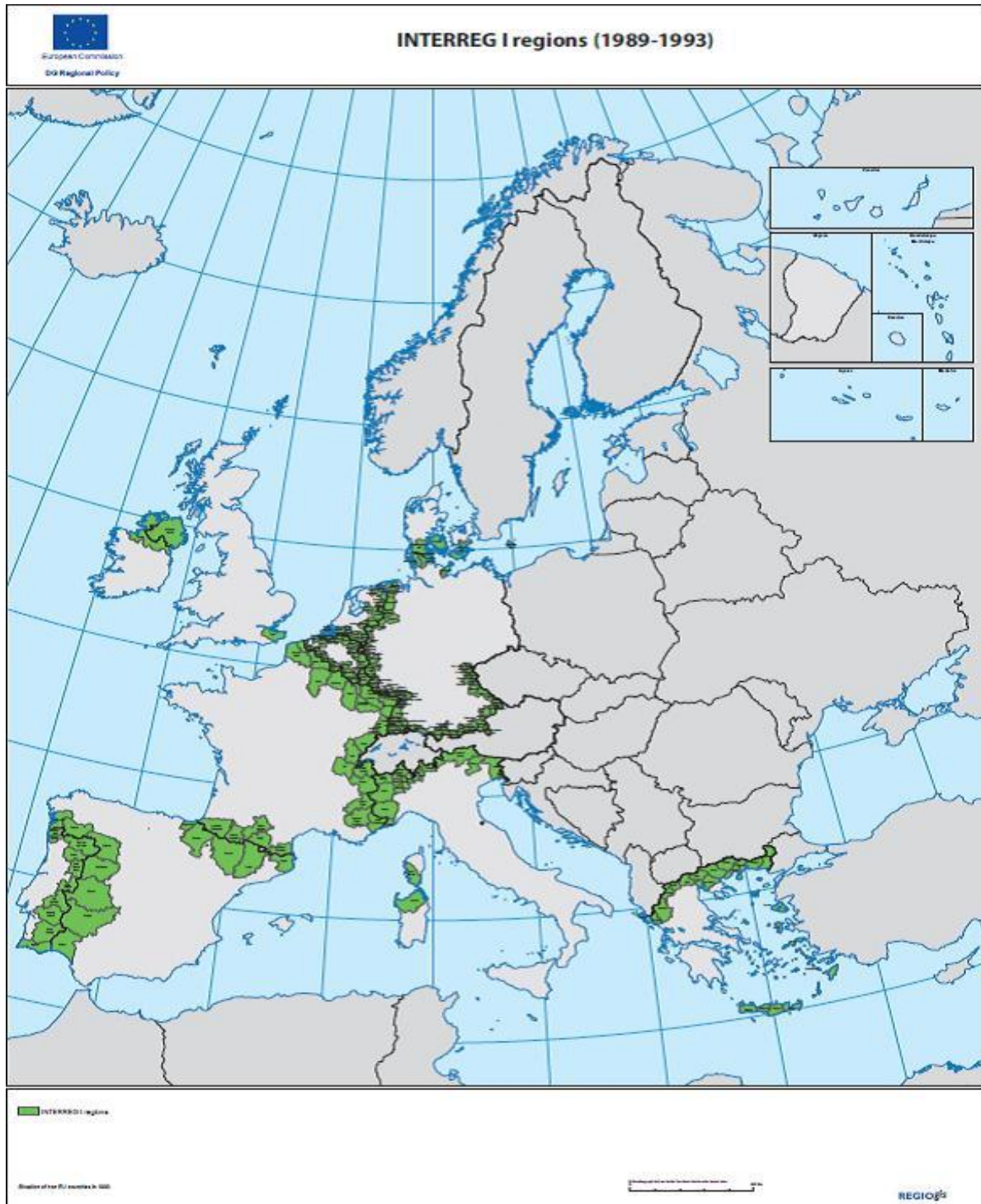
- Regulation (EEC) 724/75, L73, 21.3.1975. Establishing a European Regional Development Fund
(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1975:073:0001:0007:EN:PDF>)
- COM(2011) 500 final (29.06.2011) Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Προϋπολογισμός για την Ευρώπη 2020»
(<http://eur-lex.europa.eu>)
- COM (2011) 611 final/2(14.03.2012) Πρόταση κανονισμού περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
(http://www.espa.gr/elibrary/7_Protash_Kan_Edafikh_synergasia_2014_2020.pdf)
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων-ΕΣΠΑ. 885/ΕΥΣΣΑΑΠ 74/10.01.2014 3^η εγκύκλιος για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020
(<http://www.espa.gr>)
- ΦΕΚ 415/12.04.2010 (ΥΠΑΣΥΔ Αρ. 14023/ΕΥΘΥ 521) για τη Διαχείριση Συστήματος και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.kotios.gr/educational-material
<http://cor.europa.eu/egtc>
www.interreg4c.eu/programme/programme-priorities
www.programmamed.eu/en/the-projects/project-database
www.southeast-europe.net/en/projects/approved_projects
www.interact-eu.net/interreg
www.eu4journalists.eu
www.espa.gr
www.ppel.gov.gr
www.europa.eu
www.aebr.eu
www.sustainable-projects.eu

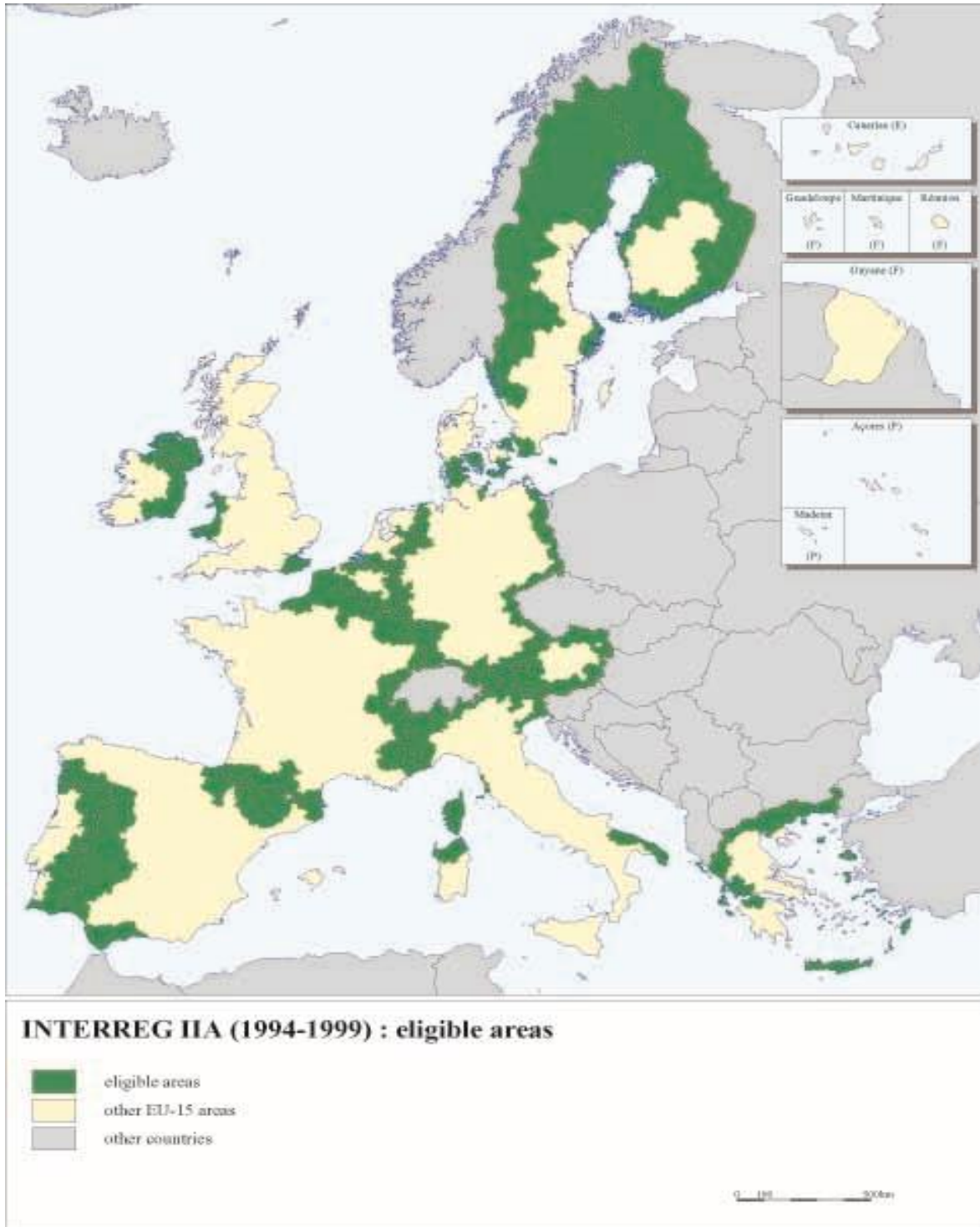
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εικόνα 1: Χάρτης Επιλέξιμων Περιοχών INTERREG I

Πηγή: http://www.interact-eu.net/interreg_i

Εικόνα 2: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών INTERREG IIA

Πηγή: http://www.interact-eu.net/interreg_ii

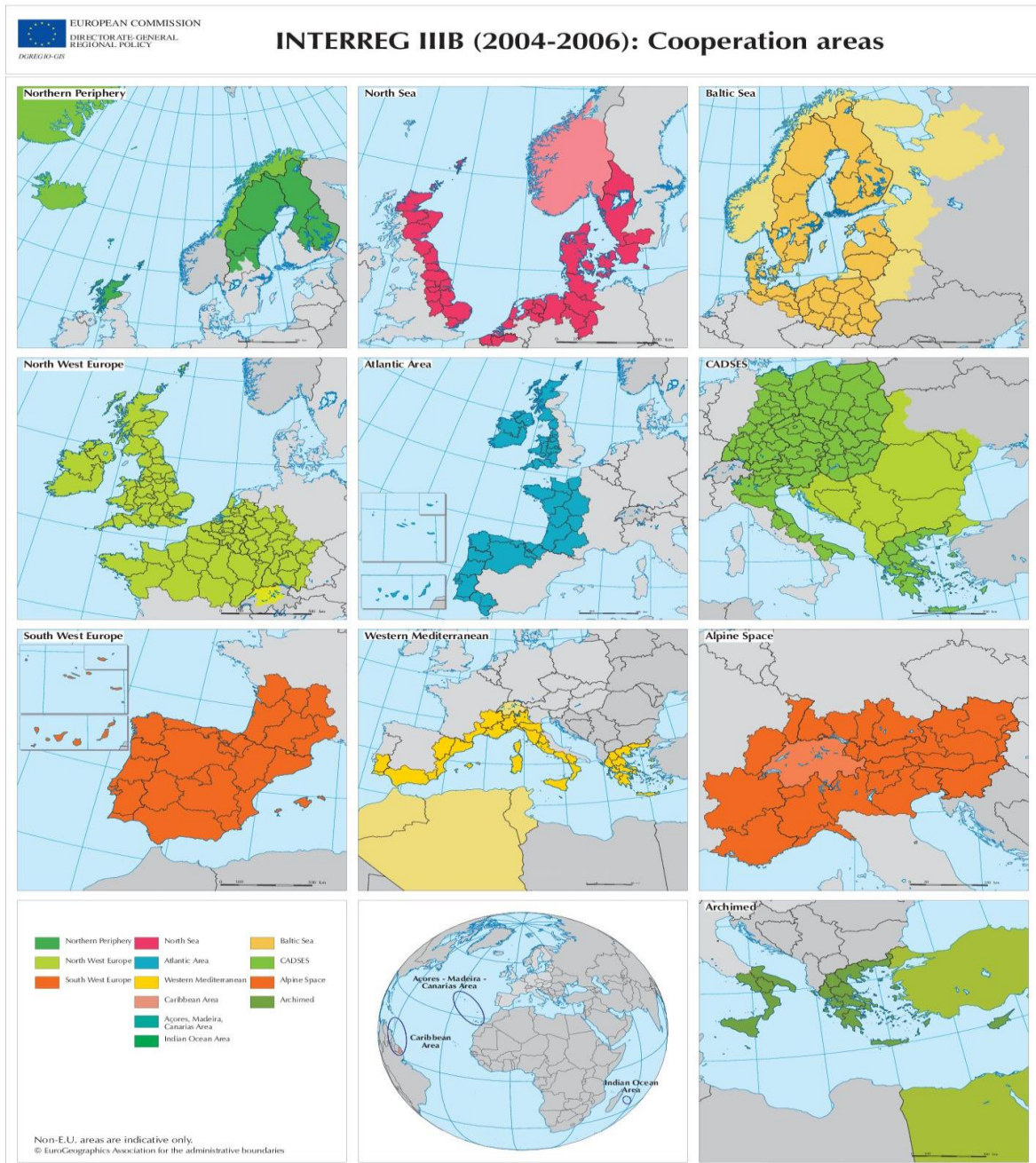

Εικόνα 3: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREG IIIA

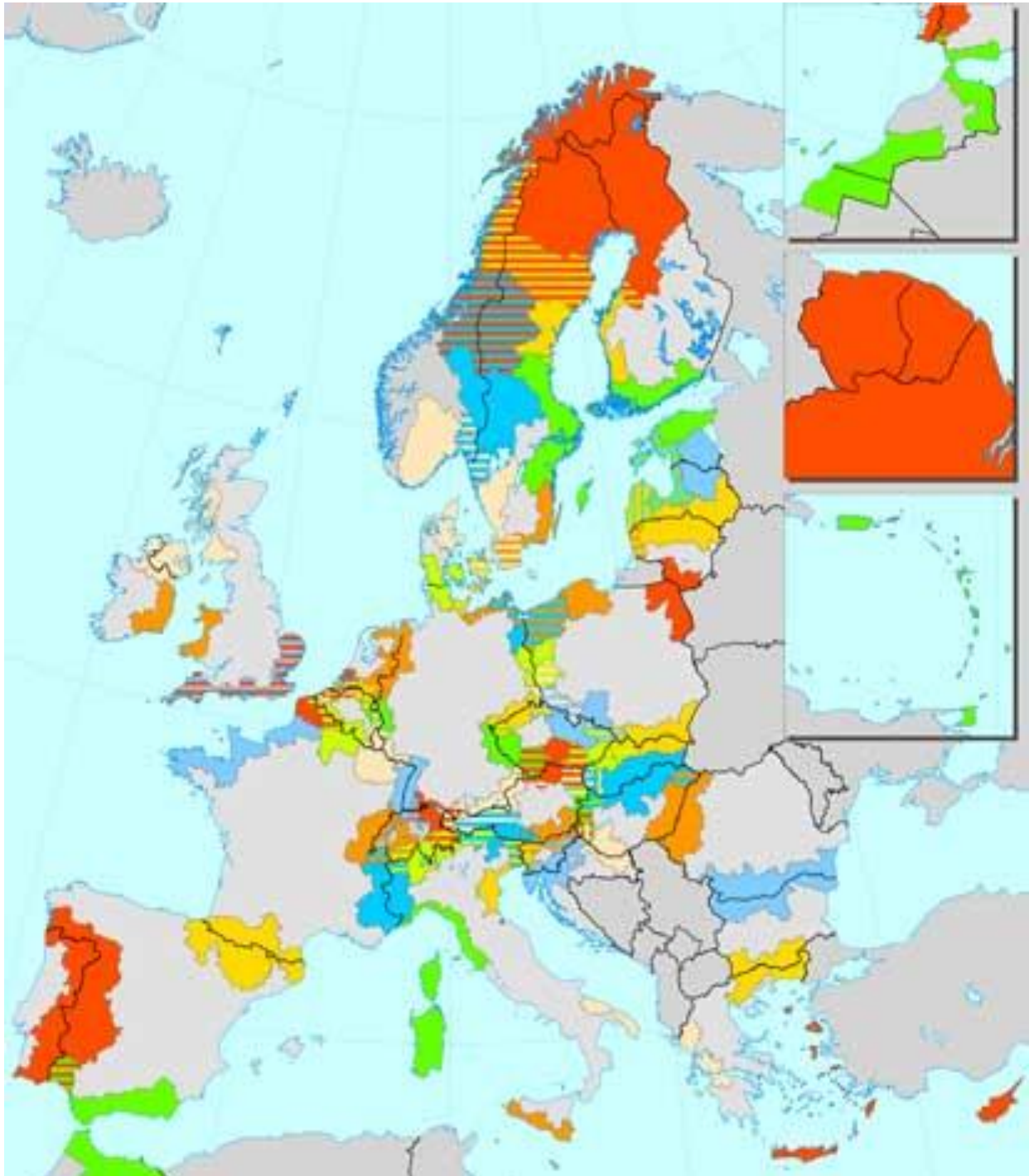
Πηγή: http://www.interact-eu.net/interreg_iii

Εικόνα 4: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διακρατικής Συνεργασίας INTERREG IIB

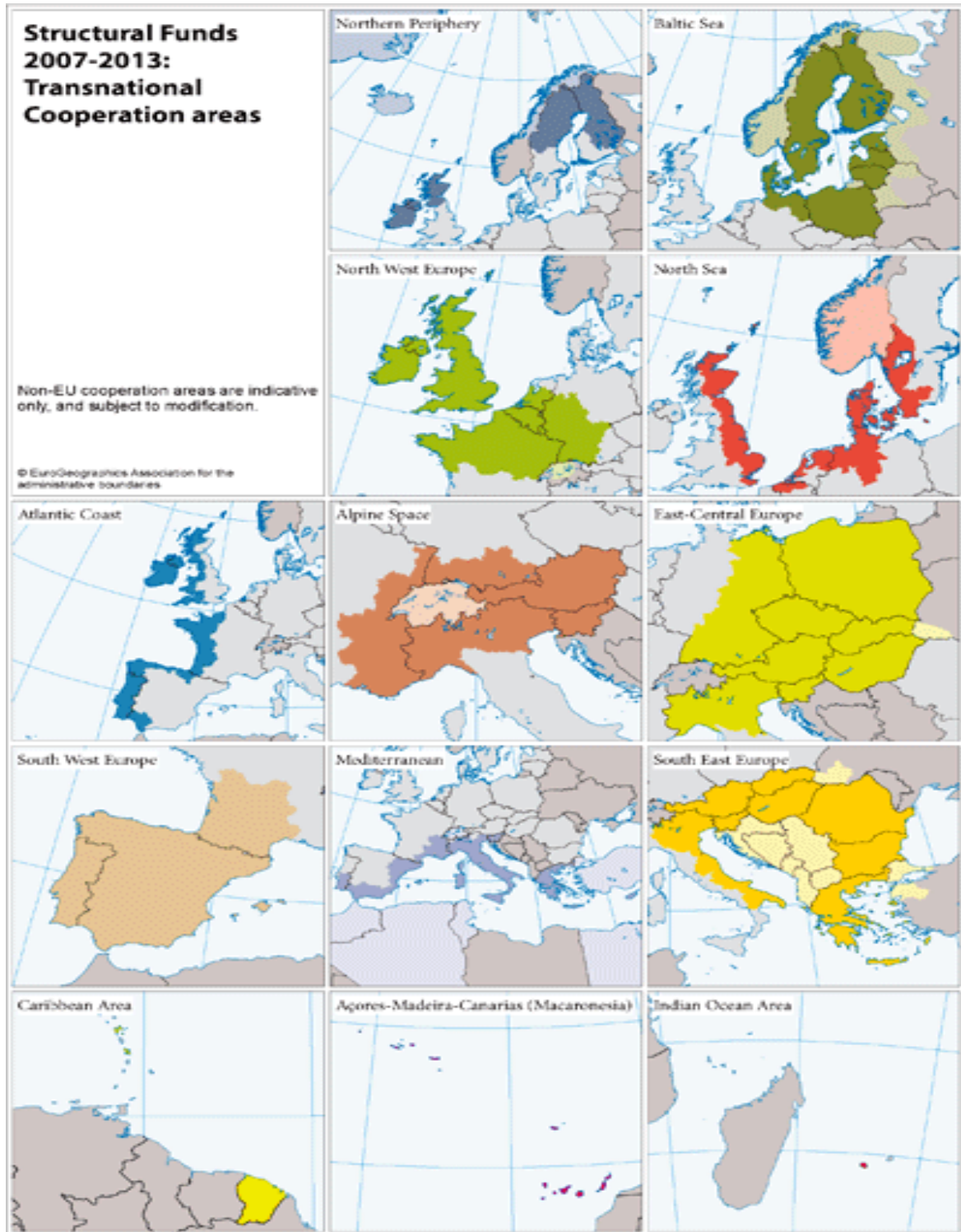
Πηγή: <http://www.sustainable-projects.eu>

Εικόνα 5: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διασυνοριακής Εδαφικής Συνεργασίας 2007-2013

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/eu/crossborder/index_el.htm

Εικόνα 6: Χάρτης επιλέξιμων περιοχών Διακρατικής Εδαφικής Συνεργασίας 2007-2013

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/graph/cartes_en.htm

**ΠΙΝΑΚΑΣ 1 : Στόχοι και Χρηματοδοτικά Μέσα κατά τις
Προγραμματικές περιόδους 2000-2006 και 2007-2013**

Οι παλαιοί στόχοι των διαρθρωτικών ταμείων και οι κοινοτικές πρωτοβουλίες της περιόδου 2000-2006 δίνουν τη θέση τους σε μια νέα αρχιτεκτονική που απλουστεύει το κανονιστικό πλαίσιο:

Η αρχιτεκτονική της πολιτικής συνοχής				
2000-2006			2007-2013	
Στόχοι Κοινοτικές πρωτοβουλίες Ταμείο Συνοχής	Χρηματοδοτικά μέσα		Στόχοι	Χρηματοδο- τικά μέσα
Στόχος 1 Περιφέρειες η ανάπτυξη των οποίων υστερεί	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεων ΕΓΤΠΕ-Προσανατολισμού ΧΜΠΑ		Σύγκλιση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ Ταμείο Συνοχής
Ταμείο Συνοχής	Ταμείο Συνοχής			
Στόχος 2 Περιοχές σε οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ		Περιφερειακή ανταγωνιστικό- τητα και απα- σχόληση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ
Στόχος 3 Συστήματα κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης	ΕΚΤ			
Interreg	ΕΤΠΑ		Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	ΕΤΠΑ
URBAN II (*)	ΕΤΠΑ			
EQUAL (*)	ΕΚΤ			
Leader +	ΕΓΤΠΕ-Προσανατολισμού			
Αγροτική ανάπτυξη και αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας εκτός του στόχου 1	ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεων ΧΜΠΑ			
4 στόχοι 4 Κοινοτικές πρωτοβουλίες Ταμείο Συνοχής	6 μέσα		3 στόχοι	3 μέσα

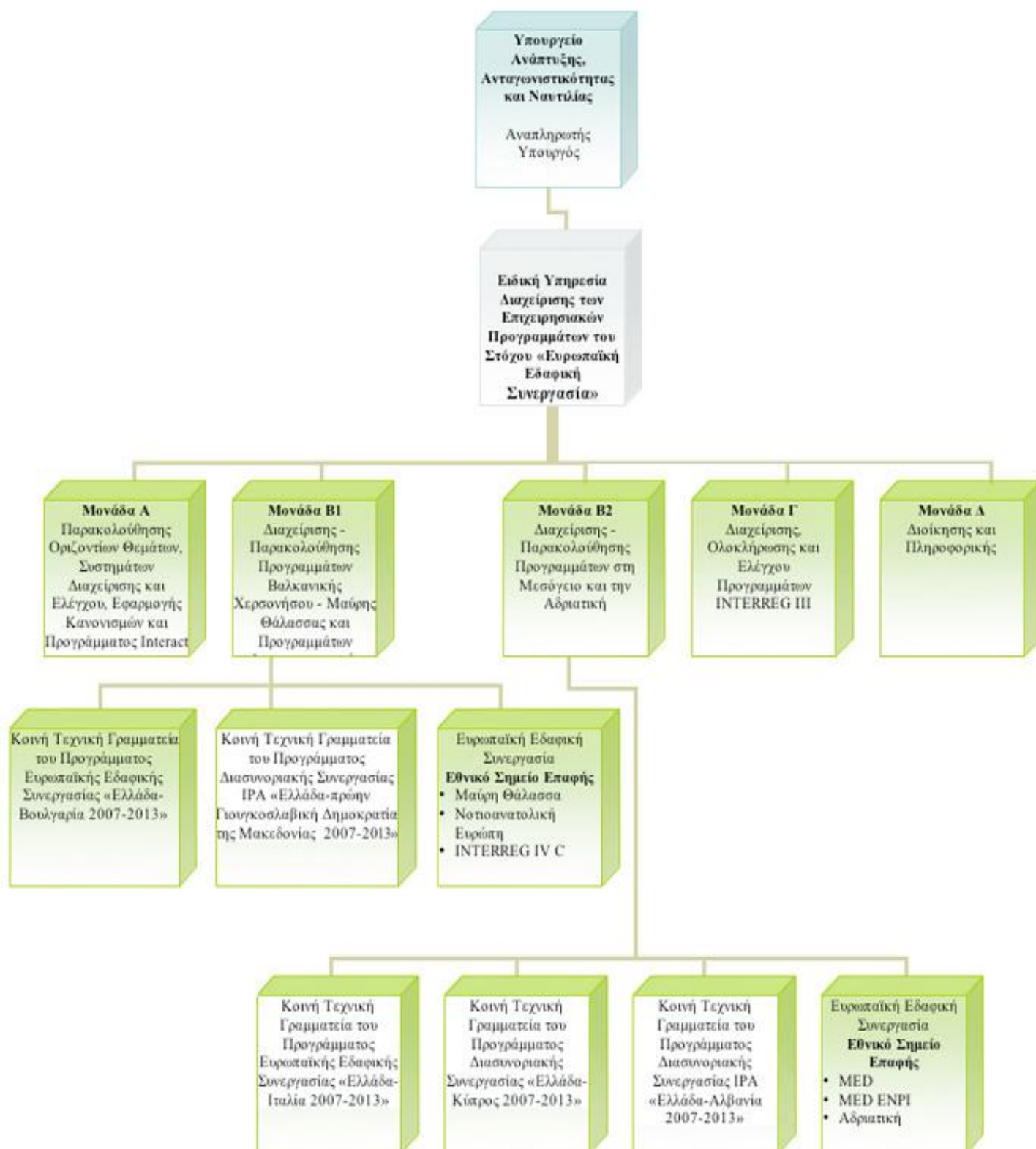
(*) Την περίοδο 2007-2013, οι πρωτοβουλίες URBAN II και EQUAL ενσωματώνονται στους στόχους «σύγκλιση» και «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Φάσεις ωριμότητας εταιρικής συνεργασίας και χαρακτηριστικά εδαφικής συνεργασίας

Πηγή: Van der Zwet, A. (2013). *Growing Pains: a Maturation Framework for European Territorial Cooperation* (ίδια μετάφραση)

Ωριμότητα	Κίνητρο	Μέγεθος	Ένταση (Colomb, 2007)	Τύπος δικαιούχων	Δομές διακυβέρνησης	Θεματολογία	Μέτρηση	Πεδίο αντίκτυπου
Ενσωματωμένη	Ισχυρές εσωτερικές δεσμεύσεις με περιορισμένη ανάγκη για εξωτερική χρηματοδότηση	Μεγάλος αριθμός φορέων που εμπλέκονται και υφίσταται κατανοητό στρατηγικό πλαίσιο μέσω του οποίου συντονίζεται η εδαφική συνεργασία.	Κοινές διακρατικές επενδύσεις, διακρατική στρατηγική χωρικής ανάπτυξης	Συμπράξεις δημοσίων-ιδιωτικών φορέων (συμπεριλαμβανομένου και του τριτογενούς τομέα)	Κοινή προσέγγιση. Επίσημο και θεσμοθετημένο πλαίσιο Πλήρους εμπλοκή παραγόντων ανωτέρου επιπέδου	Βασικά θέματα οικονομικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων πιεστικών και επίμαχων θεμάτων	Χρησιμοποιούνται δείκτες αντίκτυπου	Εδαφική συνοχή
Σταθεροποιημένη	Συνεχιζόμενη εξάρτηση από εξωτερική χρηματοδότηση αλλά εμφανίζονται και εσωτερικές δεσμεύσεις	Επιχειρείται πιο στρατηγική προσέγγιση και γίνονται προσπάθειες για μεγαλύτερο συντονισμό.	Συγκέντρωση πόρων για την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων	Υγούνται δημόσιοι φορείς με τη συμμετοχή κάποιων ιδιωτικών φορέων	Αυξημένα επίπεδα θεσμοθέτησης, ορισμός ειδικού προσωπικού		Χρησιμοποιούνται πιο δύσκολοι ποσοτικοί δείκτες που εστιάζουν στα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο	Μεγαλύτερος στρατηγικός αντίκτυπος
Νέα	Εξαρτώμενη σε εξωτερική χρηματοδότηση και απαιτούμενη η έγκριση	Σχετικά μικρός αριθμός φορέων και έλλειψη συντονισμού	Προκαταρκτικές συναντήσεις ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας	Δημόσιοι Φορείς	Παράλληλες δομές. Στήριξη σε άτομα κλειδιά.	Εύκολη / μη αμφιλεγόμενη (π.χ. πολιτισμός, υποδομές ή τον τουρισμό)	Ο αντίκτυπος του προγράμματος μετράται με ήπιους, ποιοτικούς δείκτες	Περιορισμένος, μικρής κλίμακας, τοπικός αντίκτυπος

**ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π.ΣΤΟΧΟΥ
«Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»**

Πηγή: <http://www.interreg.gr/el>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Κανονισμός (ΕΕ) 1299/2013, L347, 20.12.2013

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1299/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 17ης Δεκεμβρίου 2013

περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 178,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Μετά τη διαβίβαση του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ⁽¹⁾,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών ⁽²⁾,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα εξής:

- (1) Το άρθρο 176 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) έχει ως στόχο να συμβάλει στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην Ένωση. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό και το άρθρο 174 δεύτερη και τρίτη παράγραφος της ΣΛΕΕ, το ΕΤΠΑ πρέπει να συμβάλλει στη μείωση των ανομοιοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών, μεταξύ των οποίων ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται στις αγροτικές περιοχές, στις περιοχές στις οποίες συντελείται βιομηχανική μετάβαση και στις περιοχές με σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά μειονεκτήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές με πολύ χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές.
- (2) Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³⁾ ορίζει διατάξεις που είναι κοινές για το ΕΤΠΑ, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ.

1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁴⁾ ορίζει ειδικές διατάξεις σχετικά με το είδος των δραστηριοτήτων που είναι δυνατόν να υποστηριχθούν από το ΕΤΠΑ και καθορίζει τους στόχους για τις εν λόγω δραστηριότητες. Οι κανονισμοί αυτοί δεν έχουν προσαρμοσθεί πλήρως στις ειδικές ανάγκες του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, στο πλαίσιο του οποίου συνεργάζονται τουλάχιστον δύο κράτη μέλη ή ένα κράτος μέλος και μια τρίτη χώρα. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να θεσπισθούν ειδικές διατάξεις για τον στόχο της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής και τη γεωγραφική κάλυψη, τους χρηματοδοτικούς πόρους, τη θεματική συγκέντρωση και τις επενδυτικές προτεραιότητες, τον προγραμματισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση, την τεχνική βοήθεια, την επιλεξιμότητα, τη διαχείριση, τον έλεγχο και τον προσδιορισμό, τη συμμετοχή των τρίτων χωρών και τη δημοσιονομική διαχείριση.

- (3) Προκειμένου να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία της πολιτικής της Ένωσης για τη συνοχή, οι ειδικές διατάξεις θα πρέπει να στοχεύουν στην επίτευξη σημαντικής απλούστευσης για όλους τους εμπλεκόμενους: δικαιούχους, αρχές που είναι αρμόδιες για τα προγράμματα, αρχές στα κράτη μέλη και στις τρίτες χώρες που συμμετέχουν σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, όπως ενδείκνυται, καθώς και η Επιτροπή.
- (4) Προκειμένου να υποστηριχθεί η αρμονική ανάπτυξη στο έδαφος της Ένωσης, σε διάφορα επίπεδα, το ΕΤΠΑ θα πρέπει να υποστηρίζει τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία, βάσει του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας.
- (5) Η διασυνοριακή συνεργασία θα πρέπει να έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων που αναγνωρίζονται από κοινού στις παραμεθόριες περιοχές (όπως: δύσκολη πρόσβαση, ειδικότερα όσον αφορά τις τεχνολογίες της πληροφορικής και της επικοινωνίας, τη συνδεσιμότητα ΤΠΕ και τις υποδομές μεταφορών, τοπικές βιομηχανίες σε ύφεση, ακατάλληλο επιχειρηματικό περιβάλλον, απουσία δικτύων μεταξύ τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων, χαμηλό επίπεδο όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία και εφαρμογή των ΤΠΕ, περιβαλλοντική ρύπανση, ανάληψη κινδύνων, αρνητική στάση έναντι των πολιτών γειτονικών χωρών και στοχεύει στην αξιοποίηση του ανεκμετάλλευτου δυναμικού ανάπτυξης στην παραμεθόρια περιοχή (ανάπτυξη διασυνοριακών εγκαταστάσεων και ομίλων έρευνας και καινοτομίας, διασυνοριακή ένταξη στην αγορά εργασίας, συνεργασία μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων ή μεταξύ των κέντρων υγείας), με παράλληλη ενίσχυση της διαδικασίας συνεργασίας με σκοπό τη συνολική αρμονική ανάπτυξη της Ένωσης.

⁽¹⁾ ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 49.

⁽²⁾ ΕΕ C 277 της 13.9.2012, σ. 96.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, τα οποία καλύπτονται από το κοινό στρατηγικό πλαίσιο, και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (Βλέπε σελίδα 320 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

⁽⁴⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και συγκεκριμένες διατάξεις που αφορούν τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και την κατάργηση του κανονισμού(ΕΚ) αριθ. 1080/2006(Βλέπε σελίδα 289 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

- (6) Η διακρατική συνεργασία θα πρέπει να έχει ως στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μέσα από δράσεις που συμβάλουν στην ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη η οποία συνδέεται με τις προτεραιότητες της πολιτικής της Ένωσης για τη συνοχή και θα πρέπει να καλύπτει επίσης τη θαλάσσια διασυνοριακή συνεργασία η οποία δεν εμπίπτει στα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας.
- (7) Η διαπεριφερειακή συνεργασία θα πρέπει να έχει ως στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής για τη συνοχή μέσω της ενθάρρυνσης της ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των περιφερειών όσον αφορά τους θεματικούς στόχους και την αστική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών, την καλύτερη εφαρμογή των προγραμμάτων και δράσεων εδαφικής συνεργασίας, καθώς και την προώθηση της ανάλυσης των τάσεων στην ανάπτυξη στον τομέα της εδαφικής συνοχής, μέσω μελετών, συλλογής δεδομένων και λοιπών μέτρων. Η ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά τους θεματικούς στόχους θα πρέπει να ενισχύσει κυρίως τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων βάσει του στόχου της επένδυσης στην ανάπτυξη και την απασχόληση, αλλά και, κατά περίπτωση, τα προγράμματα στο πλαίσιο του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβαίας επωφελούς συνεργασίας μεταξύ καινοτόμων ομίλων προσανατολισμένων στην έρευνα και τις ανταλλαγές μεταξύ ερευνητών και ερευνητικών ιδρυμάτων, σε αμφότερες τις αναπτυγμένες και λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία των «περιφερειών της γνώσης» και του «ερευνητικού δυναμικού στις περιφέρειες σύγκλισης και στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες» σύμφωνα με το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα.
- (8) Θα πρέπει να καθορισθούν αντικειμενικά κριτήρια για τον προσδιορισμό των επιλέξιμων περιφερειών και περιοχών. Για τον σκοπό αυτό, ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιφερειών και περιοχών σε επίπεδο Ένωσης θα πρέπει να βασίζεται στο κοινό σύστημα ταξινόμησης των περιφερειών που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1059/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾.
- (9) Η διασυνοριακή συνεργασία θα πρέπει να υποστηρίζει τις περιοχές που βρίσκονται σε χερσαία ή θαλάσσια σύνορα. Με βάση την εμπειρία από προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού, η Επιτροπή θα πρέπει να καταρτίσει τον κατάλογο των διασυνοριακών περιοχών που θα υποστηρίζονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας με απλούστερο τρόπο ανά πρόγραμμα συνεργασίας. Κατά την κατάρτιση του εν λόγω καταλόγου, η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη τις προσαρμογές που χρειάζονται για να εξασφαλιστεί η συνεκτικότητα, ιδίως σε σχέση με τα χερσαία και τα θαλάσσια σύνορα, και η συνέχεια των περιοχών προγράμματος που καθορίστηκαν για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013. Οι προσαρμογές αυτές θα μπορούσαν να αφορούν τον περιορισμό ή την επέκταση των υπάρχουσών περιοχών προγράμματος ή τον αριθμό των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας, και να επιτρέπουν την πιθανότητα γεωγραφικής αλληλεπικάλυψης.
- (10) Η Επιτροπή θα πρέπει να καθορίσει τις περιοχές για διακρατική συνεργασία λαμβάνοντας υπόψη τις δράσεις που χρειάζονται για την προώθηση της ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης. Για τον προσδιορισμό αυτών των περιοχών, η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη την εμπειρία που αποκτήθηκε από προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού και, κατά περίπτωση, τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές θαλάσσιων λεκανών.
- (11) Προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι όλες οι περιφέρειες στην Ένωση μπορούν να επωφεληθούν από την ανταλλαγή εμπειρίας και καλών πρακτικών, τα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας θα πρέπει να καλύπτουν ολόκληρη την Ένωση.
- (12) Είναι ανάγκη να εξακολουθήσουν να υποστηρίζονται, ή, κατά περίπτωση, να καθιερωθούν, η διασυνοριακή, η διακρατική και η διαπεριφερειακή συνεργασία με τις τρίτες χώρες που γειτνιάζουν με την Ένωση, καθώς αυτή η συνεργασία είναι ένα σημαντικό εργαλείο της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής και θα πρέπει να βοηθήσει να επωφεληθούν οι περιοχές των κρατών μελών που συνορεύουν με τρίτες χώρες. Για τον σκοπό αυτό, το ΕΤΠΑ θα πρέπει να συνεισφέρει στα διασυνοριακά προγράμματα και στα προγράμματα για τις θαλάσσιες λεκάνες που θα θεσπιστούν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας (EMΓ) κατ'εφαρμογή μελλοντικών ενωσιακών νομικών πράξεων που αφορούν τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας για την περίοδο 2014-2020 (η «νομική πράξη EMΓ») και του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (MΠΒ II) κατ'εφαρμογή μελλοντικών ενωσιακών νομικών πράξεων που αφορούν τον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας για την περίοδο 2014-2020 (η «νομική πράξη ΕΜΠ II»).
- (13) Εκτός από τις παρεμβάσεις στα εξωτερικά σύνορα που υποστηρίζονται από τα μέσα εξωτερικής πολιτικής της Ένωσης που καλύπτουν τις παραμεθόριες περιοχές εντός και εκτός της Ένωσης, θα πρέπει να υπάρχουν προγράμματα συνεργασίας που υποστηρίζονται από το ΕΤΠΑ που καλύπτουν περιοχές τόσο εντός όσο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκτός της Ένωσης, όταν οι περιοχές εκτός της Ένωσης δεν καλύπτονται από τα μέσα εξωτερικής πολιτικής, είτε επειδή δεν πρόκειται για καθορισμένη χώρα-δικαιούχο είτε επειδή δεν μπορούν να θεσπισθούν τέτοια προγράμματα εξωτερικής συνεργασίας. Απαιτείται, εντούτοις, να διασφαλισθεί ότι η στήριξη από το ΕΤΠΑ δράσεων που υλοποιούνται στο έδαφος τρίτων χωρών, θα πρέπει να λειτουργεί πρωτίστως προς όφελος των περιφερειών της Ένωσης. Υπό αυτούς τους περιορισμούς, η Επιτροπή θα πρέπει, όταν καταρτίζει τους καταλόγους των περιοχών διασυνοριακών και διακρατικών προγραμμάτων, να καλύπτει επίσης και περιοχές από τρίτες χώρες.
- (14) Είναι ανάγκη να καθορισθούν οι πόροι που διατίθενται σε καθεμία από τις διαφορετικές συνιστώσες του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, διατηρώντας, παράλληλα, σημαντική συγκέντρωση πόρων στη διασυνοριακή συνεργασία, συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου που αναλογεί σε κάθε κράτος μέλος από τα συνολικά ποσά για διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία και τις δυνατότητες που τίθενται στη διάθεση των κρατών μελών ως προς την ευελιξία μεταξύ αυτών των συνιστωσών, και εξασφαλίζοντας επαρκή επίπεδα χρηματοδότησης για τη συνεργασία των εξόχως απόκεντρων περιοχών.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1059/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, για τη θέσπιση μιας κοινής ονοματολογίας των εδαφικών στατιστικών μονάδων (NUTS) (ΕΕ L 154 της 21.6.2003, σ. 1).

- (15) Προς όφελος των περιφερειών της Ένωσης θα πρέπει να θεσπισθεί μηχανισμός για την οργάνωση της υποστήριξης από το ΕΤΠΑ μέσω εξωτερικής πολιτικής, όπως ο EMΓ και ο IPA II, ακόμη και σε περιπτώσεις στις οποίες τα προγράμματα εξωτερικής συνεργασίας δεν μπορούν να θεσπισθούν ή πρέπει να διακοπούν. Ο εν λόγω μηχανισμός θα πρέπει να επιδιώκει να διασφαλίζει τη βέλτιστη λειτουργία και τον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό συνεργασίας μεταξύ των εν λόγω μέσων.
- (16) Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ για τα προγράμματα διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας θα πρέπει να συγκεντρώνεται σε περιορισμένο αριθμό ώστε να μεγιστοποιείται ο αντίκτυπος της πολιτικής για τη συνοχή σε ολόκληρη την Ένωση. Εντούτοις, η συγκέντρωση στο πλαίσιο του προγράμματος διαπεριφερειακής συνεργασίας όσον αφορά τους θεματικούς στόχους θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στον στόχο της κάθε πράξης και όχι σε περιορισμό του αριθμού των θεματικών στόχων, ώστε να αξιοποιείται κατά το δυνατόν η διαπεριφερειακή συνεργασία με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής για τη συνοχή σύμφωνα κυρίως με τους στόχους της επένδυσης στην ανάπτυξη και την απασχόληση καθώς και, κατά περίπτωση, της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Στην περίπτωση των προγραμμάτων διαπεριφερειακής συνεργασίας, η θεματική συγκέντρωση θα πρέπει να απορρέει από τον ειδικό σκοπό τους.
- (17) Για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στη στρατηγική για έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, το ΕΤΠΑ θα πρέπει, σύμφωνα με τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, να συνεισφέρει στους θεματικούς στόχους της ανάπτυξης μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση, την έρευνα και την καινοτομία, μεταξύ άλλων μέσω της προαγωγής της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων, ειδικότερα των ΜΜΕ, καθώς και μέσω της προώθησης της εγκατάστασης συστημάτων για τη διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα των ΤΠΕ: μέσω της προώθησης μιας πιο «πράσινης», ενεργειακά αποδοτικότερης και ανταγωνιστικότερης οικονομίας, μεταξύ άλλων με την προώθηση της βιώσιμης διασυνοριακής κινητικότητας: με την ενίσχυση των υψηλών ποσοστών απασχόλησης, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα την κοινωνική και εδαφική συνοχή, μεταξύ άλλων μέσω δραστηριοτήτων για την ενίσχυση του βιώσιμου τουρισμού, του πολιτισμού και της φυσικής κληρονομιάς ως μέρος μιας εδαφικής στρατηγικής με στόχο την επίτευξη της φιλικής προς την απασχόληση ανάπτυξης: και με την ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας. Ωστόσο, ο κατάλογος των επενδυτικών προτεραιοτήτων βάσει των διαφόρων θεματικών στόχων θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, παρέχοντας πρόσθετες προτεραιότητες επενδύσεων που επιτρέπουν, ιδίως, τη συνέχιση, στο πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας, της νομικής και διοικητικής συνεργασίας και της συνεργασίας μεταξύ πολιτών και θεσμών και της συνεργασίας στους τομείς της απασχόλησης, της κατάρτισης, της ενσωμάτωσης των κοινωτόνων και της κοινωνικής ένταξης σε μια διασυνοριακή προοπτική, και μέσω της ανάπτυξης και του συντονισμού μακροπεριφερειακών στρατηγικών και στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες στο πλαίσιο διακρατικής συνεργασίας. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να ορισθούν συγκεκριμένες ή πρόσθετες επενδυτικές προτεραιότητες για ορισμένα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας με σκοπό την αντανάκλαση των ειδικών τους δραστηριοτήτων.
- (18) Στο πλαίσιο του θεματικού στόχου της προώθησης της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική του σημασία, είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ότι στην περίπτωση του διασυνοριακού προγράμματος PEACE μεταξύ της Βορείου Ιρλανδίας και των μεθοριακών κομητιών της Ιρλανδίας για την υποστήριξη της ειρήνης και της συμφιλίωσης, το ΕΤΠΑ θα πρέπει επίσης να συμβάλλει στην προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής σταθερότητας στις οικείες περιοχές, ιδίως μέσα από δράσεις προώθησης της συνοχής μεταξύ των κοινοτήτων. Δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων του προαναφερθέντος διασυνοριακού προγράμματος, ορισμένοι κανόνες επιλογής δράσεων του παρόντος κανονισμού δεν θα πρέπει να ισχύουν για το εν λόγω διασυνοριακό πρόγραμμα.
- (19) Είναι ανάγκη να προσαρμοσθούν οι απαιτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο των προγραμμάτων συνεργασίας, βάσει του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, στις ιδιαίτερες ανάγκες τους αυτές. Οι εν λόγω απαιτήσεις, θα πρέπει συνεπώς να καλύπτουν τις πτυχές που είναι αναγκαίες για την αποτελεσματική εφαρμογή τους στο έδαφος των συμμετεχόντων κρατών μελών, όπως εκείνες που αφορούν τους φορείς που είναι αρμόδιοι για τους ελέγχους, τη διαδικασία για τη δημιουργία κοινής Γραμματείας και την κατανομή των υποχρεώσεων σε περίπτωση δημοσιονομικών διορθώσεων. Όταν κράτη μέλη και οι περιφέρειες συμμετέχουν σε μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες, τα εν λόγω προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να ορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι παρεμβάσεις μπορούν ενδεχομένως να συμβάλλουν σε αυτές τις στρατηγικές. Επιπλέον, λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας, το περιεχόμενο των εν λόγω προγραμμάτων συνεργασίας θα πρέπει να αναπροσαρμοσθεί, ιδίως όσον αφορά τον ορισμό του δικαιούχου ή των δικαιούχων, με βάση τα ισχύοντα προγράμματα INTERACT και ESPON.
- (20) Προκειμένου να ενισχυθεί ο συντονισμός της υποστήριξης προγραμμάτων συνεργασίας από το ΕΤΠΑ, τα οποία θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος κανονισμού και στα οποία συμμετέχουν οι εξόχως απόκεντρες περιοχές με πιθανή συμπληρωματική χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ), τον EMΓ, τον IPA II και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), τα κράτη μέλη και οι τρίτες χώρες ή τις υπερπόντιες χώρες ή τα εδάφη (εφεξής «εδάφη») που συμμετέχουν στα εν λόγω προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να θεσπίσουν μηχανισμούς συνεργασίας σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στα εν λόγω προγράμματα.
- (21) Ενδείκνυται η συμμετοχή τρίτων χωρών ή εδαφών που λαμβάνουν ήδη μέρος στην προπαρασκευαστική διαδικασία των προγραμμάτων συνεργασίας, όταν έχουν αποδεχθεί την πρόσκληση να συμμετάσχουν σε τέτοια προγράμματα. Για τη συμμετοχή αυτή, θα πρέπει να προβλέπονται ειδικές διαδικασίες στον παρόντα κανονισμό. Κατά παρέκκλιση από τη συνήθη διαδικασία, όταν στα προγράμματα συνεργασίας συμμετέχουν εξόχως απόκεντρες περιοχές και τρίτες χώρες ή εδάφη, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη διαβουλευούνται με τις αντίστοιχες τρίτες χώρες ή εδάφη πριν να υποβάλλουν τα προγράμματα στην Επιτροπή. Προκειμένου να είναι πιο αποτελεσματική και ουσιαστική η συμμετοχή των τρίτων χωρών ή εδαφών στα προγράμματα συνεργασίας, οι συμφωνίες ως προς το περιεχόμενο των προγραμμάτων συνεργασίας και η πιθανή συμβολή των τρίτων χωρών ή εδαφών θα πρέπει

επίσης να εκφράζονται στα επισήμως εγκεκριμένα πρακτικά των συναντήσεων διαβούλευσης με τις τρίτες χώρες ή εδάφη ή των συζητήσεων μεταξύ των οργανισμών περιφερειακής συνεργασίας. Λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της κοινής διαχείρισης και της απλούστευσης, η διαδικασία έγκρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων θα πρέπει να διαρθρώνεται έτσι ώστε η Επιτροπή να εγκρίνει μόνο τα βασικά στοιχεία των προγραμμάτων συνεργασίας, ενώ τα λοιπά στοιχεία θα πρέπει να εγκρίνονται από το συμμετέχον κράτος μέλος ή τα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Χάριν της ασφάλειας του δικαίου και της διαφάνειας, είναι αναγκαίο να εξασφαλισθεί ότι, όταν η διαχειριστική αρχή συμμετέχοντος κράτους μέλους ή κρατών μελών τροποποιήσει στοιχεία προγράμματος συνεργασίας που δεν υπόκεινται σε έγκριση της Επιτροπής, τότε η διαχειριστική αρχή του εν λόγω προγράμματος θα πρέπει να κοινοποιεί αυτή την τροποποιητική απόφαση στην Επιτροπή εντός ενός μηνός από την ημερομηνία της σχετικής τροποποιητικής απόφασης.

- (22) Συμφώνως προς τη στρατηγική της Ένωσης για μια έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία θα πρέπει να παρέχουν μια πιο ολοκληρωμένη και εμπειστατωμένη προσέγγιση της αντιμετώπισης των τοπικών προβλημάτων. Για να ενισχυθεί αυτή η προσέγγιση, η υποστήριξη από το ΕΤΠΑ στις παραμεθόριες περιοχές θα πρέπει να συντονίζεται με την υποστήριξη από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ και θα πρέπει, κατά περίπτωση, να εμπλέκονται οι ευρωπαϊκοί όμιλοι εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ), οι οποίοι θεσπίζονται με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1302/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁾, όπου η τοπική ανάπτυξη αποτελεί ένα από τους στόχους τους.
- (23) Με βάση την εμπειρία από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, οι όροι για την επιλογή των πράξεων θα πρέπει να αποσαφηνισθούν και να ενισχυθούν, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η επιλογή μόνο πράγματι κοινών πράξεων. Λόγω του ειδικού περιεχομένου και των ιδιαιτεροτήτων των προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ των εξόχως απόκεντρων περιούχων και τρίτων χωρών ή εδαφών, θα πρέπει να θεσπισθούν και να προσαρμοσθούν ελαφρύτεροι όροι συνεργασίας όσον αφορά την επεξεργασία των πράξεων στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων. Η έννοια των μόνον δικαιούχων θα πρέπει να ορισθεί και οι δικαιούχοι αυτοί θα πρέπει να δικαιούνται να εκτελούν οι ίδιοι πράξεις συνεργασίας.
- (24) Θα πρέπει να καθορισθούν οι αρμοδιότητες των κύριων δικαιούχων, οι οποίοι έχουν τη συνολική ευθύνη για την εκτέλεση μιας πράξης.
- (25) Οι απαιτήσεις για τις εκθέσεις εφαρμογής θα πρέπει να προσαρμοσθούν στο πλαίσιο συνεργασίας και να
- αντικατοπτρίζουν τον κύκλο εφαρμογής του προγράμματος. Για λόγους χρηστής διαχείρισης, θα πρέπει να είναι δυνατόν να πραγματοποιείται γραπτώς ετήσια επανεξέταση.
- (26) Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303 /2013, η διαχειριστική αρχή θα πρέπει να διασφαλίσει ότι διεξάγεται αξιολόγηση των προγραμμάτων συνεργασίας βάσει του προγράμματος αξιολόγησης και ότι περιλαμβάνει εκτιμήσεις για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και του αντικτύπου των εν λόγω προγραμμάτων. Τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, θα πρέπει να αξιολογείται κατά πόσον η παρασχεθείσα στήριξη συνέβαλε στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος. Οι εν λόγω αξιολογήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τυχόν προτεινόμενες τροποποιήσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού.
- (27) Θα πρέπει να καθορισθεί κοινό σύνολο δεικτών εκροών σε παράρτημα του παρόντος κανονισμού, προκειμένου να διευκολυνθεί η αξιολόγηση της προόδου της εφαρμογής ενός προγράμματος, προσαρμοσμένων στον ιδιαίτερο χαρακτήρα των προγραμμάτων συνεργασίας, πριν το κράτος μέλος να καταρτίσει τα προγράμματα συνεργασίας του. Οι εν λόγω δείκτες θα πρέπει να συμπληρώνονται από ειδικούς δείκτες αποτελεσμάτων για κάθε συγκεκριμένο πρόγραμμα και, όπου απαιτείται, από ειδικούς, ανά πρόγραμμα, δείκτες εκροών.
- (28) Λόγω της συμμετοχής περισσότερων από ένα κρατών μελών και, ως εκ τούτου, του υψηλότερου διοικητικού κόστους, ιδίως όσον αφορά τους ελέγχους και τη μετάφραση, το ανώτατο όριο των δαπανών για τεχνική βοήθεια θα πρέπει να είναι υψηλότερο από ό,τι στην περίπτωση του στόχου της επένδυσης στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Προκειμένου να αντισταθμισθεί αυτό το υψηλότερο διοικητικό κόστος, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνονται, όπου είναι δυνατόν, να μειώνουν τον διοικητικό φόρτο όσον αφορά την υλοποίηση κοινών σχεδίων. Επιπλέον, τα προγράμματα συνεργασίας με περιορισμένη υποστήριξη από το ΕΤΠΑ θα πρέπει να λαμβάνουν ένα ελάχιστο ποσό για τεχνική υποστήριξη, το οποίο θα μπορούσε να υπερβαίνει το 6 %, ώστε να εξασφαλισθεί επαρκής χρηματοδότηση για δραστηριότητες αποτελεσματικής τεχνικής βοήθειας.
- (29) Λόγω της συμμετοχής περισσότερων από ένα κρατών μελών, ο γενικός κανόνας που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, σύμφωνα με τον οποίο κάθε κράτος μέλος πρέπει να θεσπίζει τους δικούς του κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών, δεν είναι κατάλληλος για τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Με βάση την εμπειρία από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, θα πρέπει να θεσπισθεί μια σαφής ιεραρχία κανόνων επιλεξιμότητας δαπανών, με έντονο προσανατολισμό στους κοινούς κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών που ορίζονται σε επίπεδο Ένωσης, προκειμένου να αποφεύγονται ενδεχόμενες αντιφάσεις και ανακολουθίες μεταξύ των διαφορετικών κανονισμών και μεταξύ των κανονισμών και των εθνικών κανόνων. Ειδικότερα, η Επιτροπή θα πρέπει, με βάση την εμπειρία από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, να θεσπίσει κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τις κατηγορίες κόστους που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1302/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1082/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για τον ευρωπαϊκό όμιλο εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ) σε ότι αφορά την διευκρίνιση, απλοποίηση και βελτίωση της ίδρυσης και λειτουργίας των ομίλων αυτών, (Βλέπε σελίδα 303 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

- (30) Λόγω της συχνής συμμετοχής προσωπικού από περισσότερα από ένα κράτη μέλη στην υλοποίηση των πράξεων, και δεδομένου του αριθμού πράξεων για τις οποίες οι δαπάνες προσωπικού αποτελούν σημαντικό στοιχείο, ένα κατ' αποκοπή ποσό για τις δαπάνες προσωπικού θα πρέπει να εφαρμόζεται βασισμένο στις υπόλοιπες άμεσες δαπάνες των πράξεων συνεργασίας, αποφεύγοντας έτσι τον ατομικό καταλογισμό για τη διαχείριση αυτών των πράξεων.
- (31) Θα πρέπει να απλουστευθούν οι κανόνες περί ευελιξίας όσον αφορά τη γεωγραφική εκτέλεση των πράξεων εκτός της περιοχής του προγράμματος. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να υποστηριχθεί και να διευκολυνθεί, μέσω ειδικών ρυθμίσεων, η αποτελεσματική διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία με τις γεινιάζουσες με την Ένωση τρίτες χώρες ή εδάφη, όταν αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική υποστήριξη της ανάπτυξης των περιφερειών των κρατών μελών. Συνεπώς, ενδείκνυται να επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση και υπό ορισμένους όρους, η υποστήριξη από το ΕΤΠΑ πράξεων που εκτελούνται για μέρος του προγράμματος που εκτελείται στο έδαφος των γεινιάζουσών τρίτων χωρών, όταν αυτές οι πράξεις ωφελούν περιφέρειες της Ένωσης.
- (32) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να αναθέσουν τα καθήκοντα της διαχειριστικής αρχής σε έναν ΕΟΕΣ ή να αναθέσουν σε έναν τέτοιο όμιλο την αρμοδιότητα της διαχείρισης μέρους ενός προγράμματος συνεργασίας που αφορά το έδαφος που καλύπτει ο εν λόγω ΕΟΕΣ.
- (33) Η διαχειριστική αρχή θα πρέπει να συγκροτήσει κοινή Γραμματεία η οποία, μεταξύ άλλων, θα παρέχει πληροφορίες σε όσους υποβάλλουν αίτηση για υποστήριξη, θα διαχειρίζεται τις αιτήσεις έργων και θα επικουρεί τους δικαιούχους στην εκτέλεση των πράξεών τους.
- (34) Οι διαχειριστικές αρχές θα πρέπει να είναι υπεύθυνες για τα καθήκοντα που ορίζονται στο άρθρο 114 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, συμπεριλαμβανομένων των διαχειριστικών επαληθεύσεων για την εξασφάλιση ομοιόμορφων προτύπων σε ολόκληρη την περιοχή του εκάστοτε προγράμματος. Ωστόσο, όταν ορίζεται ως διαχειριστική αρχή ένας ΕΟΕΣ, οι εν λόγω επαληθεύσεις θα πρέπει να διενεργούνται από τη διαχειριστική αρχή ή υπό την ευθύνη της τουλάχιστον για τα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες μέλη ή εδάφη όταν υπάρχουν μέλη από αυτά που συμμετέχουν στον ΕΟΕΣ, ενώ οι έλεγχοι θα πρέπει να διενεργούνται από ελεγκτές μόνο στα υπόλοιπα κράτη μέλη και τρίτες χώρες ή εδάφη. Ακόμη και όταν δεν ορίζεται ένας ΕΟΕΣ, η διαχειριστική αρχή θα πρέπει να εξουσιοδοτείται από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη να διενεργεί επαληθεύσεις σε ολόκληρη την περιοχή του προγράμματος.
- (35) Οι αρχές πιστοποίησης θα πρέπει να είναι υπεύθυνες για τα καθήκοντα της αρχής πιστοποίησης, που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303 /2013. Το κράτος μέλος θα πρέπει να μπορεί να αναθέτει στη διαχειριστική αρχή επίσης την εκτέλεση των καθηκόντων της αρχής πιστοποίησης.
- (36) Μια και μόνη ελεγκτική αρχή θα πρέπει να είναι αρμόδια για την εκτέλεση των καθηκόντων που αντιστοιχούν σε μία αρχή ελέγχου, όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, έτσι ώστε να εξασφαλίζονται ομοιόμορφα πρότυπα σε ολόκληρη την περιοχή του προγράμματος. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, μια ομάδα ελεγκτών θα πρέπει να μπορεί να επικουρεί την ελεγκτική αρχή του προγράμματος.
- (37) Για την καλύτερη οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της πολιτικής της για τη συνοχή, θα πρέπει να επιτρέπεται η συμμετοχή τρίτων χωρών σε διακρατικά και διαπεριφερειακά προγράμματα συνεργασίας με τη συμβολή πόρων των ΜΠΒ ΙΙ και ΕΜΓ. Εντούτοις, οι πράξεις που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο τέτοιων προγραμμάτων θα πρέπει να εξακολουθούν να επιδιώκουν τους στόχους της πολιτικής για τη συνοχή, ακόμη και όταν εκτελούνται, μερικώς ή εξ ολοκλήρου, εκτός του εδάφους της Ένωσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η συμβολή στους στόχους της εξωτερικής δράσης της Ένωσης έχει δευτερεύοντα ρόλο, καθώς το κέντρο βάρους των προγραμμάτων συνεργασίας θα πρέπει να καθορίζεται από τους θεματικούς στόχους και τις επενδυτικές προτεραιότητες της πολιτικής για τη συνοχή. Προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική συμμετοχή τρίτων χωρών σε προγράμματα συνεργασίας, η διαχείριση των οποίων υπόκειται στην αρχή της κοινής διαχείρισης, οι όροι εφαρμογής των προγραμμάτων θα πρέπει να ορίζονται στα ίδια τα προγράμματα συνεργασίας και, όπου απαιτείται, στις χρηματοδοτικές συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ της Επιτροπής, των κυβερνήσεων έκαστης τρίτης χώρας και του κράτους μέλους που φιλοξενεί τη διαχειριστική αρχή του σχετικού προγράμματος συνεργασίας. Οι όροι εφαρμογής ενός προγράμματος θα πρέπει να συνάδουν με το ισχύον ενωσιακό δίκαιο και, κατά περίπτωση, με εκείνες τις διατάξεις του εθνικού δικαίου των συμμετεχόντων κρατών μελών που άπτονται της εφαρμογής του.
- (38) Θα πρέπει να θεσπισθεί μια σαφής αλυσίδα οικονομικών ευθυνών όσον αφορά την ανάκτηση σε περίπτωση παρατυπιών, από τους δικαιούχους στον κύριο δικαιούχο, στη διαχειριστική αρχή και στην Επιτροπή. Θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη για την ευθύνη των κρατών μελών σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή παρόμοια ανάκτηση.
- (39) Με βάση την εμπειρία από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, θα πρέπει να προβλεφθεί σαφής εξαίρεση για τη μετατροπή των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν σε νόμισμα διαφορετικό από το ευρώ, με την εφαρμογή της μηνιαίας τιμής μετατροπής σε ημερομηνία κατά το δυνατόν πλησιέστερη στη χρονική στιγμή πραγματοποίησης της εκάστοτε δαπάνης ή στον μήνα κατά τον οποίο η δαπάνη υποβλήθηκε προς έλεγχο ή στον μήνα κατά τον οποίο η δαπάνη κοινοποιήθηκε στον βασικό δικαιούχο. Τα σχέδια χρηματοδότησης, οι εκθέσεις και οι λογαριασμοί σχετικά με κοινές πράξεις συνεργασίας θα πρέπει να υποβάλλονται μόνο σε ευρώ στην κοινή Γραμματεία, στις αρχές που είναι αρμόδιες για τα προγράμματα και στην επιτροπή παρακολούθησης. Θα πρέπει να επαληθεύεται η ορθότητα της μετατροπής.

(40) Για να θεσπιστούν ειδικοί κανόνες για την τροποποίηση των κοινών δεικτών εκροών και την επιλεξιμότητα των δαπανών θα πρέπει να ανατεθεί στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 290 ΣΛΕΕ τροποποιώντας τον κατάλογο των κοινών δεικτών εκροών που απαριθμούνται στο παράρτημα του παρόντος κανονισμού και σχετικά με τους ειδικούς κανόνες σχετικά με την επιλεξιμότητα των δαπανών για τα προγράμματα συνεργασίας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διεξάγει η Επιτροπή τις κατάλληλες διαβουλεύσεις, και σε επίπεδο εμπειρογνομόνων, κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες της. Η Επιτροπή, κατά την προετοιμασία και τη σύνταξη κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, θα πρέπει να εξασφαλίζει την κατά τον δέοντα τρόπο ταυτόχρονη και έγκαιρη διαβίβαση των συναφών εγγράφων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

(41) Για να εξασφαλισθούν ομοιόμορφοι όροι εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, θα πρέπει να ανατεθούν στην Επιτροπή εκτελεστικές αρμοδιότητες όσον αφορά τους καταλόγους των διασυνοριακών περιοχών και των διακρατικών περιοχών, τους καταλόγους όλων των προγραμμάτων συνεργασίας, του συνολικού ποσού της στήριξης από το ΕΤΠΑ για κάθε πρόγραμμα συνεργασίας, την ονοματολογία σχετικά με τις κατηγορίες παρέμβασης και τα υποδείγματα για τα προγράμματα συνεργασίας και τις εκθέσεις εφαρμογής. Οι εξουσίες αυτές θα πρέπει να ασκούνται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 182/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁾.

(42) Θα πρέπει να ανατεθούν εκτελεστικές εξουσίες στην Επιτροπή προκειμένου να θεσπίζει αποφάσεις για την έγκριση στοιχείων των προγραμμάτων συνεργασίας και των τυχόν συνακόλουθων τροποποιήσεων αυτών των στοιχείων.

(43) Ο παρών κανονισμός δεν θα πρέπει να επηρεάζει ούτε τη συνέχιση ούτε την τροποποίηση της συνδρομής την οποία έχει εγκρίνει η Επιτροπή βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²⁾ ή κάθε άλλης νομοθετικής πράξης που διέπει τη συνδρομή αυτή την 31η Δεκεμβρίου 2013. Ο εν λόγω κανονισμός ή άλλη τέτοια εφαρμοστέα νομοθεσία, θα πρέπει να συνεχίσει κατά συνέπεια να εφαρμόζεται μετά την 31η Δεκεμβρίου 2013 για τη συνδρομή αυτή ή τα σχετικά έργα έως την ολοκλήρωσή τους. Ως εκ τούτου, οι αιτήσεις συνδρομής που έχουν υποβληθεί ή εγκριθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 θα πρέπει να παραμείνουν έγκυρες.

(44) Δεδομένου ότι ο στόχος του παρόντος κανονισμού, δηλαδή η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής

συνοχής μέσω της άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων στην Ένωση, δεν μπορούν να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη, μπορεί όμως, λόγω της έκτασης των δυσαναλογιών στα επίπεδα ανάπτυξης των διάφορων περιφερειών, της βραδείας προόδου των πλέον μειονεκτικών περιοχών και των περιορισμένων οικονομικών πόρων των κρατών μελών και των περιφερειών, να επιτευχθεί καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο, η Ένωση μπορεί να θεσπίζει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, ως ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως διατυπώνεται στο εν λόγω άρθρο, ο παρών κανονισμός δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του στόχου αυτού.

(45) Προκειμένου να καταστεί δυνατή η άμεση εφαρμογή των προβλεπόμενων στον παρόντα κανονισμό μέτρων, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να αρχίσει να ισχύει την επόμενη ημέρα της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

ΕΞΕΛΩΣΑΝ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών κανονισμός καθορίζει το πεδίο εφαρμογής του ΕΤΠΑ όσον αφορά τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας και θεσπίζει ειδικές διατάξεις σχετικά με τον εν λόγω στόχο.

2. Ο παρών κανονισμός καθορίζει, για τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, τους στόχους προτεραιότητας και την οργάνωση του ΕΤΠΑ, τα κριτήρια για να είναι τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες επιλέξιμα για υποστήριξη από το ΕΤΠΑ, τους χρηματοδοτικούς πόρους που είναι διαθέσιμοι για υποστήριξη από το ΕΤΠΑ, καθώς και τα κριτήρια για τη διάθεσή τους.

Θεσπίζει επίσης τις διατάξεις που είναι αναγκαίες για να εξασφαλιστούν η αποτελεσματική εφαρμογή, η παρακολούθηση, η δημοσιονομική διαχείριση και ο έλεγχος των επιχειρησιακών προγραμμάτων στο πλαίσιο του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας («προγράμματα συνεργασίας»), μεταξύ άλλων και όταν στα εν λόγω προγράμματα συνεργασίας συμμετέχουν τρίτες χώρες.

3. Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και το κεφάλαιο I του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 εφαρμόζονται στον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας και στα προγράμματα συνεργασίας που καταρτίζονται βάσει αυτού, εκτός αν υπάρχει ρητή σχετική πρόβλεψη στο παρόντα κανονισμό ή αν οι διατάξεις αυτές μπορούν να εφαρμοστούν μόνο στον στόχο για επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 182/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για τη θέσπιση κανόνων και γενικών αρχών σχετικά με τους τρόπους ελέγχου από τα κράτη μέλη της άσκησης εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από την Επιτροπή (ΕΕ L 55 της 28.2.2011, σ. 13).

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1783/1999 (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σ. 1).

Άρθρο 2

Συνιστώσες του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

Στο πλαίσιο του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, το ΕΤΠΑ υποστηρίζει τις ακόλουθες συνιστώσες:

- (1) τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ όμορων περιοχών, με σκοπό την προώθηση της ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης μεταξύ γειτονικών χερσαίων και θαλάσσιων παραμεθόριων περιοχών από δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή μεταξύ γειτονικών παραμεθόριων περιοχών από τουλάχιστον ένα κράτος μέλος και μία τρίτη χώρα σε εξωτερικά σύνορα της Ένωσης διαφορετικά από εκείνα που καλύπτονται από προγράμματα στο πλαίσιο των εξωτερικών χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης·
- (2) τη διακρατική συνεργασία σε ευρύτερα διακρατικά εδάφη, στην οποία συμμετέχουν εθνικοί, περιφερειακοί και τοπικοί εταίροι, και η οποία επίσης καλύπτει τη θαλάσσια διασυνοριακή συνεργασία σε περιπτώσεις που δεν καλύπτεται από τη διασυνοριακή συνεργασία, με σκοπό την επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού εδαφικής ολοκλήρωσης των εν λόγω εδαφών·
- (3) τη διαπεριφερειακή συνεργασία, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής για τη συνοχή, προωθώντας:
  - α) την ανταλλαγή εμπειριών με επίκεντρο τους θεματικούς στόχους μεταξύ εταίρων σε ολόκληρη την Ένωση, καθώς και σε σχέση με την ανάπτυξη των περιφερειών που αναφέρονται στο άρθρο 174 ΣΛΕΕ όσον αφορά τον εντοπισμό και τη διάδοση ορθών πρακτικών, με σκοπό τη μεταφορά τους κυρίως στα επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο του στόχου των επενδύσεων στην ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς επίσης και στα προγράμματα συνεργασίας, όπου απαιτείται·
  - β) την ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά τον εντοπισμό, τη μεταφορά και τη διάδοση ορθών πρακτικών για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των δεσμών μεταξύ αστικού και αγροτικού περιβάλλοντος·
  - γ) την ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά τον εντοπισμό, τη μεταφορά και τη διάδοση ορθών πρακτικών και καινοτόμων προσεγγίσεων σε σχέση με την υλοποίηση προγραμμάτων και ενεργειών εδαφικής συνεργασίας καθώς και με τη χρήση των ΕΟΕΣ·
  - δ) την ανάλυση των τάσεων ανάπτυξης σε σχέση με τους στόχους της εδαφικής συνοχής, συμπεριλαμβανομένων των εδαφικών πτυχών της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, και της αρμονικής ανάπτυξης του εδάφους της Ένωσης μέσω μελετών, συλλογής στοιχείων και άλλων μέτρων.

Άρθρο 3

Γεωγραφική κάλυψη

1. Για τη διασυνοριακή συνεργασία, οι περιοχές που θα υποστηριχθούν είναι οι περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 της Ένωσης μαζί με όλα τα εσωτερικά και εξωτερικά χερσαία σύνορα που είναι διαφορετικά από εκείνα τα οποία καλύπτονται από προγράμματα βάσει των εξωτερικών χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης και όλες οι

περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 της Ένωσης κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων που χωρίζονται το πολύ από 150 χιλιόμετρα, με την επιφύλαξη των δυνατικών προσαρμογών που χρειάζονται για να εξασφαλιστούν η συνεκτικότητα και η συνέχεια των περιοχών του προγράμματος συνεργασίας οι οποίες καθορίστηκαν για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013.

Η Επιτροπή εκδίδει απόφαση, μέσω εκτελεστικών πράξεων, για τον ορισμό του καταλόγου των διασυνοριακών περιοχών που θα υποστηριχθούν, καταναμημένων κατά πρόγραμμα συνεργασίας. Οι εκτελεστικές αυτές πράξεις θεσπίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία της συμβουλευτικής επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 150 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013/.

Στον κατάλογο αυτόν καθορίζονται επίσης οι περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 της Ένωσης που λαμβάνονται υπόψη για τη διάθεση της συνδρομής από το ΕΤΠΑ στη διασυνοριακή συνεργασία σε όλα τα εσωτερικά σύνορα και στα εξωτερικά σύνορα που καλύπτονται από εξωτερικά χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης, όπως το ΕΜΓ, κατ' εφαρμογή της νομικής πράξης ΕΜΓ, και το IPA II, κατ' εφαρμογή της νομικής πράξης IPA II.

Όταν υποβάλλουν σχέδια προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας, σε δόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις και προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή των διασυνοριακών περιοχών, τα κράτη μέλη μπορούν να ζητούν να προστίθενται, σε δεδομένη περιοχή διασυνοριακής συνεργασίας, περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 άλλες από εκείνες που απαριθμούνται στην απόφαση που αναφέρεται στο δεύτερο εδάφιο.

Κατόπιν αιτήματος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή των ενδιαφερόμενων κρατών μελών, προκειμένου να διευκολυνθεί η διασυνοριακή συνεργασία στα θαλάσσια σύνορα των εξόχως απόκεντρων περιοχών και με την επιφύλαξη των διατάξεων του πρώτου εδαφίου, η Επιτροπή μπορεί να συμπεριλαμβάνει, στην απόφαση που αναφέρεται στο δεύτερο εδάφιο, περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 στις εξόχως απόκεντρες περιοχές κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων σε απόσταση μεγαλύτερη των 150 χιλιομέτρων ως διασυνοριακές περιοχές, οι οποίες μπορούν ενδεχομένως να λάβουν στήριξη από τα αντίστοιχα κονδύλια των εν λόγω κρατών μελών.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 20 παράγραφοι 2 και 3, τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας μπορούν να καλύπτουν περιοχές της Νορβηγίας και της Ελβετίας και καλύπτουν επίσης το Λιχτενστάιν, την Ανδόρα, το Μονακό και τον Άγιο Μαρίνο καθώς και τρίτες χώρες ή εδάφη γειτονικά εξόχως απόκεντρων περιοχών. Οι εν λόγω περιοχές είναι ισοδύναμες των περιφερειών NUTS επιπέδου 3.

3. Για τη διακρατική συνεργασία, η Επιτροπή εκδίδει απόφαση, μέσω εκτελεστικών πράξεων, καθορίζοντας τον κατάλογο των προς υποστήριξη διακρατικών περιοχών, καταναμημένων κατά πρόγραμμα συνεργασίας και καλύπτοντας τις περιφέρειες NUTS επιπέδου 2, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη συνέχεια της εν λόγω συνεργασίας στις ευρύτερες συνεκτικές περιοχές με βάση τα προηγούμενα προγράμματα, με εκτελεστικές πράξεις, λαμβάνοντας υπόψη, οσάκις ενδείκνυται, τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες, όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο. Οι εν λόγω εκτελεστικές πράξεις εγκρίνονται σύμφωνα με τη διαδικασία της συμβουλευτικής επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 150 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Όταν υποβάλλουν σχέδια προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να ζητούν να προστίθενται σε δεδομένη περιοχή διακρατικής συνεργασίας πρόσθετες περιφέρειες NUTS επιπέδου 2 όμορες με εκείνες που απαριθμούνται στην απόφαση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο. Τα κράτη μέλη αιτιολογούν το αίτημά τους.

4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 20 παράγραφοι 2 και 3, τα προγράμματα διακρατικής συνεργασίας μπορούν να καλύπτουν περιοχές και των ακόλουθων τρίτων χωρών ή εδαφών:

α) τρίτες χώρες ή εδάφη που απαριθμούνται ή αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, και

β) Φερόες Νήσοι και Γροιλανδία.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 20 παράγραφοι 2 και 3, τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας μπορούν επίσης να καλύπτουν περιοχές τρίτων χωρών οι οποίες καλύπτονται από τα εξωτερικά χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης, όπως το ΕΜΓ, κατ' εφαρμογή της νομικής πράξης ΕΜΓ, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών περιοχών της Ρωσικής Ομοσπονδίας, και το ΜΠΒ ΙΙ, κατ' εφαρμογή της νομικής πράξης ΜΠΒ ΙΙ. Οι ετήσιες πιστώσεις που αντιστοιχούν στην υποστήριξη των εν λόγω προγραμμάτων από το ΕΜΓ και το ΜΠΒ ΙΙ διατίθενται με την προϋπόθεση ότι τα προγράμματα καλύπτουν επαρκώς τους σχετικούς στόχους εξωτερικής συνεργασίας.

Οι λόγω περιοχές είναι ισοδύναμες των περιφερειών NUTS επιπέδου 2.

5. Για την διαπεριφερειακή συνεργασία, η υποστήριξη από το ΕΤΠΑ καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 20 παράγραφοι 2 και 3, τα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας μπορούν να καλύπτουν το σύνολο ή μέρος του εδάφους των τρίτων χωρών ή εδαφών που αναφέρονται στην παράγραφο 4 πρώτο εδάφιο στοιχεία α) και β) του παρόντος άρθρου.

6. Για λόγους πληροφόρησης, οι περιοχές και οι τρίτες χώρες ή τα εδάφη που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 4 απαριθμούνται τους καταλόγους που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 3.

7. Για να αυξηθεί η αποδοτικότητα της υλοποίησης των προγραμμάτων, οι εξόχως απόκεντρες περιοχές μπορούν, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, να συνδυάσουν σε ένα μοναδικό πρόγραμμα εδαφικής συνεργασίας τα ποσά που διατίθενται από το ΕΤΠΑ για τη διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της επιπλέον συνδρομής σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2, τηρώντας παράλληλα τους ισχύοντες κανόνες για κάθε μία από τις εν λόγω συνδρομές.

Άρθρο 4

Πόροι για τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

1. Οι πόροι για τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας ανέρχονται στο 2,75 % των συνολικών διαθέσιμων πόρων για δημοσιονομικές αναλήψεις υποχρεώσεων από το ΕΤΠΑ, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής για την περίοδο 2014 έως 2020 του προγράμματος και παρατίθενται

στο άρθρο 91 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (δηλ. συνολικά 8 948 259 330 EUR) και κατανέμονται ως εξής:

α) 74,05 % (δηλ. συνολικά 6 626 631 760 EUR) για τη διασυνοριακή συνεργασία:

β) 20,36 % (δηλ. συνολικά 1 821 627 570 EUR) για τη διακρατική συνεργασία:

γ) 5,59 % (δηλ. συνολικά 500 000 000 EUR) για τη διαπεριφερειακή συνεργασία.

2. Για τα προγράμματα στο πλαίσιο του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, οι εξόχως απόκεντρες περιοχές λαμβάνουν όχι λιγότερο από το 150 % της συνεισφοράς του ΕΤΠΑ που έλαβαν κατά την περίοδο 2007-2013 για τα προγράμματα συνεργασίας. Επιπλέον, το ποσό των 50 000 000 EUR από τη συνδρομή που αφορά τη διαπεριφερειακή συνεργασία διατίθεται για τη συνεργασία των εξόχως απόκεντρων περιοχών. Όσον αφορά τη θεματική συγκέντρωση, το άρθρο 6 παράγραφος 1 εφαρμόζεται στην πρόσθετη αυτή συνδρομή.

3. Η Επιτροπή ανακοινώνει σε κάθε κράτος μέλος το μερίδιο που του αναλογεί από τα συνολικά ποσά για διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία σύμφωνα με την παράγραφο 1 στοιχεία α) και β), κατανεμημένο ανά έτος. Ο πληθυσμός στις περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο και στο άρθρο 3 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο, χρησιμοποιείται ως το κριτήριο για την ετήσια κατανομή ανά κράτος μέλος.

Με βάση τα ποσά που ανακοινώνονται κατά το πρώτο εδάφιο, κάθε κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή για το εάν και πώς χρησιμοποίησε τη δυνατότητα μεταφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 5 και την κατανομή των κεφαλαίων που προέκυψε μεταξύ των διασυνοριακών και διακρατικών προγραμμάτων στα οποία το κράτος μέλος συμμετέχει. Η Επιτροπή, με βάση τις πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη, εκδίδει, μέσω εκτελεστικών πράξεων, απόφαση που περιλαμβάνει κατάλογο όλων των προγραμμάτων συνεργασίας και αναφέρει το πλήρες ποσό της συνολικής στήριξης κάθε προγράμματος από το ΕΤΠΑ. Οι εν λόγω εκτελεστικές πράξεις εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία συμβουλευτικής επιτροπής στην οποία παραπέμπει το άρθρο 150 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303 /2013.

4. Η συνεισφορά από το ΕΤΠΑ στα διασυνοριακά προγράμματα και στα προγράμματα για τις θαλάσσιες λεκάνες βάσει του ΕΜΓ, καθώς και στα διασυνοριακά προγράμματα βάσει του ΜΠΒ ΙΙ, καθορίζεται από την Επιτροπή και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Η συνεισφορά του ΕΤΠΑ που καθορίζεται για κάθε κράτος μέλος δεν ανακατανέμεται στη συνέχεια μεταξύ των σχετικών κρατών μελών.

5. Η υποστήριξη από το ΕΤΠΑ για κάθε διασυνοριακό πρόγραμμα και πρόγραμμα για τις θαλάσσιες λεκάνες βάσει του ΕΜΓ και τα διασυνοριακά προγράμματα βάσει του ΙΡΑ ΙΙ παρέχεται υπό τον όρο ότι παρέχονται από το ΕΜΓ και το ΜΠΒ ΙΙ τουλάχιστον ισοδύναμα ποσά. Η ισοδυναμία αυτή υπόκειται σε ανώτατο όριο το οποίο καθορίζεται στη νομική πράξη ΕΜΓ ή τη νομική πράξη ΜΠΒ.

6. Οι ετήσιες πιστώσεις που αντιστοιχούν στην υποστήριξη από το ΕΤΠΑ για τα διασυνοριακά προγράμματα, και τα προγράμματα για τις θαλάσσιες λεκάνες βάσει του ΕΜΓ και τα διασυνοριακά προγράμματα βάσει του ΜΠΒ II εγγράφονται στις σχετικές γραμμές του προϋπολογισμού των εν λόγω μέσων για το οικονομικό έτος 2014.

7. Το 2015 και το 2016 η ετήσια συνδρομή από το ΕΤΠΑ για προγράμματα μέσω του ΕΜΓ και του ΜΠΒ II για τα οποία δεν έχει υποβληθεί πρόγραμμα στην Επιτροπή έως τις 30 Ιουνίου στο πλαίσιο των διασυνοριακών προγραμμάτων και των προγραμμάτων για τις θαλάσσιες λεκάνες βάσει του ΕΜΓ και για τα διασυνοριακά προγράμματα βάσει του IPA II, και η οποία δεν έχει ανακαταμεμηθεί σε άλλο πρόγραμμα που υποβάλλεται στο πλαίσιο της ίδιας κατηγορίας προγραμμάτων εξωτερικής συνεργασίας, διατίθεται στα εσωτερικά προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας, βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο α), στα οποία συμμετέχουν το οικείο κράτος μέλος ή κράτη μέλη.

Αν έως τις 30 Ιουνίου 2017 υπάρχουν ακόμη προγράμματα στο πλαίσιο των διασυνοριακών προγραμμάτων και των προγραμμάτων για τις θαλάσσιες λεκάνες βάσει του ΕΜΓ και του διασυνοριακά προγράμματα βάσει ΜΠΒ II που δεν έχουν υποβληθεί στην Επιτροπή, το σύνολο της συνεισφοράς από το ΕΤΠΑ που αναφέρεται στην παράγραφο 4 για τα εν λόγω προγράμματα για τα υπόλοιπα έτη έως το 2020, η οποία δεν έχει ανακαταμεμηθεί σε άλλο εγκριθέν πρόγραμμα στο πλαίσιο της ίδιας κατηγορίας προγραμμάτων εξωτερικής συνεργασίας, διατίθεται στα εσωτερικά προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας, βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο α), στα οποία συμμετέχουν το οικείο κράτος μέλος ή κράτη μέλη κράτη μέλη.

8. Τα διασυνοριακά προγράμματα και τα προγράμματα για τις θαλάσσιες λεκάνες που αναφέρονται στην παράγραφο 4 και τα οποία έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή διακόπτονται, ή η κατανομή του προγράμματος μειώνεται, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και διαδικασίες, ιδίως αν:

- α) ουδεμία από τις χώρες-εταίρους που καλύπτονται από το πρόγραμμα έχει υπογράψει τη σχετική συμφωνία χρηματοδότησης εντός της προθεσμίας που καθορίζεται σύμφωνα με τη νομική πράξη ENI ή στη νομική πράξη ΜΠΒ II ή
- β) το πρόγραμμα δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, όπως σχεδιάστηκε λόγω προβλημάτων που ανακύπτουν στις σχέσεις μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, η συνδρομή από το ΕΤΠΑ που αναφέρεται στην παράγραφο 4 η οποία αντιστοιχεί στις ετήσιες δόσεις που δεν έχουν ακόμη καταβληθεί, ή στις ετήσιες δόσεις που έχουν καταβληθεί και αποδεδειχθεί πλήρως ή μερικώς στη διάρκεια του ίδιου οικονομικού έτους, οι οποίες δεν έχουν ανακαταμεμηθεί σε άλλο πρόγραμμα της ίδιας κατηγορίας προγραμμάτων εξωτερικής συνεργασίας, διατίθεται στα εσωτερικά προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας, βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο α), στα οποία συμμετέχουν ένα ή περισσότερα οικεία κράτη μέλη, κατόπιν σχετικού αιτήματός τους.

9. Η Επιτροπή παρέχει ετήσια σύνοψη της οικονομικής υλοποίησης των διασυνοριακών προγραμμάτων και των προγραμμάτων για τις θαλάσσιες λεκάνες στο πλαίσιο του ΕΜΓ καθώς και των διασυνοριακών προγραμμάτων στο πλαίσιο του ΜΠΒ II στα οποία συνεισφέρει το ΕΤΠΑ σύμφωνα με το παρόν άρθρο στην επιτροπή που συγκροτείται δυνάμει του άρθρου 150 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Άρθρο 5

Δυνατότητα μεταφοράς

Κάθε κράτος μέλος μπορεί να μεταφέρει έως το 15 % της χρηματοδοτικής του ενίσχυσης για κάθε μία από τις συνιστώσες που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) από τη μία συνιστώσα στην άλλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Θεματική συγκέντρωση και επενδυτικές προτεραιότητες

Άρθρο 6

Θεματική συγκέντρωση

1. Τουλάχιστον το 80 % των χορηγήσεων του ΕΤΠΑ για κάθε πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας και κάθε διακρατικό πρόγραμμα θα επικεντρώνεται σε μέχρι τέσσερις από τους θεματικούς στόχους που ορίζονται στο άρθρο 9 πρώτη παράγραφος του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

2. Όλοι οι θεματικοί στόχοι, που ορίζονται στο άρθρο 9 πρώτη παράγραφος του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 μπορούν να επιλεγούν για τη διαπεριφερειακή συνεργασία, όπως αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχείο α) του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 7

Επενδυτικές προτεραιότητες

1. Το ΕΤΠΑ συμβάλλει, στο πλαίσιο του πεδίου των καθηκόντων του, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, στους θεματικούς στόχους που ορίζονται στο άρθρο 9 πρώτη παράγραφος του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, μέσω κοινής δράσης στο πλαίσιο των προγραμμάτων διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Επιπλέον των επενδυτικών προτεραιοτήτων που ορίζονται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, το ΕΤΠΑ μπορεί επίσης να υποστηρίξει τις ακόλουθες επενδυτικές προτεραιότητες εντός των θεματικών στόχων που συνδέονται με τις ακόλουθες συνιστώσες της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας:

α) στο πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας:

i) προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, μέσω: της ολοκλήρωσης των διασυνοριακών αγορών εργασίας, συμπεριλαμβανομένων της διασυνοριακής κινητικότητας, των κοινών πρωτοβουλιών τοπικής απασχόλησης, των υπηρεσιών πληροφοριών και των συμβουλευτικών υπηρεσιών, καθώς και της κοινής κατάρτισης ·

ii) προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων μέσω: της προώθησης της ισότητας των φύλων, των ίσων ευκαιριών και της ένταξης των κοινοτήτων σε διασυνοριακό επίπεδο ·

iii) επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης και της τη διά βίου μάθησης μέσω: της ανάπτυξης και της εφαρμογής κοινών συστημάτων εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαιδευτικών προγραμμάτων ·

- iv) βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερομένων κύκλων και συμβολή στην αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης μέσω: της προώθησης της νομικής και διοικητικής συνεργασίας και της συνεργασίας μεταξύ πολιτών και θεσμών.
- β) στο πλαίσιο της διακρατικής συνεργασίας: βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερομένων κύκλων και συμβολή στην αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης μέσω: της ανάπτυξης και του συντονισμού των μακροπεριφερειακών στρατηγικών και των στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες·
- γ) στο πλαίσιο της διαπεριφερειακής συνεργασίας: βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερομένων κύκλων και συμβολή στην αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης με:
- i) διάδοση ορθών πρακτικών και εμπειρογνομοσύνης και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων από την ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των δεσμών μεταξύ αστικού και αγροτικού περιβάλλοντος σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχείο β).
  - ii) προώθηση της ανταλλαγής εμπειριών με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και των ενεργειών εδαφικής συνεργασίας και της χρήσης των ΕΟΕΣ σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχείο γ)
  - iii) ενίσχυση της βάσης αποδεικτικών στοιχείων με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής συνοχής και της επίτευξης των θεματικών στόχων μέσω της ανάλυσης των τάσεων ανάπτυξης σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχείο δ)
2. Στην περίπτωση του διασυνοριακού προγράμματος PEACE, και στο πλαίσιο του θεματικού στόχου για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων, το ΕΤΠΑ συμβάλλει επίσης στην προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής σταθερότητας στις εν λόγω περιφέρειες, ιδίως με δράσεις για την προώθηση της συνοχής μεταξύ των κοινοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Προγραμματισμός

Άρθρο 8

Περιεχόμενο, έγκριση και τροποποίηση των προγραμμάτων συνεργασίας

1. Ένα πρόγραμμα συνεργασίας αποτελείται από άξονες προτεραιότητας. Με την επιφύλαξη του άρθρου 59 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, ένας άξονας αντιστοιχεί σε έναν θεματικό στόχο και περιλαμβάνει μία ή περισσότερες επενδυτικές προτεραιότητες του εν λόγω θεματικού στόχου, σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6 του παρόντος κανονισμού. Κατά περίπτωση και προκειμένου να αυξηθεί ο αντίκτυπος και η αποτελεσματικότητά του σε μια θεματικά συνεπή ολοκληρωμένη προσέγγιση για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Ένωσης για μια έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ένας άξονας προτεραιότητας μπορεί, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, να συνδυάζει μία ή περισσότερες συμπληρωματικές επενδυτικές προτεραιότητες από διαφορετικούς θεματικούς στόχους προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη συνεισφορά σε αυτό τον άξονα προτεραιότητας.

2. Ένα πρόγραμμα συνεργασίας συμβάλλει στη στρατηγική της Ένωσης για μια έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και στην επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και καθορίζει:

- α) μια αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων, των αντίστοιχων επενδυτικών προτεραιοτήτων και της κατανομής των πόρων, λαμβάνοντας υπόψη το κοινό στρατηγικό πλαίσιο όπως ορίζεται στο παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και βάσει μιας ανάλυσης των αναγκών της περιοχής του προγράμματος στο σύνολό του και τη στρατηγική που επιλέγεται προς τον σκοπό αυτόν, με την κάλυψη, όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο, των κόμβων που λείπουν από τις διασυνοριακές υποδομές, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της εκ των προτέρων αξιολόγησης που εφαρμόζεται σύμφωνα με το άρθρο 55 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013·
- β) για κάθε άξονα προτεραιότητας εκτός της τεχνικής βοήθειας:
  - i) τις επενδυτικές προτεραιότητες και τους αντίστοιχους ειδικούς στόχους·
  - ii) προκειμένου να ενισχυθεί ο προσανατολισμός του προγραμματισμού με γνώμονα τα αποτελέσματα, τα αναμενόμενα αποτελέσματα για τους ειδικούς στόχους και τους αντίστοιχους δείκτες αποτελεσμάτων, με μια τιμή βάσης και μια τιμή-στόχο, κατά περίπτωση ποσοτικοποιημένη, σύμφωνα με το άρθρο 16·
  - iii) περιγραφή του είδους και παραδειγμάτων των ενεργειών που θα υποστηριχθούν στο πλαίσιο κάθε επενδυτικής προτεραιότητας και της αναμενόμενης συμβολής τους στους ειδικούς στόχους που αναφέρονται στο σημείο i), συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων αρχών για την επιλογή δράσεων και, κατά περίπτωση, του προσδιορισμού των βασικών ομάδων-στόχων, των ιδιαίτερων στοχευμένων εδαφών και των τύπων των δικαιούχων, καθώς και της προγραμματισμένης χρήσης των χρηματοδοτικών μέσων και των μεγάλων έργων·
  - iv) τους κοινούς και τους ειδικούς δείκτες εκροών, συμπεριλαμβανομένης της ποσοτικά προσδιορισμένης τιμής-στόχου, που αναμένεται να συμβάλουν στα αποτελέσματα, σύμφωνα με το άρθρο 16, για κάθε επενδυτική προτεραιότητα·
  - v) καθορισμό των σταδίων υλοποίησης και των χρηματοοικονομικών δεικτών και των δεικτών εκροών και κατά περίπτωση των δεικτών αποτελέσματος που θα χρησιμεύσουν ως ορόσημα και στόχοι για το πλαίσιο επίδοσης σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 1 και το παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013·
  - vi) κατά περίπτωση, συνοπτική παρουσίαση της προγραμματιζόμενης χρήσης της τεχνικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων, όταν κρίνεται απαραίτητο, ενεργειών για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των αρχών που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο των προγραμμάτων και των δικαιούχων και, κατά περίπτωση, ενεργειών για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των σχετικών εταίρων που συμμετέχουν στην υλοποίηση των προγραμμάτων·

vii) τις αντίστοιχες κατηγορίες παρέμβασης βάσει ονοματολογίας που έχει εκδώσει η Επιτροπή και ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων·

γ) για κάθε άξονα προτεραιότητας που αφορά την τεχνική βοήθεια:

i) ειδικούς στόχους·

ii) τα αναμενόμενα αποτελέσματα για κάθε ειδικό στόχο και, εφόσον υπάρχει αντικειμενική δικαιολόγηση βάσει του περιεχομένου των δράσεων, τους αντίστοιχους δείκτες αποτελεσμάτων, με αρχική τιμή και τιμή στόχου σύμφωνα με το άρθρο 16·

iii) περιγραφή των δράσεων που θα υποστηριχθούν και της αναμενόμενης συμβολής τους στους ειδικούς στόχους που αναφέρονται στο σημείο i)·

iv) τους δείκτες εκροών που αναμένεται να συμβάλουν στα αποτελέσματα·

v) τις αντίστοιχες κατηγορίες παρέμβασης βάσει ονοματολογίας που έχει εκδώσει η Επιτροπή και ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων·

Το σημείο ii) δεν εφαρμόζεται όταν η συνεισφορά της Ένωσης στον άξονα ή τους άξονες προτεραιότητας σχετικά με την τεχνική βοήθεια προς πρόγραμμα συνεργασίας δεν υπερβαίνει το ποσό των 15 000 000 EUR.

δ) ένα σχέδιο χρηματοδότησης που περιλαμβάνει τους ακόλουθους πίνακες (χωρίς κατανομή ανά συμμετέχον κράτος μέλος):

i) έναν πίνακα στον οποίο καθορίζεται για κάθε έτος, σύμφωνα με τους κανόνες περί ποσοστών συγχρηματοδότησης που ορίζονται στα άρθρα 60, 120 και 121 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, το ποσό των συνολικών πιστώσεων που προβλέπεται ότι θα συνεισφέρει το ΕΠΠΑ·

ii) έναν πίνακα στον οποίο καθορίζεται, για ολόκληρη την περίοδο προγραμματισμού, για το πρόγραμμα συνεργασίας και για κάθε άξονα προτεραιότητας, το ποσό των συνολικών πιστώσεων που προβλέπεται ότι θα συνεισφέρει το ΕΠΠΑ και η εθνική συγχρηματοδότηση. Για τους άξονες προτεραιότητας, οι οποίοι συνδυάζουν επενδυτικές προτεραιότητες από διάφορους θεματικούς στόχους, ο πίνακας θα προσδιορίζει το ποσό των συνολικών πιστώσεων και την εθνική συμμετοχή για κάθε ένα από τους αντίστοιχους θεματικούς στόχους. Στις περιπτώσεις στις οποίες η εθνική συγχρηματοδότηση αποτελείται από δημόσια και ιδιωτική συγχρηματοδότηση, στον πίνακα εμφανίζεται η ενδεικτική κατανομή μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών συνιστωσών. Επίσης, εμφανίζεται, για σκοπούς πληροφόρησης, η ενδεχόμενη εισφορά των τρίτων χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, καθώς και η προβλεπόμενη συμμετοχή της ΕΤΕΠ·

ε) κατάλογο των μεγάλων έργων η υλοποίηση των οποίων έχει σχεδιασθεί για την περίοδο προγραμματισμού.

Η Επιτροπή εκδίδει εκτελεστικές πράξεις σχετικά με την ονοματολογία που αναφέρεται στο στοιχείο β) σημείο vii) και στο στοιχείο γ) σημείο v) του πρώτου εδαφίου. Οι εν λόγω εκτελεστικές πράξεις εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία εξέτασης που αναφέρεται στο άρθρο 150 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

3. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο και τους στόχους του προγράμματος συνεργασίας, αυτό περιγράφει την ολοκληρωμένη προσέγγιση της εδαφικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών και τομέων που αναφέρονται στο άρθρο 174 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ, έχοντας υπόψη τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης των συμμετεχόντων κρατών μελών και διατυπώνει με ποιον τρόπο η το εν λόγω πρόγραμμα συνεργασίας συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων προσδιορίζοντας, οσάκις ενδείκνυται, τα ακόλουθα:

α) η προσέγγιση στη χρήση μέσων τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων και τις αρχές για τον καθορισμό των περιοχών στις οποίες θα εφαρμοσθεί·

β) τις αρχές για την αναγνώριση των αστικών περιοχών στις οποίες πρόκειται να εφαρμοστούν προγράμματα βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και η ενδεικτική κατανομή της υποστήριξης του ΕΠΠΑ για τις εν λόγω δράσεις·

γ) την προσέγγιση της χρήσης του μέσου ολοκληρωμένων χωρικών επένδυσης (ΟΧΕ), όπως αναφέρεται στο άρθρο 11, εκτός των περιπτώσεων που καλύπτονται από το στοιχείο β), και την ενδεικτική κατανομή από κάθε άξονα προτεραιότητας·

δ) όταν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες συμμετέχουν σε μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες, η συνεισφορά των σχεδιασμένων παρεμβάσεων βάσει του προγράμματος συνεργασίας για τις εν λόγω στρατηγικές, εξαρτάται από τις ανάγκες της περιοχής του προγράμματος όπως προσδιορίζονται από το σχετικό κράτος μέλος και, κατά περίπτωση, λαμβάνει υπόψη τα έργα στρατηγικής σημασίας που προσδιορίζονται στις εν λόγω στρατηγικές.

4. Το πρόγραμμα συνεργασίας καθορίζει:

α) τις διατάξεις εφαρμογής οι οποίες:

i) προσδιορίζουν τη διαχειριστική αρχή, την αρχή πιστοποίησης, ανάλογα με την περίπτωση, και την ελεγκτική αρχή·

ii) προσδιορίζουν τον φορέα ή τους φορείς που έχουν οριστεί για τη διενέργεια καθηκόντων ελέγχου·

iii) προσδιορίζουν τον φορέα ή τους φορείς που έχουν οριστεί αρμόδιοι για τη διενέργεια καθηκόντων δημοσιονομικού ελέγχου·

iv) καθορίζουν τη διαδικασία για τη σύσταση της κοινής Γραμματείας·

v) καθορίζουν συνοπτική περιγραφή των διευθετήσεων για τη διαχείριση και τους ελέγχους·

- vi) καθορίζουν τον καταμερισμό των ευθυνών μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών σε περίπτωση δημοσιονομικών διορθώσεων που επιβάλλονται από τη διαχειριστική αρχή ή από την Επιτροπή.
- β) τον φορέα στον οποίο η Επιτροπή πρέπει να καταβάλλει τις πληρωμές·
- γ) τα μέτρα που λαμβάνονται για τη συμμετοχή των εταιρών που αναφέρονται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 στην προετοιμασία του προγράμματος συνεργασίας και τον ρόλο των εν λόγω εταιρών στην προετοιμασία και στην υλοποίηση του προγράμματος συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους στην επιτροπή παρακολούθησης·
5. Το πρόγραμμα συνεργασίας καθορίζει επίσης τα ακόλουθα, σε σχέση με το περιεχόμενο των συμφωνιών εταιρικής σχέσης και λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό και νομικό πλαίσιο των κρατών μελών:
- α) μηχανισμοί που εξασφαλίζουν την αποτελεσματική συνεργασία του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ, του Ταμείου Συνοχής, του ΕΓΤΑΑ, του ΕΤΘΑ και των υπόλοιπων ενωσιακών και εθνικών χρηματοδοτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας και του ενδεχόμενου συνδυασμού με τη Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» κατά τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1316/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾ τα ΕΜΓ, ΕΤΑ και ΙΡΑ ΙΙ, καθώς και με την ΕΤΕπ, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις που ορίζονται στο Παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, στα οποία τα κράτη μέλη και οι τρίτες χώρες ή εδάφη συμμετέχουν σε προγράμματα συνεργασίας που περιλαμβάνουν τη χρήση πιστώσεων του ΕΤΠΑ για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και πόρους του ΕΤΑ, μηχανισμούς συντονισμού στο κατάλληλο επίπεδο για τη διευκόλυνση της αποτελεσματικής συνεργασίας όσον αφορά τη χρήση των εν λόγω πιστώσεων και πόρων·
- β) μια συνοπτική παρουσίαση της αξιολόγησης του διοικητικού φόρτου για τους δικαιούχους και, οσάκις απαιτείται, των δράσεων που έχουν σχεδιαστεί, για τη μείωση της του διοικητικού φόρτου, συνοδευόμενες από ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για τις δράσεις αυτές.
6. Τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 στοιχείο α), του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2, στοιχείο β), περιπτώσεις i-vii, της παραγράφου 3 και της παραγράφου 5, στοιχείο α), προσαρμόζονται στον ειδικό χαρακτήρα των προγραμμάτων συνεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχείο β), γ) και δ). Τα στοιχεία που απαιτούνται σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 στοιχείο ε) και της παραγράφου 5 στοιχείο β) δεν περιλαμβάνονται στα προγράμματα συνεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχεία γ) και δ).
7. Κάθε πρόγραμμα συνεργασίας, κατά περίπτωση και με την επιφύλαξη της σχετικής δεόντως αιτιολογημένης αξιολόγησης από
- το κράτος μέλος της σημασίας του για το περιεχόμενο και τους στόχους του προγράμματος, περιλαμβάνει περιγραφή:
- α) των ειδικών δράσεων ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας, η αποτελεσματικότητα των πόρων, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σε αυτήν, η ανθεκτικότητα στις καταστροφές καθώς και η πρόληψη αλλά και η διαχείριση των κινδύνων στην επιλογή των πράξεων·
- β) των ειδικών δράσεων ώστε να προωθείται η ισότητα των ευκαιριών και να εμποδίζεται οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, του σχεδιασμού και της εφαρμογής του προγράμματος συνεργασίας, ιδίως σε σχέση με την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, λαμβανομένων υπόψη των αναγκών των διαφόρων ομάδων-στόχων που διατρέχουν κίνδυνο τέτοιων διακρίσεων, και ιδιαίτερα των απαιτήσεων εξασφάλισης της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες·
- γ) της συμβολής του προγράμματος συνεργασίας στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και, κατά περίπτωση, των ρυθμίσεων για την εξασφάλιση της ενσωμάτωσης του ζητήματος της ισότητας των φύλων σε επίπεδο επιχειρησιακού προγράμματος και πράξεων.
- Τα στοιχεία α) και β) του πρώτου εδαφίου δεν εφαρμόζονται στα προγράμματα συνεργασίας βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 3 στοιχείο β), γ) και δ).
8. Τα προγράμματα συνεργασίας βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 3 στοιχείο γ) και δ) ορίζουν τον δικαιούχο ή τους δικαιούχους για ένα τέτοιο πρόγραμμα συνεργασίας και μπορεί να καθορίζουν τη διαδικασία παροχής επιχορήγησης.
9. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη και, αφού αποδεχθούν την πρόσκληση να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας, οι τρίτες χώρες ή τα εδάφη, κατά περίπτωση, που συμμετέχουν, επιβεβαιώνουν γραπτώς τη συμφωνία τους με το περιεχόμενο ενός προγράμματος συνεργασίας πριν από την υποβολή του στην Επιτροπή. Η εν λόγω συμφωνία περιλαμβάνει επίσης δέσμευση όλων των συμμετεχόντων κρατών μελών και, κατά περίπτωση, των τρίτων χωρών ή εδαφών, να παράσχουν τη συγχρηματοδότηση που είναι αναγκαία για την εφαρμογή του προγράμματος συνεργασίας και, στην περίπτωση αυτή, τη δέσμευση χρηματοδοτικής συνεισφοράς των τρίτων χωρών ή εδαφών.
- Κατά παρέκκλιση από το πρώτο εδάφιο, στην περίπτωση των προγραμμάτων συνεργασίας που περιλαμβάνουν εξόχως απόκεντρες περιοχές και τρίτες χώρες ή εδάφη, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη διαβουλευούνται με τις αντίστοιχες τρίτες χώρες ή εδάφη πριν να υποβάλλουν τα προγράμματα συνεργασίας στην Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, οι συμφωνίες σχετικά με το περιεχόμενο των προγραμμάτων συνεργασίας και την πιθανή συμβολή των τρίτων χωρών ή εδαφών είναι δυνατόν να διατυπώνονται στα επισήμως εγκεκριμένα πρακτικά των συνεδριάσεων διαβουλεύσεων με τις τρίτες χώρες ή εδάφη ή των συζητήσεων των περιφερειακών οργάνωσης συνεργασίας.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1316/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για την σύσταση της Διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη» την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 913/2010 και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 680/2007 και αριθ. 67/2010. (ΕΕ L 348 της 20.12.2013, σ. 129.)

10. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη και, όταν αποδεχθούν την πρόσκληση να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα συνεργασίας, οι τρίτες χώρες ή τα εδάφη, σχεδιάζουν τα προγράμματα συνεργασίας σύμφωνα με υπόδειγμα που εκδίδει η Επιτροπή.

11. Η επιτροπή εκδίδει το υπόδειγμα αυτό που αναφέρεται στην παράγραφο 10, μέσω εκτελεστικών πράξεων. Οι εν λόγω εκτελεστικές πράξεις εκδίδονται σύμφωνα με τη συμβουλευτική διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 150 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

12. Η Επιτροπή εκδίδει απόφαση, μέσω εκτελεστικών πράξεων, για την έγκριση όλων των στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων των τυχόν μελλοντικών τροποποιήσεών τους) που εμπίπτουν στο παρόν άρθρο, εκτός από όσα εμπίπτουν στην παράγραφο 2 στοιχείο β) σημείο vii), στην παράγραφο 2 στοιχεία γ) και ν), στην παράγραφο 2 στοιχείο ε), στην παράγραφο 4 στοιχείο α) σημείο i), στην παράγραφο 4 στοιχείο γ) και στις παραγράφους 5 και 7 του παρόντος άρθρου, που παραμένουν υπό την ευθύνη των συμμετεχόντων κρατών μελών.

13. Η διαχειριστική αρχή κοινοποιεί στην Επιτροπή τυχόν απόφαση που τροποποιεί τα στοιχεία του προγράμματος συνεργασίας τα οποία δεν καλύπτονται από την απόφαση της Επιτροπής που αναφέρεται στην παράγραφο 12 κοινοποιούνται από τη διαχειριστική αρχή στην Επιτροπή εντός ενός μηνός από την ημερομηνία της τροποποιητικής απόφασης. Η τροποποιητική απόφαση ορίζει την ημερομηνία έναρξης ισχύος της, που δεν είναι προγενέστερη από την ημερομηνία έκδοσής της.

Άρθρο 9

Κοινό σχέδιο δράσης

Όταν ένα κοινό σχέδιο δράσης που αναφέρεται στο άρθρο 104 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 εφαρμόζεται υπό την ευθύνη ενός ΕΟΕΣ ως δικαιούχου, το προσωπικό της κοινής γραμματείας του προγράμματος συνεργασίας και τα μέλη της συνέλευσης του ΕΟΕΣ μπορούν να γίνουν μέλη της διευθύνουσας επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 108 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013. Τα μέλη της συνέλευσης του ΕΟΕΣ δεν αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των μελών της επιτροπής καθοδήγησης.

Άρθρο 10

Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

Η τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων βάσει του άρθρου 32 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 μπορεί να εφαρμόζεται στα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας, υπό τον όρο ότι η ομάδα τοπικής ανάπτυξης απαρτίζεται από αντιπροσώπους τουλάχιστον δύο χωρών, μία από τις οποίες είναι κράτος μέλος.

Άρθρο 11

Ολοκληρωμένη χωρική επένδυση

Για τα προγράμματα συνεργασίας, ο ενδιαμέσος φορέας που πραγματοποιεί τη διαχείριση και την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης χωρικής επένδυσης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 36 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 είναι είτε νομικό πρόσωπο που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία μιας από τις συμμετέχουσες χώρες, υπό τον όρο ότι έχει συσταθεί από δημόσιες αρχές ή φορείς τουλάχιστον δύο συμμετεχουσών χωρών, είτε ΕΟΕΣ.

Άρθρο 12

Επιλογή των πράξεων

1. Οι δράσεις βάσει των προγραμμάτων συνεργασίας επιλέγονται από επιτροπή παρακολούθησης όπως αναφέρεται στο άρθρο 47 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013. Η εν λόγω επιτροπή παρακολούθησης μπορεί να συστήσει επιτροπή καθοδήγησης λειτουργούσα υπό την ευθύνη της για την επιλογή των δράσεων.

2. Στις πράξεις που επιλέγονται στο πλαίσιο της διασυνοριακής και της διακρατικής συνεργασίας συμμετέχουν δικαιούχοι από τουλάχιστον δύο συμμετέχουσες χώρες, ένας τουλάχιστον από τους οποίους είναι από κράτος μέλος. Μια πράξη μπορεί να εκτελείται σε μία μόνο χώρα, υπό τον όρο ότι εντοπίζονται διασυνοριακά ή διακρατικά οφέλη και επιπτώσεις.

Στις πράξεις, στο πλαίσιο της διαπεριφερειακής συνεργασίας που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχεία α) και β), συμμετέχουν δικαιούχοι από τουλάχιστον τρεις χώρες, δύο τουλάχιστον εκ των οποίων είναι από κράτη μέλη.

Οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο δεν ισχύουν για δράσεις στο πλαίσιο του προγράμματος PEACE μεταξύ της Βόρειας Ιρλανδίας και των μεθοριακών κομητειών της Ιρλανδίας προς υποστήριξη της ειρήνης και της συμφιλίωσης σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2.

3. Παρά την παράγραφο 2, ένας ΕΟΕΣ ή άλλο νομικό πρόσωπο που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία μιας από τις συμμετέχουσες χώρες μπορεί να είναι ο μόνος δικαιούχος για μια πράξη, υπό τον όρο ότι έχει συσταθεί από δημόσιες αρχές ή φορείς τουλάχιστον δύο συμμετεχουσών χωρών, για διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία, και τουλάχιστον τριών συμμετεχουσών χωρών, στην περίπτωση διαπεριφερειακής συνεργασίας.

Νομικό πρόσωπο που υλοποιεί χρηματοδοτικό μέσο ή αμοιβαία κεφάλαια αμοιβαίων κεφαλαίων, κατά περίπτωση, μπορεί να είναι ο μόνος δικαιούχος για μια πράξη χωρίς την εφαρμογή των απαιτήσεων περί σύστασης του που θεσπίζονται στο πρώτο εδάφιο.

4. Οι δικαιούχοι συνεργάζονται στην ανάπτυξη και την υλοποίηση των πράξεων. Επιπλέον, συνεργάζονται για τη στελέχωση ή τη χρηματοδότηση των πράξεων, ή και στους δύο τομείς.

Για πράξεις σε προγράμματα που έχουν συσταθεί μεταξύ εξόχως απόκεντρων περιοχών και τρίτων χωρών ή εδαφών, οι δικαιούχοι απαιτείται να συνεργάζονται μόνο σε δύο από τα πεδία που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο.

5. Για κάθε πράξη, η διαχειριστική αρχή παρέχει στον κύριο ή μόνο δικαιούχο έγγραφο στο οποίο καθορίζονται οι όροι για τη υποστήριξη της πράξης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών απαιτήσεων όσον αφορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πρέπει να παραδοθούν στο πλαίσιο της πράξης, το σχέδιο χρηματοδότησης και την προθεσμία εκτέλεσης.

Άρθρο 13

Δικαιούχοι

1. Όταν υπάρχουν δύο οι περισσότεροι δικαιούχοι για μια πράξη σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας, ένας από αυτούς ορίζεται από όλους τους δικαιούχους ως ο κύριος δικαιούχος.

2. Ο κύριος δικαιούχος:

α) καθορίζει τις ρυθμίσεις με τους υπόλοιπους δικαιούχους σε μια συμφωνία που περιλαμβάνει διατάξεις οι οποίες, μεταξύ άλλων, εγγυώνται τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των πόρων που διατίθενται για την πράξη, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων για την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών·

β) φέρει την ευθύνη για την εξασφάλιση της εκτέλεσης ολόκληρης της πράξης·

γ) εξασφαλίζει ότι οι δαπάνες που υποβάλλονται από όλους τους δικαιούχους έχουν πραγματοποιηθεί κατά την εκτέλεση της πράξης και αντιστοιχούν στις δραστηριότητες που συμφωνήθηκαν μεταξύ όλων των δικαιούχων και είναι σύμφωνες με το έγγραφο που παρέχει η διαχειριστική αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 5·

δ) εξασφαλίζει ότι οι δαπάνες που υποβλήθηκαν από τους υπόλοιπους δικαιούχους επαληθεύτηκαν από ελεγκτή ή ελεγκτές, όταν η επαλήθευση αυτή δεν πραγματοποιείται από τη διαχειριστική αρχή σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3.

3. Εάν δεν ορίζεται άλλως στις ρυθμίσεις που καθορίζονται δυνάμει της παραγράφου 2 στοιχείο α), ο κύριος δικαιούχος εξασφαλίζει ότι οι υπόλοιποι δικαιούχοι εισπράττουν το συντομότερο δυνατόν και πλήρως το συνολικό ποσό της συνεισφοράς από τα ταμεία. Κανένα ποσό δεν αφαιρείται ούτε παρακρατείται, ούτε εισπράττεται οποιαδήποτε ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ποσών αυτών για τους υπόλοιπους δικαιούχους.

4. Οι κύριοι δικαιούχοι είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος που συμμετέχει στο πρόγραμμα συνεργασίας. Εντούτοις, τα κράτη μέλη και οι τρίτες χώρες ή εδάφη που συμμετέχουν σε πρόγραμμα συνεργασίας μπορούν να συμφωνήσουν ότι ο κύριος δικαιούχος μπορεί να είναι εγκατεστημένος σε τρίτη χώρα ή έδαφος που συμμετέχει στο εν λόγω πρόγραμμα συνεργασίας, με την προϋπόθεση ότι η διαχειριστική αρχή είναι πεπεισμένη ότι ο κύριος δικαιούχος μπορεί να εκτελέσει τα καθήκοντα που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 και ότι πληρούνται οι απαιτήσεις για τη διαχείριση, τις επαληθεύσεις και τους λογιστικούς ελέγχους.

5. Οι μόνοι δικαιούχοι πρέπει να είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος που συμμετέχει στο πρόγραμμα συνεργασίας. Μπορούν ωστόσο να είναι εγγεγραμμένοι σε κράτος μέλος που δεν συμμετέχει στο πρόγραμμα, εφόσον πληρούνται οι όροι του άρθρου 12 παράγραφος 3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Άρθρο 14

Εκθέσεις εφαρμογής

1. Έως τις 31 Μαΐου 2016 και έως την ίδια ημερομηνία κάθε επόμενου έτους έως και το 2023 η διαχειριστική αρχή υποβάλλει στην επιτροπή ετήσια έκθεση εφαρμογής σύμφωνα με το άρθρο 50 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013. Η έκθεση εφαρμογής που υποβάλλεται το 2016 καλύπτει τα οικονομικά έτη 2014 και 2015, καθώς και το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης της επιλεξιμότητας των δαπανών και τις 31ης Δεκεμβρίου 2013.

2. Για τις εκθέσεις που υποβάλλονται το 2017 και το 2019, η προθεσμία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 είναι 30 Ιουνίου 2017.

3. Οι ετήσιες εκθέσεις εφαρμογής παρέχουν πληροφορίες σχετικά με:

α) την εφαρμογή του προγράμματος συνεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 50 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013·

β) οσάκις ενδείκνυται, την πρόοδο της προετοιμασίας και της εκτέλεσης των κύριων έργων και των κοινών σχεδίων δράσης·

4. Οι ετήσιες εκθέσεις εφαρμογής που υποβάλλονται το 2017 και το 2019 παραθέτουν και αξιολογούν τις πληροφορίες που απαιτούνται βάσει του άρθρου 50 παράγραφος 4 και 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 αντίστοιχα και τις πληροφορίες που παρατίθενται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, μαζί με τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) την πρόοδο στην εφαρμογή του σχεδίου αξιολόγησης και της συνέχειας που δίνεται στα πορίσματα των αξιολογήσεων·

β) τα αποτελέσματα των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιοποίησης που λαμβάνονται βάσει της επικοινωνιακής στρατηγικής·

γ) τη συμμετοχή των εταιρών στην εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος συνεργασίας.

Οι ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης που υποβάλλονται το 2017 και το 2019 μπορούν, ανάλογα με το περιεχόμενο και τους στόχους κάθε προγράμματος συνεργασίας, να παραθέτουν και αξιολογούν πληροφορίες σχετικά με:

α) την πρόοδο στην υλοποίηση της ολοκληρωμένης προσέγγισης στην εδαφική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων της διατηρήσιμης αστικής ανάπτυξης και της τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων βάσει του σχετικού προγράμματος συνεργασίας·

- β) την πρόοδο στην υλοποίηση των ενεργειών για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών και των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν το ΕΤΠΑ·
- γ) οσάκις ενδείκνυται, τη συμβολή στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες·
- δ) τις ειδικές δράσεις που αναλαμβάνονται για την προώθηση της ισότητας των ανδρών και των γυναικών και της αρχής περί μη διακρίσεων, ιδίως όσον αφορά την προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία, καθώς και τις ρυθμίσεις που εφαρμόζονται προκειμένου να εξασφαλισθεί η ενσωμάτωση του ζητήματος της ισότητας των φύλων σε επίπεδο προγράμματος συνεργασίας και των σχετικών πράξεων·
- ε) τις δράσεις που αναλαμβάνονται για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης·
- στ) την πρόοδο στην εφαρμογή των δράσεων στον τομέα της κοινωνικής καινοτομίας·

5. Οι ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης και η τελική έκθεση εφαρμογής καταρτίζονται βάσει υποδειγμάτων που εκδίδει η Επιτροπή με πράξεις εφαρμογής. Οι εν λόγω εκτελεστικές πράξεις εγκρίνονται σύμφωνα με τη διαδικασία συμβουλευτικής επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 150 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Άρθρο 15

Ετήσια επανεξέταση

Η ετήσια συνεδρίαση επανεξέτασης διοργανώνεται σύμφωνα με το άρθρο 51 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Όταν δεν διοργανώνεται ετήσια συνεδρίαση επανεξέτασης βάσει του άρθρου 51 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, η αίτηση για επανεξέταση μπορεί να πραγματοποιείται γραπτώς.

Άρθρο 16

Δείκτες για τον στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας

1. Οι κοινοί δείκτες εκροών, όπως καθορίζονται στο παράρτημα του παρόντος κανονισμού, οι ειδικοί δείκτες αποτελεσμάτων προγραμμάτων και, κατά περίπτωση, οι δείκτες εκροών για κάθε συγκεκριμένο πρόγραμμα χρησιμοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 8 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημεία (ii) και (iv) και στοιχείο γ) σημεία ii) και iv) του παρόντος κανονισμού.

2. Για τους κοινούς δείκτες εκροών και τους δείκτες εκροών που αφορούν το εκάστοτε συγκεκριμένο πρόγραμμα, οι τιμές βάσης τους ορίζονται σε μηδέν. Οι σωρευτικές ποσοτικοποιημένες τιμές-στόχοι για τους εν λόγω δείκτες ορίζονται για το 2023.

3. Για τους δείκτες αποτελεσμάτων που αφορούν το εκάστοτε συγκεκριμένο πρόγραμμα, οι οποίοι σχετίζονται με τις επενδυτικές προτεραιότητες, οι τιμές βάσης χρησιμοποιούν τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία και οι στόχοι ορίζονται για το 2023. Οι στόχοι μπορούν να εκφράζονται με ποσοτικούς ή ποιοτικούς όρους.

4. Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, σύμφωνα με το άρθρο 29 για την τροποποίηση του καταλόγου κοινών δεικτών επιδόσεων που ορίζονται στο παράρτημα του παρόντος κανονισμού, με σκοπό την επίτευξη προσαρμογών, οσάκις ενδείκνυται, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική αξιολόγηση της προόδου κατά την υλοποίηση του προγράμματος.

Άρθρο 17

Τεχνική βοήθεια

Το ποσό του ΕΤΠΑ που διατίθεται για τεχνική βοήθεια περιορίζεται στο 6 % του συνολικού ποσού που διατίθεται για ένα πρόγραμμα συνεργασίας. Για προγράμματα με συνολικές κατανομές πόρων που δεν υπερβαίνουν το ποσό των 50 000 000 EUR, το ποσό του ΕΤΠΑ που διατίθεται για τεχνική βοήθεια περιορίζεται στο 7 % του συνολικού ποσού που διατίθεται, αλλά δεν είναι μικρότερο από το ποσό των 1 500 000 EUR και υψηλότερο από το ποσό των 3 000 000 EUR.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Επιλεξιμότητα

Άρθρο 18

Γενικοί κανόνες σχετικά με την επιλεξιμότητα των δαπανών

1. Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 29, έτσι ώστε να θεσπίζονται ειδικοί κανόνες σχετικά με την επιλεξιμότητα των δαπανών για τα προγράμματα συνεργασίας όσον αφορά τα έξοδα προσωπικού, γραφείων και τα διοικητικά έξοδα, τα έξοδα ταξιδιών και στέγασης, εξωτερικής πραγματογνωμοσύνης και τις δαπάνες υπηρεσιών και εξοπλισμού. Η Επιτροπή κοινοποιεί τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 29 ταυτόχρονα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, έως τις 22ας Απριλίου 2014.

2. Με την επιφύλαξη των κανόνων επιλεξιμότητας που προβλέπονται στα άρθρα 65 έως 71 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1301 /2013, τον παρόντα κανονισμό ή την κατ' εξουσιοδότηση πράξη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη στην επιτροπή παρακολούθησης θεσπίζουν επιπρόσθετους κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για το πρόγραμμα συνεργασίας στο σύνολό του.

3. Για τα ζητήματα που δεν καλύπτονται από τους κανόνες επιλεξιμότητας οι οποίοι προβλέπονται στα άρθρα 65 έως 71 ή βάσει των άρθρων 65 έως 71 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, στην κατ' εξουσιοδότηση πράξη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου ή τους κανόνες που έχουν καταρτιστεί από κοινού από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες του κράτους μέλους στο οποίο πραγματοποιείται η δαπάνη.

Άρθρο 19

Δαπάνες προσωπικού

Οι δαπάνες προσωπικού μιας πράξης δύνανται να υπολογίζονται ως ένα κατ' αποκοπή ποσό ύψους έως το 20 % των άμεσων δαπανών άλλων από τις δαπάνες προσωπικού της εν λόγω πράξης.

*Άρθρο 20***Επιλεξιμότητα πράξεων στα προγράμματα συνεργασίας ανάλογα με τον τόπο**

1. Οι πράξεις στο πλαίσιο των προγραμμάτων συνεργασίας, λαμβανομένων υπόψη των παρεκκλίσεων που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3, εκτελούνται στο μέρος της περιοχής του προγράμματος που περιλαμβάνει έδαφος της Ένωσης (το «εντός Ένωσης μέρος της περιοχής του προγράμματος»).

2. Η διαχειριστική αρχή μπορεί να δεχθεί την εκτέλεση ολόκληρης ή μέρους μιας πράξης εκτός του εντός Ένωσης μέρους της περιοχής του προγράμματος, υπό τον όρο ότι πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η πράξη είναι προς όφελος της περιοχής του προγράμματος·

β) το συνολικό ποσό που διατίθεται ο πλαίσιο του προγράμματος συνεργασίας για πράξεις εκτελούνται εκτός του εντός Ένωσης μέρους της περιοχής του προγράμματος δεν υπερβαίνει το 20 % της συνδρομής του ΕΤΠΑ σε επίπεδο προγράμματος ή το 30 % στην περίπτωση προγραμμάτων συνεργασίας για τα οποία το εντός Ένωσης μέρος της περιοχής του προγράμματος αφορά εξόχως απόκεντρες περιοχές·

γ) οι αρχές του προγράμματος συνεργασίας εκπληρώνουν οι ίδιες τις υποχρεώσεις της διαχειριστικής και της ελεγκτικής αρχής σε σχέση με τη διαχείριση, τον έλεγχο και τον δημοσιονομικό έλεγχο όσον αφορά την πράξη ή συνάπτουν συμφωνίες με αρχές στο κράτος μέλος ή την τρίτη χώρα ή το έδαφος όπου εκτελείται η πράξη.

3. Για πράξεις που αφορούν τεχνική βοήθεια ή δραστηριότητες προώθησης και ανάπτυξης ικανοτήτων, οι δαπάνες δύνανται να πραγματοποιούνται εκτός του εντός Ένωσης μέρους της περιοχής του προγράμματος, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 2 στοιχείο α) και της παραγράφου 2 στοιχείο γ).

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI***Διαχείριση, έλεγχος και ορισμός***Άρθρο 21***Ορισμός των αρχών**

1. Για τους σκοπούς του άρθρου 123 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας ορίζουν μία και μόνη διαχειριστική αρχή, για τους σκοπούς του άρθρου 123 παράγραφος 2 του εν λόγω κανονισμού, μία και μόνη αρχή πιστοποίησης και, για τους σκοπούς του άρθρου 123 παράγραφος 4 του κανονισμού, μία και μόνη αρχή ελέγχου. Η διαχειριστική αρχή και η αρχή ελέγχου εδρεύουν στο ίδιο κράτος μέλος.

Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε πρόγραμμα συνεργασίας μπορούν να διορίζουν τη διαχειριστική αρχή που είναι επίσης αρμόδια να εκτελεί τα καθήκοντα της αρχής πιστοποίησης. Αυτός ο

διορισμός δεν θίγει τον καταμερισμό των υποχρεώσεων σε ό,τι αφορά τις δημοσιονομικές διορθώσεις μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών όπως αυτές ορίζονται στο πρόγραμμα συνεργασίας.

2. Η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις πληρωμές στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή και πραγματοποιεί, κατά γενικό κανόνα, πληρωμές στον κύριο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 132 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

3. Η διαδικασία για τον διορισμό της διαχειριστικής αρχής και, κατά περίπτωση, της αρχής πιστοποίησης, όπως παρατίθεται στο άρθρο 124 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, πραγματοποιείται από το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει η αρχή.

*Άρθρο 22***Ευρωπαϊκός όμιλος εδαφικής συνεργασίας**

Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας δύνανται να κάνουν χρήση ενός ΕΟΕΣ, αποβλέποντας στο να αναθέσουν στον όμιλο την ευθύνη για τη διαχείριση του εν λόγω προγράμματος συνεργασίας ή μέρους του, ιδίως αναθέτοντάς του τις αρμοδιότητες διαχειριστικής αρχής.

*Άρθρο 23***Καθήκοντα της διαχειριστικής αρχής**

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 του παρόντος, η διαχειριστική αρχή ενός προγράμματος συνεργασίας εκτελεί τα καθήκοντα τα οποία καθορίζονται στο άρθρο 125 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

2. Η διαχειριστική αρχή, έπειτα από διαβούλευση με τα κράτη μέλη και τυχόν τρίτες χώρες συμμετέχουν σε πρόγραμμα συνεργασίας, συγκροτεί κοινή Γραμματεία.

Η κοινή Γραμματεία επικουρεί τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης στην εκτέλεση των αντίστοιχων καθηκόντων τους. Η κοινή Γραμματεία παρέχει επίσης πληροφορίες στους δυνητικούς δικαιούχους σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης βάσει των προγραμμάτων συνεργασίας και επικουρεί τους δικαιούχους στην εκτέλεση των πράξεων.

3. Όπου η διαχειριστική αρχή είναι ένας ΕΟΕΣ, οι επαληθεύσεις βάσει του άρθρου 125 παράγραφος 4 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 διενεργούνται από τη διαχειριστική αρχή ή υπό την ευθύνη της τουλάχιστον για τα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες ή εδάφη μέλη των οποίων συμμετέχουν στον ΕΟΕΣ.

4. Όταν η διαχειριστική αρχή δεν διενεργεί τις επαληθεύσεις βάσει του άρθρου 125 παράγραφος 4 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, σε ολόκληρη την περιοχή του προγράμματος, ή, όταν οι επαληθεύσεις δεν διενεργούνται από τη διαχειριστική αρχή ή υπό την ευθύνη της για τα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες ή εδάφη μέλη των οποίων συμμετέχουν στον ΕΟΕΣ σύμφωνα με την παράγραφο 3, κάθε κράτος μέλος ή τρίτη χώρα ή έδαφος, εφόσον η τελευταία έχει αποδεχθεί την πρόσκληση να συμμετάσχει στο πρόγραμμα συνεργασίας, ορίζει τον φορέα ή το άτομο που είναι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή των εν λόγω επαληθεύσεων σε σχέση με τους δικαιούχους στο έδαφός του («ελεγκτής/-ές»).

Οι ελεγκτές που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μπορούν να είναι οι ίδιοι φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη διενέργεια των εν λόγω επαληθεύσεων για τα επιχειρησιακά προγράμματα βάσει του στόχου της επένδυσης στην ανάπτυξη και την απασχόληση ή, σε περίπτωση τρίτων χωρών, για τη διενέργεια συγκρίσιμων επαληθεύσεων στο πλαίσιο των μέσων εξωτερικής πολιτικής της Ένωσης.

Η διαχειριστική αρχή βεβαιώνεται ότι οι δαπάνες κάθε δικαιούχου που συμμετέχει σε μια πράξη έχουν επαληθευθεί από διορισμένο ελεγκτή.

Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι οι δαπάνες του εκάστοτε δικαιούχου μπορούν να επαληθευθούν εντός περιόδου τριών μηνών από την υποβολή των εγγράφων από τον ενδιαφερόμενο δικαιούχο.

Κάθε κράτος μέλος ή κάθε τρίτη χώρα, εφόσον η τελευταία έχει αποδεχθεί την πρόσκληση να συμμετάσχει στο πρόγραμμα συνεργασίας, είναι υπεύθυνα για τις επαληθεύσεις που διενεργούνται στο έδαφός τους.

5. Στην περίπτωση που η παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών είναι δυνατόν να επαληθευτεί μόνο σε σχέση με μια συνολική πράξη, η επαλήθευση πραγματοποιείται από τη διαχειριστική αρχή ή από τον ελεγκτή του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο κύριος δικαιούχος.

Άρθρο 24

Καθήκοντα της αρχής πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης ενός προγράμματος συνεργασίας εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 126 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Άρθρο 25

Καθήκοντα της ελεγκτικής αρχής

1. Τα κράτη μέλη και τρίτες χώρες που συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας μπορούν να αποφασίσουν να εξουσιοδοτηθεί η ελεγκτική αρχή να εκτελεί απευθείας τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 127 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 σε ολόκληρη την επικράτεια που καλύπτεται από το πρόγραμμα συνεργασίας. Καθορίζουν τότε η ελεγκτική αρχή συνοδεύεται από ελεγκτή κράτους μέλους ή τρίτης χώρας.

2. Όταν η ελεγκτική αρχή δεν έχει την εξουσιοδότηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1, επικουρείται από ομάδα ελεγκτών η οποία απαρτίζεται από έναν εκπρόσωπο κάθε κράτους μέλους ή τρίτης χώρας που συμμετέχει στο πρόγραμμα συνεργασίας και εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 127 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013. Κάθε κράτος μέλος ή, εφόσον έχει αποδεχθεί την πρόσκληση να συμμετάσχει στο πρόγραμμα συνεργασίας, κάθε τρίτη χώρα, είναι υπεύθυνα για τους λογιστικούς ελέγχους που διενεργούνται στο έδαφός τους.

Κάθε εκπρόσωπος κάθε κράτους μέλους ή τρίτης χώρας που συμμετέχει στο πρόγραμμα συνεργασίας είναι υπεύθυνος για την υποβολή των αποδεικτικών στοιχείων που σχετίζονται με τη δαπάνη, στο έδαφός του, που απαιτείται από την αρχή ελέγχου προκειμένου να διενεργήσει την αξιολόγησή της.

Η ομάδα ελεγκτών συγκροτείται το αργότερο εντός τριών μηνών από τη λήψη της απόφασης με την οποία εγκρίνεται το πρόγραμμα συνεργασίας. Η ομάδα θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό της και προεδρεύεται από την αρχή ελέγχου για το πρόγραμμα συνεργασίας.

3. Οι ελεγκτές είναι λειτουργικά ανεξάρτητοι από τους ελεγκτές οι οποίοι διενεργούν ελέγχους βάσει του άρθρου 23.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Συμμετοχή τρίτων χωρών σε διακρατικά και διαπεριφερειακά προγράμματα συνεργασίας

Άρθρο 26

Προϋποθέσεις εφαρμογής της συμμετοχής τρίτων χωρών

Οι εφαρμοστέοι όροι υλοποίησης του προγράμματος σχετικά με τη δημοσιονομική διαχείριση καθώς και τον προγραμματισμό, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τον έλεγχο της συμμετοχής τρίτων χωρών μέσω της συμβολής πόρων του ΜΠΒ II ή του ΙΜΓ σε διακρατικά και διαπεριφερειακά προγράμματα συνεργασίας, θεσπίζονται στο σχετικό πρόγραμμα συνεργασίας και επίσης, οσάκις απαιτείται, στη συμφωνία χρηματοδότησης μεταξύ της Επιτροπής, των κυβερνήσεων των σχετικών τρίτων χωρών και του κράτους μέλους στο οποίο έχει την έδρα της η διαχειριστική αρχή του σχετικού προγράμματος συνεργασίας. Οι όροι υλοποίησης του προγράμματος είναι σύμφωνοι με τους κανόνες της πολιτικής συνοχής της Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Δημοσιονομική διαχείριση

Άρθρο 27

Δημοσιονομικές αναλήψεις υποχρεώσεων, πληρωμές και ανακτήσεις

1. Η συνεισφορά του ΕΤΠΑ στα προγράμματα συνεργασίας καταβάλλεται σε έναν ενιαίο λογαριασμό χωρίς εθνικούς επί μέρους λογαριασμούς.

2. Η διαχειριστική αρχή μεριμνά ώστε τυχόν ποσά που καταβλήθηκαν ως αποτέλεσμα παρατυπίας να ανακτώνται από τον κύριο ή τον μόνο δικαιούχο. Οι δικαιούχοι επιστρέφουν στον κύριο δικαιούχο τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά.

3. Αν ο κύριος δικαιούχος δεν επιτύχει να εξασφαλίσει την επιστροφή των ποσών από τους υπόλοιπους δικαιούχους ή αν η διαχειριστική αρχή δεν επιτύχει να εξασφαλίσει την επιστροφή των ποσών από τον κύριο ή τον μόνο δικαιούχο, το κράτος μέλος ή η τρίτη χώρα στο έδαφός του/της οποίου/-ας είναι εγκατεστημένος ο δικαιούχος ή, στην περίπτωση ενός ΕΟΕΣ, είναι εγγεγραμμένος ο ΕΟΕΣ, επιστρέφει στη διαχειριστική αρχή τυχόν ποσά που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως στον δικαιούχο. Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για την επιστροφή των εν λόγω ποσών στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, σύμφωνα με τον καταμερισμό των ευθυνών μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών, όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα συνεργασίας.

*Άρθρο 28***Χρήση του ευρώ**

Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 133 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, οι δαπάνες που πραγματοποιούνται σε νόμισμα διαφορετικό από το ευρώ μετατρέπονται σε ευρώ από τους δικαιούχους με τη μηνιαία λογιστική ισοτιμία της Επιτροπής, για τον μήνα κατά τη διάρκεια του οποίου:

- α) πραγματοποιήθηκαν οι δαπάνες,
- β) υποβλήθηκαν οι δαπάνες προς επαλήθευση στη διαχειριστική αρχή ή στον ελεγκτή σύμφωνα προς το άρθρο 23 του παρόντος κανονισμού, ή
- γ) υποβλήθηκαν οι δαπάνες στον κύριο δικαιούχο.

Η επιλεγείσα μέθοδος ορίζεται στο πρόγραμμα συνεργασίας και εφαρμόζεται στο σύνολο των δικαιούχων.

Η μετατροπή επαληθεύεται από τη διαχειριστική αρχή ή από τον ελεγκτή στο κράτος μέλος ή στην τρίτη χώρα όπου είναι εγκατεστημένος ο δικαιούχος.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ***Τελικές διατάξεις***Άρθρο 29***Άσκηση της εξουσιοδότησης**

1. Η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις ανατίθεται στην Επιτροπή υπό τους όρους του παρόντος άρθρου.
2. Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 16 παράγραφος 4 και στο άρθρο 18 παράγραφος 1 από τις 21ης Δεκεμβρίου 2013, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020.
3. Η εξουσιοδότηση που προβλέπεται στο άρθρο 16 παράγραφος 4 και στο άρθρο 18 παράγραφος 1 μπορεί να ανακληθεί, ανά πάσα στιγμή, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο. Η απόφαση ανάκλησης περατώνει την εξουσιοδότηση που προσδιορίζεται στην εν λόγω απόφαση. Παράγει αποτελέσματα από την επόμενη ημέρα της δημοσίευσης της απόφασης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ή σε μεταγενέστερη ημερομηνία που ορίζεται σ' αυτήν. Δεν θίγει το κύρος των ήδη εν ισχύ κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.
4. Μόλις εκδώσει μια κατ' εξουσιοδότηση πράξη, η Επιτροπή την κοινοποιεί ταυτοχρόνως στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 17 Δεκεμβρίου 2013.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος
M. SCHULZ

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
R. ŠADŽIUS

5. Η κατ' εξουσιοδότηση πράξη που εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 16 παράγραφος 4 και του άρθρου 18 παράγραφος 1 τίθεται σε ισχύ μόνον εφόσον δεν έχει διατυπωθεί αντίρρηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο εντός δύο μηνών από την ημέρα που η πράξη κοινοποιείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο ή εάν, πριν από τη λήξη της εν λόγω περιόδου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενημερώσουν αμφότερα την Επιτροπή ότι δεν θα προβάλλουν αντιρρήσεις. Η περίοδος αυτή παρατείνεται κατά δύο μήνες κατόπιν πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου.

*Άρθρο 30***Μεταβατικές διατάξεις**

1. Ο παρών κανονισμός δεν επηρεάζει ούτε τη συνέχιση ούτε την τροποποίηση, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους ή της μερικής ακύρωσης, συνδρομής την οποία έχει εγκρίνει η Επιτροπή βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 ή οποιασδήποτε άλλης νομοθετικής πράξης που διέπει τη συνδρομή αυτήν στις 31 Δεκεμβρίου 2013. Ο εν λόγω κανονισμός ή κάθε άλλη εφαρμοστέα νομοθετική πράξη εξακολουθεί, κατά συνέπεια, να εφαρμόζεται μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2013, για τη συνδρομή αυτή ή για τα έργα αυτά μέχρι το κλείσιμό τους. Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, η συνδρομή καλύπτει λειτουργικά προγράμματα και μεγάλα έργα.

2. Οι αιτήσεις για τη λήψη συνδρομής, οι οποίες υποβλήθηκαν ή εγκρίθηκαν βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 πριν από την 1η Ιανουαρίου 2014, παραμένουν σε ισχύ.

*Άρθρο 31***Επανεξέταση**

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο επανεξετάζουν τον παρόντα κανονισμό έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, σύμφωνα με το άρθρο 178 ΣΛΕΕ.

*Άρθρο 32***Έναρξη ισχύος**

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την επόμενη ημέρα της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Τα άρθρα 4, 27 έως 28 εφαρμόζονται με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2014.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΟΙΝΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

	ΜΟΝΑΔΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
Παραγωγικές επενδύσεις		
	επιχειρήσεις	Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν χρηματοοικονομική υποστήριξη διαφορετική από επιχορηγήσεις
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη χρηματοοικονομική υποστήριξη
	επιχειρήσεις	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν υποστήριξη
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε διασυνοριακά, διακρατικά ή διαπεριφερειακά ερευνητικά σχέδια
	οργανώσεις	Αριθμός ερευνητικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν σε διασυνοριακά, διακρατικά ή διαπεριφερειακά ερευνητικά σχέδια
	ευρώ	Ιδιωτικές επενδύσεις με βάση τη δημόσια υποστήριξη των ΜΜΕ (επιχορηγήσεις)
	ευρώ	Ιδιωτικές επενδύσεις με βάση τη δημόσια υποστήριξη των ΜΜΕ (όχι επιχορηγήσεις)
	ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης	Αύξηση της απασχόλησης σε υποστηριζόμενες επιχειρήσεις
Αειφόρος τουρισμός	επισκέψεις/έτος	Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε υποστηριζόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και τόπους τουριστικού ενδιαφέροντος
Υποδομές ΤΠΕ	νοικοκυριά	Πρόσθετα νοικοκυριά με ευρυζωνική πρόσβαση τουλάχιστον 30 Mbps
Μεταφορές		
Σιδηρόδρομος	χιλιόμετρα	Συνολικό μήκος νέων σιδηροδρομικών γραμμών
		από το οποίο: ΔΕΔ-Μ
	χιλιόμετρα	Συνολικό μήκος σιδηροδρομικών γραμμών που ανακατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται
		από το οποίο: ΔΕΔ-Μ
Οδικό δίκτυο	χιλιόμετρα	Συνολικό μήκος νέων οδών που κατασκευάζονται
		από το οποίο: ΔΕΔ-Μ
	χιλιόμετρα	Συνολικό μήκος οδών που ανακατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται
		από το οποίο: ΔΕΔ-Μ
Αστικές συγκοινωνίες	χιλιόμετρα	Συνολικό μήκος νέων ή βελτιωμένων γραμμών τραμ και μετρό
Οδοί εσωτερικής ναυσιπλοΐας	χιλιόμετρα	Συνολικό μήκος αναβαθμισμένων ή νέων εσωτερικών πλωτών οδών
Περιβάλλον		
Στερεά απόβλητα	τόνοι/έτος	Πρόσθετη ικανότητα ανακύκλωσης αποβλήτων

	ΜΟΝΑΔΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
Υδρευση	άτομα	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από τη βελτιωμένη παροχή νερού
Επεξεργασία λυμάτων	ισοδύναμο πληθυσμού	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από τη βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων
Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	άτομα	Πληθυσμός που επωφελείται από μέτρα αντιπλημμυρικής προστασίας
	άτομα	Πληθυσμός που ωφελείται από δασική πυροπροστασία
Αποκατάσταση του εδάφους	εκτάρια	Συνολικό εμβαδόν αποκαθιστώμενου εδάφους
Φύση και βιοποικιλότητα	εκτάρια	Επιφάνεια οικοτόπων που υποστηρίζονται προς επίτευξη καλύτερης κατάστασης διατήρησης
Έρευνα, καινοτομία		
	ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης	Αριθμός νέων ερευνητών σε υποστηριζόμενες οντότητες
	ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης	Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών υποδομών
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα
	ευρώ	Ιδιωτικές επενδύσεις με βάση τη δημόσια υποστήριξη στην καινοτομία ή στην έρευνα και ανάπτυξη
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται για να εισάγουν προϊόντα νέα στην αγορά
	επιχειρήσεις	Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται για να εισάγουν προϊόντα νέα στην εταιρεία
Ενέργεια και κλιματική αλλαγή		
Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	MW	Πρόσθετη ικανότητα παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας
Ενεργειακή απόδοση	νοικοκυριά	Αριθμός νοικοκυριών με βελτιωμένη κατάσταση κατανάλωσης ενέργειας
	kWh/έτος	Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων
	χρήστες	Αριθμός πρόσθετων χρηστών ενέργειας που είναι συνδεδεμένοι με ευφυή δίκτυα
Μείωση των αερίων θερμοκηπίου	τόνοι ισοδυνάμου CO ₂	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση αερίων θερμοκηπίου
Κοινωνικές υποδομές		
Παιδική φροντίδα και εκπαίδευση	άτομα	Δυναμικότητα υποδομής υποστηριζόμενης παιδικής φροντίδας ή εκπαίδευσης
Υγεία	άτομα	Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας
Ειδικοί δείκτες αστικής ανάπτυξης		
	άτομα	Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης
	τετραγωνικά μέτρα	Ανοικτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές

	ΜΟΝΑΔΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
	τετραγωνικά μέτρα	Δημόσια ή εμπορικά κτίρια που κτίζονται ή ανακαινίζονται σε αστικές περιοχές
	Μονάδες στέγασης	Κατοικίες που αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές
Αγορά εργασίας και κατάρτιση ⁽¹⁾		
	άτομα	Αριθμός συμμετεχόντων σε πρωτοβουλίες διασυνοριακής κινητικότητας
	άτομα	Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και κοινή κατάρτιση
	άτομα	Αριθμός συμμετεχόντων σε έργα που προάγουν την ισότητα των φύλων, τις ίσες ευκαιρίες και την κοινωνική ένταξη σε διασυνοριακό επίπεδο
	άτομα	Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για την υποστήριξη της απασχόλησης των νέων, των εκπαιδευτικών ευκαιριών και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε διασυνοριακό επίπεδο

⁽¹⁾ Κατά περίπτωση, οι πληροφορίες σχετικά με τους συμμετέχοντες θα κατανέμονται ανάλογα με την κατάστασή τους όσον αφορά την αγορά εργασίας, με αντίστοιχη ένδειξη «απασχολούμενος», «άνεργος», «μακροχρόνια άνεργος», «οικονομικά μη ενεργός» ή «οικονομικά μη ενεργός και δεν συμμετέχει σε πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης».

Κοινή δήλωση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 6 του κανονισμού ΕΤΠΑ, του άρθρου 15 του κανονισμού για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία και του άρθρου 4 του κανονισμού για το Ταμείο Συνοχής

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν υπόψη την διαβεβαίωση της Επιτροπής προς τον ευρωπαϊκό νομοθέτη ότι οι κοινοί δείκτες επιδόσεων για τον κανονισμό ΕΤΠΑ, για τον κανονισμό για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία και για τον κανονισμό για το Ταμείο Συνοχής, που πρόκειται να συμπεριληφθούν σε παράρτημα προσαρτημένο σε κάθε έναν από τους εν λόγω κανονισμούς, αποτελούν καρπό μιας εκτεταμένης διαδικασίας προπαρασκευής στην οποία συμμετείχαν εμπειρογνώμονες αξιολογητές τόσο της Επιτροπής όσο και των κρατών μελών και αναμένεται, κατ' αρχήν, ότι θα παραμείνουν αμετάβλητοι.
